

Møte mandag den 4. juni 2012 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 94):

1. Innstilling fra næringskomiteen om gjennomføring av råfisklova og fiskeeksportlova i 2009 og 2010 (Innst. 324 S (2011–2012), jf. Meld. St. 16 (2011–2012))
2. Innstilling fra næringskomiteen om endringer i delta-kerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet) (Innst. 336 L (2011–2012), jf. Prop. 70 L (2011–2012))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven m.m. (delegering av avslagskompetanse i visumsaker til andre Schengenland mv.) (Innst. 322 L (2011–2012), jf. Prop. 87 L (2011–2012))
4. Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til justis- og beredskapsministeren:

«73 pst. av dem som søkte om familieinnvandring, fikk oppholdstillatelse for å bo sammen med et familiemedlem i Norge i 2011. UDI skriver sjøl at det er store forskjeller mellom land, men det er også forskjeller mellom kjønn. 77 pst. av oppholdstillatelsene til voksne gjaldt kvinner. Tall fra 2007–2010 viser at kvinnelige referansepersoner med mannlige innvandrede partnere oftere får avslag på familiegjengeforening. Det er mange grunner til dette. Den vanligste grunnen til at UDI avslo søknader om familieinnvandring i 2011, var at kravet til inntekt ikke var oppfylt, men det er også andre grunner til at søknader om familieinnvandring avslås.

Ser statsråden at kvinner i praksis har mindre frihet enn menn til å gifte seg med en ektefelle utenfor EØS, og hva vil eventuelt statsråden gjøre for å rette opp dette?»
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Svein Roald Hansen, Tore Hagebakken, Berit Brørby, Ivar Skulstad, Øystein Djupe-dal, Bent Høie, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim, Ib Thomsen, Ola T. Lånke, Lars Sponheim og Trygve Slagsvold Vedum om tillegg i Grunnloven § 49 om grunnlovsfesting av lokaldemokratiet (Innst. 298 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:13 (2007–2008))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen om ny § 110 d alternativt ny § 110 e i Grunnloven (retten til bolig) (Innst. 304 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:4 (2007–2008))
7. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Karin Andersen, Hallgeir H. Langeland, May Hansen, Lars Peder Brekk og André N. Skjelstad om innføring av en egen grunnlovsbestem-

melse om vern mot diskriminering på grunn av kjønn og diskriminering av minoriteter (Innst. 310 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:5 (2007–2008))

8. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasheim om endringer i Grunnloven § 100 (om ytringsfrihet og religion) (Innst. 309 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:12 (2007–2008))
9. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Alvhild Hedstein og Anne Margrethe Larsen om ny § 100d i Grunnloven (om rett til asyl) (Innst. 308 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:17 (2007–2008))
10. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum om ny § 100b og ny § 100c i Grunnloven (om privatlivets fred og personopplysninger) (Innst. 307 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:18 (2007–2008))
11. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny § 100 a i Grunnloven (om likhet for loven og om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier) (Innst. 306 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:19 (2007–2008))
12. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Åse Gunhild Woie Duesund, Laila Dāvøy, Line Henriette Holten Hjemdal og Dagfinn Høybråten om ny § 95 a i Grunnloven (Vern av liv) (Innst. 305 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:22 (2007–2008))
13. Referat

Presidenten: Representanten Øyvind Vaksdal, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Morten Høglund og Henning Skumsvoll om permisjon i tiden fra og med 4. juni til og med 8. juni, fra representanten Eirik Sivertsen om permisjon i tiden fra og med 5. juni til og med 8. juni, og fra representanten Ingalill Olsen om permisjon i tiden fra og med 6. juni til og med 8. juni – alle for å delta i reise med Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid til Grønland
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Håkon Haugli i dagene 4. og 5. juni for å delta i møte i Europarådets parlamentariske forsamling i Paris
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Karin S. Woldseth i tiden fra og med 4. juni til og med 7. juni for å delta i møter i Europarådets parlamentariske forsamling i Bosnia
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Torfinn Opheim i tiden fra og med

4. juni til og med 6. juni for, som medlem av Nordisk råd, å delta i Den parlamentariske østersjøkonferansen i Kaliningrad

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspenning for representanten Freddy *de Ruiter* fra og med 4. juni og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepenning for representanten Eirin *Sund* fra og med 4. juni og inntil videre
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepenning for representanten Ingebjørg *Godskesen* fra og med 4. juni og inntil videre
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepenning for representanten Peter N. *Myhre* fra og med 4. juni og inntil videre
- fra Kristelig Folkepartis stortingsgruppe om sykepenning for representanten Rigmor Andersen *Eide* fra og med 4. juni og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilges. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Vest-Agder fylke, Tor Sigbjørn *Utsogn*, foreligger søknad om å bli fritatt fra å møte i Stortinget under representanten Henning Skumsvolls permisjon mandag 4. juni, av velferdsgrunder.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
 For Aust-Agder fylke: Line *Vennesland* og Åshild Karoline *Haugland*
 For Vest-Agder fylke: Kjell Ivar *Larsen* 4. juni og Tor Sigbjørn *Utsogn* 5. juni til og med 8. juni
 For Akershus fylke: Tone *Liljeroth*
 For Finnmark fylke: Willy *Pedersen*
 For Hordaland fylke: Torkil *Åmland*
 For Møre og Romsdal fylke: Steinar *Reiten*
 For Nordland fylke: Knut Petter *Torgersen*
 For Oslo: Karin *Yrvin* og Sylvi *Listhaug*
 For Rogaland fylke: Laila *Thorsen* og Torstein Tvedt *Solberg*

Presidenten: Line Vennesland, Åshild Karoline Haugland, Kjell Ivar Larsen, Tone Liljeroth, Torkil Åmland, Steinar Reiten, Karin Yrvin, Sylvi Listhaug, Laila Thorsen og Torstein Tvedt Solberg er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i innværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten foreslår representanten Sigvald Oppebøen Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukens møter.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Dagfinn Høybråten vil framsette et grunnlovsforslag.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:03:44]: På vegne av representantene Anne Tingelstad Wøien, Erling Sande, Hallgeir H. Langeland og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om endring av Grunnloven § 110 b om vern om matjordressursene.

Presidenten: Grunnlovsforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16, om nødvendig.

Sak nr. 1 [10:04:18]

Innstilling fra næringskomiteen om gjennomføring av råfisklova og fiskeeksportlova i 2009 og 2010 (Innst. 324 S (2011–2012), jf. Meld. St. 16 (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Irene Lange Nordahl (Sp) [10:05:19] (ordfører for saken): Fiskeri- og kystdepartementet har lagt fram en stortingsmelding om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2009 og 2010 og enkelte saker fra 2011. Bakgrunnen for meldingen er at Stortinget skal bli regelmessig orientert om gjennomføring av råfiskloven.

I meldingen går det fram at salgslagsstrukturen ikke er endret i perioden siden forrige melding. Det er fremdeles fem salgslag i hvitfisksektoren i tillegg til ett i pelagisk sektor.

Salgslagene har en stadig større rolle som offentlig forvalter på flere ulike områder. Regjeringen peker i meldingen på at det er viktig å være oppmerksom på problemstillingen rundt den stadige styrkingen av salgslagenes rolle som offentlig forvalter, men finner ikke at grensene overskrides per i dag for hvor stor forvaltningsmyndighet en organisasjon, som er reservert for fiskere, bør kunne ha.

I 2009 ble prøveprosjektet med en egen meklingsinstans med to meklingsnemnder, én for hvitfisk og én for pelagisk fisk, evaluert. For å følge opp evalueringen bestemte departementet å opprette en arbeidsgruppe som

skulle se på erfaringene fra prøveordningen med meklingsinstans og en oppdatering av råfiskloven i henhold til utviklingen av salgslagssystemet etter at loven ble vedtatt i 1951.

Mandatet for arbeidsgruppen har vært avgrenset av at hovedtrekkene i salgslagssystemet og omsettingsmonopolet skal ligge fast. I dette ligger at det fremdeles skal fastsettes minstepris for fisk i første hånd, og at dette dermed skulle være en gjennomgang av tekniske forhold i råfiskloven.

Arbeidsgruppen overleverte sine anbefalinger i rapport 26. oktober 2011. Rapporten har vært på høring, og det arbeides nå med å følge opp høringen. Fra de rød-grønne partienes side imøteser vi regjeringens oppfølging av denne saken.

Den 1. januar 2010 innførte EU en ordning med fangstsertifikat for eksport av fisk for å hindre UUU-fiske, ulovlig, urapportert og uregulert fiske. Eksporten fra Norge har for det meste gått uten problem.

I internasjonal sammenheng er det bred støtte til initiativ som har som formål å motvirke UUU-aktivitet. Fra norsk side jobbes det med at mulige krav som blir stilt til fangstsertifikat ved import av sjømat, harmoniseres globalt, både for at tiltakene skal være effektive i kampen mot dette fisket og for å bidra til at markedstilgangen for norsk fisk og fiskevarer blir forutsigbar. Det er svært viktig at det ikke blir unødige handelshindringer for sjømatimporten.

Salgslagene har fått et stadig større ansvar for ressurskontrollen. Regjeringen har nå kartlagt innholdet og omfanget av kontrollarbeidet i de ulike salgslagene, og denne gjennomgangen av salgslagenes kontrollarbeid har avdekket til dels store ulikheter i salgslagene imellom med tanke på kontroll.

Det er positivt at det på bakgrunn av den nå gjennomførte evalueringen skal arbeides videre med salgslagenes rolle i den nasjonale ressurskontrollen, både i den årlige strategiske risikovurderingen og på andre måter.

Sjømatrådet er sjømatnæringens felles markedsføringsorgan og endret navn fra Eksportutvalget for fisk til Norges sjømatråd AS 1. januar 2012.

Fra regjeringspartienes side vil jeg legge til at vi er imponert over det viktige arbeidet som Sjømatrådet gjør. Komiteen har hatt gleden av å møte representanter for Sjømatrådet ved en rekke anledninger, der satsingene i de ulike land er blitt presentert på en veldig god måte.

Den meldingen Stortinget behandler i dag, gir en god oversikt over gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2009 og 2010.

Norsk sjømat er en av våre viktigste eksportvarer, nest etter olje og gass, og Norge eksporterer nå sjømat til 140 land over hele verden. Det er derfor viktig at Stortinget viser denne næringen stor oppmerksomhet.

Steinar Reiten (KrF) [10:09:29]: Norsk fiskerinæring har i generasjoner hatt stor betydning for lokalsamfunnene langs kysten vår og for hele landets velferd. Ikke minst er fiskerinæringen en viktig verdiskaper og en eksportnæring med stor betydning for Norge. Norsk sjømateksport var i 2011 på 53 mrd. kr, og av det sto den tradisjonelle

fiskerinæringen for en eksportverdi på 22 mrd. kr. Norge eksporterer nå sjømat til 140 land.

Norsk fiskeri- og sjømatnæring har alle forutsetninger for å opprettholde den positive trenden vi ser, forutsatt at næringen også i framtiden blir sikret stabile rammevilkår for å opprettholde lønnsomheten og øke internasjonale markedsandeler.

Fiskeressursene må forvaltes i et langsiktig perspektiv. Hensynet til levedyktige bestander må gå foran kortsiktige næringshensyn, slik at fiskeressursene kan fortsette å danne grunnlag for sysselsetting både på sjøen og på land.

Kristelig Folkeparti vil her påpeke den viktige rollen salgslagene har som kontrollinstans for uttak av marine ressurser og omsetning av disse ressursene. Det må være helt opplagt at det er i næringens egen interesse at disse kontrollfunksjonene blir utøvd effektivt og etter like prinsipper innenfor virkeområdet til de ulike salgslagene. Vi registrerer med bekymring at det ikke later til å være tilfellet i dag.

Kristelig Folkeparti forventer at det blir satt i gang et mer omfattende arbeid for å få på plass en samstemt og ensrettet praktisering av kontrollfunksjonene som salgslagene ivaretar. Hvis det også skal innebære kontroller på kaikanten som en del av de faste rutinene, mener Kristelig Folkeparti at det vil være naturlig at salgslagene blir tilført nødvendige midler for å ivareta dette arbeidet.

Deltakerloven og råfiskloven er viktige pilarer i fiskeripolitikken. Råfiskloven har siden starten sikret fiskerne gode og stabile priser for fisken, men salgslagssystemet har også utviklet seg i stor grad, og det har blitt stilt spørsmål ved enkelte sider av salgslagssystemet. Det gjelder særlig spørsmålet om ordningen har tilstrekkelig legitimitet når den gir de fiskereide salgslagene rett til ensidig å fastsette minstepriser som er bindende for både selger og kjøper av fisk i førstehånd.

Prøveprosjektet med en egen meklingsinstans med to meklingsnemnder, én for hvitfisk og én for pelagisk fisk, trådte i kraft fra 1. januar 2007. Da det ble evaluert, viste rapporten klare forskjeller mellom pelagisk sektor og hvitfisksektoren når det gjelder bruken av meklingsinstansen. Evalueringen viste også at meklingsinstansen hadde en bedre forankring på kjøpersiden enn på fiskersiden, og at meklingsinstansen hadde en bedre forankring i pelagisk sektor enn i hvitfisksektoren. Men ingen av aktørene på fiskersiden, verken i pelagisk sektor eller i hvitfisksektoren, ønsket en videreføring av prøveordningen. Kristelig Folkeparti er av den oppfatning at fiskesalgslagene i dag har en god og konstruktiv dialog med kjøperne om prisfastsettelse.

Den 26. oktober 2011 overleverte en arbeidsgruppe, som skulle se på evalueringen av prøveprosjektet med meklingsinstanser, forslag om å erstatte råfiskloven med en ny lov som er harmonisert med havressursloven og deltakerloven. Kristelig Folkeparti imøteser departementets oppfølging av det forslaget med spenning.

Steinar Gullvåg (A) [10:14:00]: Beklageligvis er det ikke vanlig at representanter fra min del av landet lar seg engasjere i fiskerispørsmål, med mindre de skulle tilhøre

næringskomiteen og ha fiskeri som arbeidsområde. Sånn sett lar det seg kanskje legitimere at jeg nå kaster meg ut i det, med erfaringsbakgrunn fra siste stortingsperiode.

Når jeg starter med en beklagelse, er det fordi jeg mener at folk nord og vest i landet ikke bør ha monopol på fiskeripolitiske debatter, selv om fiskerinæringen der har langt større næringsmessig betydning enn langs Oslofjorden og Skagerrak. Men det foregår et fiske i disse områdene også, og vi har fiskere som livnærer seg av det havet gir, og ikke minst: De leverer kortreist mat til landets mest folkerike område. Derfor er det så viktig at vi har omsetningsledd over hele landet som garanterer fiskerne avsetning for fisken, og dermed også fiskernes inntekt.

Råfiskloven og deltakerloven er grunnsteiner i norsk fiskerilovgivning. Når noen nå ønsker å rokke ved dette lovverket og erstatte salgslagene med andre markedsplasser, er det grunn til å reagere. Salgslagene, som i sin natur er samvirkeforetak, har lenge vært en torn i øyet for Høyre og Fremskrittspartiet. Nå er det eierskapet de går løs på – med støtte i Fiskeri- og havbruksnærings landsforening tar de til orde for en avvikling av dagens eierskap. FHL vil med andre ord sitte på begge sider av bordet, og de har høyrepartienes støtte for det.

Høyre og Fremskrittspartiet går lenger enn som så. De mener rent ut sagt at salgslagene ikke skal ha anledning til å fastsette minstepris, hvilket i sin konsekvens betyr at råfiskloven avvikes. Da er det heller ingen overraskelse at høyrepartiene vil skille ut salgslagenes forvaltningsmessige og regulatoriske oppgaver, der salgslagene utvilsomt har bidratt til en bedre ressursforvaltning, og i kampen mot svart fiske. Det gleder meg for øvrig at kontrollorganene i inneværende år fokuserer på svart omsetning av fisk og skalldyr, og at samarbeidet mellom salgslagene og Fiskeridirektoratets regionkontor i den forbindelse skal styrkes og prioriteres.

Det er i og for seg prisverdig at høyrepartiene toner flagg, så vet velgerne hva de har i vente dersom disse partiene skulle vinne regjeringsmakt etter valget i 2013.

Så vil tilfellet at en partssammensatt arbeidsgruppe nedsatt av departementet, som skulle se på prøveordningen med meklingsinstans og en teknisk oppdatering av råfiskloven i forhold til salgssystemet, strekker sitt mandat til å foreslå en reell svekkelse av råfiskloven, til tross for at departementet uttrykkelig har sagt at hovedtrekken i salgslagssystemet og omsetningsmonopolet skal ligge fast. Det bekymrer meg fordi et av hovedprinsippene i råfiskloven, nemlig minsteprisfastsettelsen, dermed settes i spill. I dag har salgslagene rett til ensidig å fastsette minstepriser som blir bindende for både selger og kjøper av fisk i første hånd. I arbeidsgruppens forslag sies det at det som hovedregel skal fastsettes en minstepris, og at minsteprisen skal fastsettes etter forhandlinger mellom fiskesalgslaget og industrien. Jeg ville nok vært mer komfortabel med denne anbefalingen om forhandlingsbegrepet ble erstattet av drøftinger, men det vil vi eventuelt få anledning til å komme tilbake til.

Nå har arbeidsgruppens rapport vært på høring, og departementet arbeider med oppfølgingen av høringen. Jeg minner derfor om at råfiskloven har historisk betydning

for kysten og for fiskerne, og at den fram til denne dag har tjent næringen og forbrukerne etter hensikten. Det er godt mulig at et lovverk som daterer seg tilbake til 1951, bør fornyes og harmoniseres – jeg vil ikke motsette meg det – men desto viktigere blir det å verne om råfisklovens hovedprinsipper.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:18:30]: Først av alt vil jeg gi honnør for meldingen, som på mange måter gir en god oversikt over de historiske fakta. Dette er et dokument som tar utgangspunkt i råfiskloven og fiskeeksportloven i perioden 2009–2010, så dette er i utgangspunktet noen år tilbake i tid. Det viser at norsk fiskerinæring er i godt hold. Det viser at det er en oppegående næring, en robust næring, og at det er en meget seriøs og god næring.

Det er ikke slik at folk verken fra nord, vest eller indre Oslofjord skal ha monopol på å snakke om fiskeripolitikk. Jeg kunne tenkt meg at hver eneste representant i denne salen var engasjert i fiskeripolitikk, for det er en av de aller viktigste hovedinntektskildene til nasjonen Norge. Vi eksporterer sjømat for over 50 mrd. kr. Det ser ut til å ha gått litt ned det siste halve året, men vi er godt over 50 mrd. kr – 53,7 mrd. kr var eksporten av norsk sjømat på for ett års tid siden. Dette er svært viktig. Det er en næring som har et betydelig vekstpotensial hvis man gir muligheten for det.

Saksordføreren har på en utmerket måte redegjort for det som står i proposisjonen, så jeg skal bare ta for meg et par ting.

Først til representanten Steinar Gullvåg: Jeg har en mistanke om at representanten Gullvåg leser merknadene som en viss mann leser Bibelen. Medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet skriver:

«Disse medlemmer støtter den bekymring som fremkommer i dette høringsbrevet» – da henvist til FHL og NSL knyttet til meklingsinstansen og måten å gjøre det på – «og ber regjeringen igangsette en bredere gjennomgang av råfiskloven med tanke på en modernisering og ikke minst et sterkere skille mellom de forvaltningsmessige og regulatoriske oppgavene.»

Det er ingen som har sagt at salgslagene skal forsvinne, men man er nødt til å se på omsetningsbiten og sammenblandingen mellom det regulatoriske og det markedsmessige. Når man kan lese i meldingen at man ikke tar med seg den betenkningen som bl.a. FHL og NSL kom med i forbindelse med gjennomgangen av meklingsinstansene og arbeidsgruppen knyttet til råfiskloven, er det et meget snevert mandat når man ser på de to punktene som skal innsnevres hva dette utvalget skulle se på.

Desto gledeligere er det å kunne henvise til hva som var arbeidsgruppens konklusjon:

«Arbeidsgruppa foreslår å erstatte dagens lov om omsetning av råfisk (råfiskloven) med en ny moderne lov som er harmonisert med havressursloven og deltakerloven.»

Det er nettopp det både Fremskrittspartiet og Høyre har bedt om gang på gang i denne sal, at vi må få en modernisering av dette lovverket. Da er det på tide at vi går inn i framtiden og ser framover – ikke bare ser bakover til

1951, men tenker på hva som kan bringe denne næringen inn i et nytt år med nye dimensjoner og betydelig økning i eksportverdien.

Veldig mye av det som står her, er veldig bra. Jeg slutter opp om det aller meste. Men vi har en utfordring knyttet til – som Steinar Gullvåg sier – at den ene parten sitter på begge sider av bordet. Nei, det er ikke slik det er. Norges sjømatråd er organisert, som man henviser til når man ser på samme type organisering, ved at partene – alle aktørene – kan være med på eiersiden, ikke bare den ene siden. Når den ene parten kan sitte og diktere en pris, er det på tide at vi ser på dette. Jeg ser fram til det arbeidet som nå skal i gang med å få på plass en modernisering og bedre harmonisering.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:23:00]: Meldingen om råfiskloven er viktig på mange måter. Nå er den også viktig fordi den på en grei måte drar i gang debatten som vil komme i forkant av den varslede sjømatmeldingen. I forkant av meldingen har statsråden satt ned en rekke utvalg som skal se på forskjellige ting. Det setter vi i Høyre veldig stor pris på. Det er viktig at man går grundig inn på et så stort felt som dette.

I Høyre mener vi at det også er viktig å gå inn i den typen arbeid med et åpent og vidt sinn. Derfor er vi ikke fullt så fornøyde når man innskrenker mandatene til den typen utvalgsarbeid for å spisse det, og for å styre arbeidet, slik at man ikke ser på alle sidene ved et sånt arbeid. Derfor var vi ikke fornøyde med at man innskrenket mandatet når man skulle se på råfiskloven: Man innskrenket mandatet ved å si at minsteprisinstituttet skal være slik det er. Man kunne vært så raus at man ba om en videre gjennomgang. Det kan være et godt spørsmål hva minsteprisinstituttet, slik det er i Norge i dag, gjør med tanke på vår evne til å hente ut den beste prisen i markedet. Kan minsteprisinstituttet, slik det fungerer i Norge i dag, kanskje være med på å legge begrensninger og gjøre at markedet kan holde prisen nede? Jeg har ikke svaret, men jeg synes det er et godt spørsmål, og det kunne vært en naturlig del av et sånt arbeid.

Så til dem som angriper Høyre og Fremskrittspartiet så snart man nevner ordet «råfiskloven». Fremskrittspartiet kan svare for seg selv. Hvis man leser partiprogrammet til Høyre, står det der at råfiskloven og salgslagene er en god markeds plass – det er en markeds plass som vi anerkjenner. Det er altså ikke sånn at vi skal rasere salgslagsmodellen. Det er heller ikke sånn at vi skal avvike råfiskloven. Jeg synes man skal være så redelig i debattene at man i alle fall forholder seg til de partiprogrammene partiene har gått til valg på. At vi stiller oss kritiske til et utvalgsarbeid, kan ikke bety det samme som at vi skal beskyldes for å rasere noe.

I forrige uke var jeg på årsmøte i Norges Råfisklag i Tromsø. Der var statssekretær Kristine Gramstad til stede. Hun poengterte det viktige i å ta en gjennomgang av råfiskloven nå, slik at man kan få modernisert den så den har legitimitet. Det var ordene hun brukte. Jeg går ut fra at også statssekretæren snakker med regjeringens tunge.

Så til representanten Steinar Gullvåg. Jeg ønsker alle

hjertelig velkommen i en fiskeridebatt. Jeg synes også det er viktig at vi får inn gammeltestamentlige meninger og debattanter i en sånn debatt, for da kan vi få luftet litt på gamle myter og gamle meninger som ikke holder mål lenger. Det er ikke sånn at Høyre skal rasere råfiskloven, og heller ikke sånn at vi skal ta den bort. Vi mener den er viktig, men vi mener den blir viktigere hvis vi kan modernisere den så den står opp til den nye tid.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [10:26:22]: Formålet med denne meldingen er å orientere Stortinget om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i årene 2009 og 2010, herunder å gi Stortinget en del nøkkeltall om omsetningen og eksporten av fisk. Meldingen legges fram annethvert år. Meldingen gir en oversikt over gjennomføringen av de to lovene ved å omtale saker som har vært på dagsordenen i perioden. Detaljer knyttet til eksporten og førstehåndsomsetningen framgår av årsmeldingene til Norges sjømatråd, tidligere Eksportutvalget for fisk, og fiskesalgs lagene, som er inntatt som vedlegg til meldingen. Selv om meldingen først og fremst omfatter årene 2009 og 2010, er også enkelte saker fra 2011 omtalt.

En sak som har fått mye oppmerksomhet, er arbeidet til arbeidsgruppen som har gjennomgått råfiskloven. Arbeidsgruppen overleverte sine tilrådinger i en rapport den 26. oktober 2011. I rapporten har arbeidsgruppen laget et komplett utkast til en ny og god lov om fiskesalgs lag og gitt en inngående drøftelse av utfordringene i dagens minstepris system. I meldingen er rapporten omtalt med et nøytralt referat av mandatet til arbeidsgruppen og de forslagene arbeidsgruppen la fram om fastsettelse av minstepris mv. Det har vært mye diskusjon rundt minsteprisen i de senere årene, og slike diskusjoner ønsker jeg velkommen. Samtidig er det viktig å understreke at råfiskloven som rammeverk for salgslagssystemene ligger fast. Dette er nedfelt i regjeringsplattformen. Høringen av rapporten er gjennomført, og departementet jobber nå med å følge opp saken videre. Jeg vil derfor komme tilbake til Stortinget med regjeringens forslag på et senere tidspunkt.

Salgslagene spiller en viktig rolle på flere måter, ikke minst med tanke på ressurskontroll, der de har fått et stadig større ansvar. På bakgrunn av at næringskomiteen i Innst. 213 S for 2009–2010 ba om en evaluering av kvaliteten og ressursbruken i salgslagenes kontrollarbeid, har departementet nå kartlagt innholdet og omfanget av kontrollarbeidet i de ulike salgslagene. Evalueringen har fått forholdsvis stor plass i meldingen. Gjennomgangen av salgslagenes kontrollarbeid avdekker til dels store forskjeller i salgslagene med tanke på kontroll. Departementet legger til grunn at de to største salgslagene har best evne til kontroll ut fra tilgjengelige ressurser. Gjennomgangen viser at det er ulik evne og vilje for tilrettelegging og utøvelse av kontroll på stedet. Dokumentkontroll i ettertid er et viktig element i kontrollarbeidet, men departementet ønsker at salgslagene også er mer til stede med fysisk kontroll på kaikanten. De minste salgslagene har få ressurser til å oppfylle sine plikter etter havressursloven, og de ulike salgslagene oppfyller sine plikter i ulik grad.

Selv om ressurskontrollen ikke er salgslagenes primære

oppgave, har de en svært viktig rolle i det samlede ressurskontrollarbeidet. Evalueringen har avdekket at salgslagene har et større potensial for å utføre ressurskontrolloppgaver enn det som blir utnyttet i dag. Bedre samarbeid, både mellom Fiskeridirektoratet og salgslagene og mellom salgslagene selv, er viktig både for å utnytte ressursene best mulig og for å utnytte den informasjonen som er tilgjengelig i ulike systemer best mulig. Det er også viktig å sikre lik grad av kontroll mellom ulike distrikter. Det vil ikke være akseptabelt, verken for myndighetene eller for fiskerne, at graden av kontroll er ulik alt etter hvilket distrikt fangsten blir landet i.

På denne bakgrunn vil departementet arbeide videre med salgslagenes rolle i den nasjonale ressurskontrollen.

Eksportutvalget for fisk endret navn til Norges sjømatråd AS den 1. januar 2012. Dette ble gjort fordi selskapets virksomhet har utviklet seg siden dets opprettelse og navnet Eksportutvalget for fisk ikke tydelig kommuniserte selskapets virkeområde. Jeg anser det nye navnet som mer dekkende og er fornøyd med navneendringen. I den sammenheng ønsker jeg også å nevne at for å forenkle regelverket og styrke markedsføringen av alle arter ble avgiften harmonisert til 7,5 promille fra og med 1. januar 2010.

Som det framgår av meldingen, innførte EU med virkning fra 1. januar 2010 krav om fangstsertifikat for eksport av fisk mv. til EU, med målsetting om å hindre ulovlig, urapportert og uregulert fiske. I internasjonal sammenheng er det bred støtte til initiativ som motvirker UUU-aktivitet, og departementet jobber tett opp mot EU og andre land for å sikre at tiltakene er effektive, samtidig som de ikke bidrar til unødige handelshindringer for norske eksportører.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:31:41]: Jeg har noen spørsmål til sjømatministeren.

Det vises i meldingen til at arbeidsgruppen foreslår å erstatte dagens lov om omsetning av råfisk, råfiskloven, med en ny, moderne lov som er harmonisert med havressursloven og deltakerloven. Dette har arbeidsgruppen kommet fram til; dette er det ikke Fremskrittspartiet og Høyre som har kommet fram til. Hvordan tenker statsråden å følge disse tingene opp – om man har tenkt å følge dem opp? Og når vil eventuelt Stortinget kunne se konturene av et arbeid knyttet til dette feltet? Det er mine første spørsmål.

Mitt neste spørsmål er knyttet til kontroll. Det er svært viktig å ha god kontroll, men det er også svært viktig å ha god offentlighet knyttet til de kontrollene som faktisk gjøres, og at man ikke skjuler seg bak det å kalle det et internt arbeidsdokument, og krever at en nærmest må gå retens vei for å få utlevert dokumenter knyttet til kontroller som har vært avholdt. Vil statsråden bidra til at disse kontrollene blir offentlig kjent for dem som blir kontrollert, før anmeldelse inngis?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [10:32:48]: Som jeg sa i mitt innlegg, vil jeg følge opp arbeidsgruppens rap-

port gjennom en sak til Stortinget. I all hovedsak er arbeidsgruppen samstemt om de tilrådingene en kommer med. Moderniseringen går rett og slett på at en harmoniserer et regelverk, tar inn nye formuleringer – veldig mange teknikaliteter som selvfølgelig også er viktig i et lovsammenhengsarbeid. For å si det slik: Det er den enkle delen av saken.

Det det er diskusjon om – og det er interessant – er på et område som antakelig utgjør den minste delen av salgslagenes arbeid. I all hovedsak er det slik at man gjennom forhandlinger blir enige om minstepris. Det er bare et fåtall av tilfellene der salgslagene har benyttet sin vetorett. Det får vi komme tilbake til. Jeg er opptatt av at vi har et system som ivaretar både kjøper- og fiskersiden.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:33:59]: Når det gjelder det som statsråden sier, at man gjennom forhandlinger blir enig, er det nok slik at enkelte føler at man er i «drøftelser» – og det er nok det som er det riktige begrepet. Det er nok ikke reelle forhandlinger; man er i drøftelser, og så går man inn på et rom og bestemmer en pris. Det er også riktig, som statsråden sier, at det ikke alltid er veldig konfliktfylt, men av og til er det det.

Jeg vil litt tilbake til det arbeidet som utvalget har gjort. På det nevnte årsmøtet til Råfisklaget i Tromsø var statssekretær Gramstad til stede. Hun sa at hun støttet det utvalgsarbeidet som var gjort, og at en modernisering av lovverket var nødvendig for å skaffe lovverket legitimitet. Støtter statsråden uttalelsen fra statssekretæren når det gjelder hennes syn på denne saken? Er det viktig at vi får en modernisering av lovverket for at lovverket og institusjonene skal ha legitimitet?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [10:35:00]: Det kommer vel ikke som noen stor overraskelse at jeg støtter min statssekretær – selvsagt gjør jeg det.

Dette er jo et viktig arbeid, som jeg sier, fordi råfiskloven er av gammel dato og det har kommet nye lover til, så det å ha den tekniske gjennomgangen, som ikke inneholder veldig mye politikk, og at det faktisk er gjenkjennbart i det andre lovverket vi har, er viktig. Det har gått igjennom i arbeidsgruppen på en veldig god måte.

Så til det som er knyttet til legitimitet. Det ene er den tekniske biten av det; det andre er den politiske. Da er vi igjen inne i en diskusjon om minsteprisfastsettelse, og representanten Bakke-Jensen har selvfølgelig rett i at det heter «drøftelser». I realiteten sitter de jo rundt et bord og diskuterer – det kan man i hvert fall kalle det – og i all hovedsak blir de faktisk enige. Det er et fåtall av tilfellene der de ikke blir enige. Så debatten og omfanget av den står ikke helt i forhold til utfordringene som er med dagens minsteprisfastsettelse. Men uansett mener jeg at vi må gå grundig igjennom det for å se at vi har et system som både landsiden og sjøsiden er enige om.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:36:21]: Det er i hvert fall hyggelig at sjømatministeren er enig med statssekretæren sin. Om en stund kan det hende at representantene her i salen forandrer mening og kommer til samme erkjennelse.

Grunnen til at jeg tok ordet igjen, var at jeg ønsker å la statsråden få svare på mitt siste spørsmål i replikkordskiftet i stedet, nemlig knyttet til når det har vært kontroller på en bedrift og man mener å avdekke uregelmessigheter ved den kontrollen. Så drar man altså tilbake til kontoret, man tar en gjennomgang, og man utferdiger et dokument som man velger enten å legge til side eller å oversende til påtalemyndigheten. Nå er det slik at bedriftene som dette gjelder, svært sjelden får mulighet til å gi en uttalelse til det som kontrollorganet har kommet fram til. Man sier at dette er et internt arbeidsdokument unntatt offentlighet, og at man dermed må ha rettens kjennelse for å få innsyn i dokumentet. Mener statsråden dette er en god framgangsmåte?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [10:37:25]: Jeg skal også svare på det spørsmålet. Men la meg først si at jeg tror det er stor enighet – ikke bare blant de rød-grønne, men langs hele kysten – om at salgslagssystemet, det at vi har en råfisklov, er bra. Det er viktig å ha en framtidsrettet råfisklov. Jeg tror nok Fremskrittspartiet skal få se at hvis en prøver å tukle med den, så blir det bråk. Så det var godt at det ble avklart at det ikke var sånn. Det kunne nemlig leses sånn.

I alle fall når det gjelder kontroll av bedrifter, er det forskjellige saker. Bedrifter vil alltid få orientering om saker når det blir en anmeldelse, og det vil bli en etterforskning, i rett rekkefølge. Det kan kanskje av og til ta litt tid, men for ikke å forspille bevis må vi følge de systemene vi har, om at de ikke får innsyn om det blir en anmeldelse. Men kommer det et forelegg – det heter ikke forelegg når det er utferdiget fra salgslagene – vil selvfølgelig bedriftene bli gjort kjent med det og ha mulighet til å kommentere det.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingalill Olsen (A) [10:38:53]: Råfiskloven er en uhyre viktig lov for norske fiskere. På kysten kalles den fiskernes grunnlov. Loven gjorde at fiskerne ikke bare var avhengig av kjøpernes prisfastsettelse, slik som det var tidligere. Det historiske element i råfiskloven kan ikke, og bør ikke, undervurderes. Den gjorde fiskere til likeverdige partnere med kjøperne.

Jeg registrerer at meldingen antyder en justering, endring eller modernisering av råfiskloven. Jeg vil bruke et annet ord, en svekkelse av norske fiskeres rettigheter kan bli resultatet. Fiskernes rette prisfastsettelse er ikke et ensidig diktat, et begrep som enkelte bruker. Vi har sett at Råfisklaget ved flere anledninger har satt ned prisen, til stor irritasjon for norske fiskere – for hvem vil vel gå ned i lønn? Disse prisjusteringene viser at markedet virker, og at prisfastsettelsen følger dette. Kjøperne har sitt våpen hvis de mener prisen er for høy. De kan nemlig la være å kjøpe. En endring av råfiskloven kan svekke norske fiskere, noe jeg vil advare mot.

Dette er en næring som bringer store verdier til landet. Den er ikke subsidiert, den trenger ikke ytterligere å regu-

leres, og en endring av lovverket må føre til forenkling og forbedrede forhold for norske fiskere. Det tjener næringen på, det tjener kvaliteten på produktene på, og det tjener Norge på.

Til slutt: Frank Bakke-Jensen kommenterer og karakteriserer Steinar Gullvågs forsvar av råfiskloven som gammeltestamentlige holdninger. Jeg vil antyde at en ordbruk som modernisering av råfiskloven kan – ikke nødvendigvis vil – kamuflere store endringer som ikke er positive for norske fiskere. Dette skal vi passe på. Endringene i råfiskloven skal forbedre loven, ikke svekke den.

Steinar Gullvåg (A) [10:41:39]: Jeg la merke til at representanten Nesvik mente at jeg leste Bibelen som en viss mann gjorde. For å si det sånn: Det kan det jo være all grunn til når man har med Høyre og Fremskrittspartiet å gjøre. Det er nødvendig da å stille disse partiene et par spørsmål om hva de egentlig mener i sin innstilling, når de først beklager seg over begrensningene i arbeidsgruppens mandat og så sier:

«De begrensninger som her fremkommer knyttet til arbeidsgruppens mandat, gjør at man ikke hadde mulighet til å gå inn i de mer markedsøkonomiske utfordringene dette systemet medfører. Ei heller gjorde mandatet det mulig å se på andre omsetnings- og oppgjørsmodeller knyttet til førstehåndsomsetningen.»

Hvis dette da ikke betyr at disse partiene ønsker å vurdere andre løsninger enn dem som ligger i dagens råfisklov, kan det selvfølgelig være at jeg har lest feil, men jeg vil tro at dette er en nokså presis gjengivelse av det som er disse partienes politikk i forhold til råfiskloven.

Så synes jeg at representanten Frank Bakke-Jensen i og for seg bekrefter mine antakelser, nemlig at Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å sette minsteprisinstuttet i spill.

Så har jeg lyst til å spørre de to partiene om følgende: Er det slik, eller er det ikke slik, at Høyre og Fremskrittspartiet støtter FHLs krav om endret eierskap i salgslagene?

Frank Bakke-Jensen (H) [10:44:09]: Når jeg innledet med å vise til det utvalgsarbeidet som har vært gjort, var det fordi det i forkant av den sjømatmeldingen som kommer, er viktig at man har gjort grundig arbeid. Det prinsipielle i å prøve å begrense mandatet til et slikt utvalg er at hvis en skal gjøre en grundig jobb, bør en gå inn så vidt som mulig i forkant, og så skal det være fullt mulig for politikere i ettertid å velge hva slags løsninger og hva slags modeller man vil se på. Men å begrense allerede i starten hva slags kunnskap man skal ha, hva man vil se etter, mener vi i Høyre er feil i det arbeidet. Så er det slik at når saken kommer til Stortinget, vil regjeringen ha fremmet forskjellige forslag. Da kan vi ta debatten om hva Høyre vil.

Foreløpig kan representanten Gullvåg og andre lese Høyres stortingsvalgprogram. Så kan dere springe rundt med skremmebilder så mye dere vil. Men det eneste vi har bedt om i forkant av en sjømatmelding, er at vi skal ta det arbeidet så seriøst at vi skal snu hver en stein og komme

med så mye kunnskap som mulig til den politiske debatten vi skal ha.

Så er jeg klar over at Gullvåg har vært lenge i politikken, og antakelig har opparbeidet seg mange frysninger på ryggen på grunn av politikk Høyre har levert. Det skal jeg ikke kommentere videre. Men i denne saken har vi ganske enkelt bedt om at man samler så mye kunnskap og snur så mange steiner som mulig før man fremmer en innstilling. Det var den begrensningen statsråden la inn i mandatet – det var den begrensningen statsråden presiserte i mandatet. Det var det vi fant grunn til å si var beklagelig.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:46:13]: Bare for å oppklare litt for representanten Steinar Gullvåg: Det som Fremskrittpartiet og Høyre skriver i sine merknader, er at man ber regjeringen foreta

«en bredere gjennomgang av råfiskloven med tanke på en modernisering og ikke minst et sterkere skille mellom de forvaltningsmessige og regulatoriske oppgavene som tilligger salgslagene».

Det er den biten som er svært viktig.

Så kan man godt henvise til at partene drøfter pris – det er riktig det. Men saken er bare at hvis partene ikke kommer til enighet innenfor dagens system, er det helt opp til salgslaget å fastsette prisen. Da er det ikke forhandlinger. Da er det drøftelser som skjer over bordet, men den ene parten – og det vet alle parter – sitter alltid med jokeren: Hvis vi ikke blir enige, legger vi jokeren på bordet – sånn blir det! Det er det systemet man må se på og få en bredere gjennomgang av.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:47:10]

Innstilling fra næringskomiteen om endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet) (Innst. 336 L (2011–2012), jf. Prop. 70 L (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partigruppenes hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:48:07] (ordfører for saken): Prop. 70 L for 2011–2012 omhandler endringer i tre forskjellige lover. I enkelthet er lovene omtalt som deltakerloven, havressursloven og finnmarksloven. Proposi-

sjonen har sin bakgrunn i at Stortinget under arbeidet med finnmarksloven, som regulerer eiendomsretten til grunn i Finnmark, også vedtok å be

«Regjeringen snarest mulig foreta en utredning av samer og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark, herunder minimumskvote for båter under ti meter, og fremme en oppfølgende sak om dette for Stortinget».

Den oppfølgende saken er da det vi har fått presentert her.

Etter tilråding fra Fiskeri- og kystdepartementet ble Kystfiskeutvalget for Finnmark oppnevnt ved kgl. resolusjon 30. juni 2006. Utvalget la fram en enstemmig innstilling den 18. februar 2008, NOU 2008: 5. Utvalget konkluderer med at folk bosatt ved fjordene og langs kysten av Finnmark, på grunnlag av historisk bruk og folkeretten, har rett til å fiske i havet utenfor Finnmark til eget forbruk og som næring.

Etter at utredningen ble lagt fram, har Fiskeri- og kystdepartementet hatt forslagene fra Kystfiskeutvalget på høring og konsulert med Sametinget om tolkningen av rettsgrunnlaget og ulike forslag til tiltak. Fiskeri- og kystministeren og Sametingsrådet ble i mai 2011 enige om et sett med forslag til tiltak, selv om det er ulik tolkning og forståelse av de rettslige spørsmålene. Flertallet i Sametinget godkjente tiltakene i plenumsbehandlingen av saken den 9. juni 2011, med det forbehold at det er ulik forståelse av det rettslige grunnlaget.

Fiskeri- og kystdepartementet er ikke enig i Kystfiskeutvalgets konklusjoner. Departementet legger også til grunn at gjeldende regler for regulering av og deltakelse i fiskeriene er i tråd med de folkerettslige forpliktelsene overfor samene som minoritet og samene som urfolk.

I Høyre mener vi proposisjonen er viktig for å gi svar og presiseringer på uavklarte spørsmål reist av Kystfiskeutvalget. Vi mener at uavklarte rettighetsspørsmål er en ulempe for en konkurranseutsatt næring som fiskeriene, og mener derfor at man med denne proposisjonen gir ryddige avklaringer for fiskeflåten. Vi mener at fiskerettighetene er nasjonale, og at de dermed skal forvaltes nasjonalt. Det er et viktig poeng at man i årtier har skapt verdier langs hele kysten i de forskjellige sesongfiskeriene. Å begrense fiskernes mulighet til å utnytte hele kysten vil være et tilbakesteg og en stor belastning både for fiskeflåten og de mange arbeidsplassene i fiskeindustrien. I Høyre deler vi derfor regjeringsadvokatens syn, at rettighetene er tilstrekkelig dekket av dagens lovgivning.

Vi registrerer at regjeringen mener gjeldende regler er i samsvar med de folkerettslige forpliktelsene overfor samene som minoritet og urfolk. Høyre mener at avklaringen er tilstrekkelig og går derfor imot deler av endringene i lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å drive fiske og fangst. Vi mener at presiseringen av forholdet til folkeretten i § 1 er nødvendig, men går imot ny § 21 tredje ledd.

Høyre registrerer igjen at regjeringen mener at gjeldende regler er i samsvar med de folkerettslige forpliktelsene overfor samene som minoritet og urfolk. Høyre støtter denne vurderingen og finner det derfor både merkelig og helt unødvendig at man senere i proposisjonen sier at uavklarte spørsmål om fiskerettighetene skal avgjøres av

Finnmarkskommisjonen. Jeg mener det på ingen måte ligger i denne kommisjonens mandat å tolke lovverk på dette feltet. Dette spørsmålet var drøftet da Stortinget behandlet finnmarksloven, og man begrenset finnmarksloven til å gjelde ut til marabakken. Dette er en begrensning det var stor enighet om, og en begrensning Høyre fortsatt støtter. Høyre går derfor imot endringene i § 29 i finnmarksloven. Eventuelle rettighetskrav om kollektive eller individuelle rettigheter til fiskeplasser i sjø- og fjordområdene i Finnmark er en sak for det ordinære domsapparatet og ikke Finnmarkskommisjonen.

Praksis viser også at Finnmarkskommisjonen har mer enn nok å ta seg til. Dette forslaget kan derfor – litt stygt, kanskje – tolkes som at regjeringen har utformet det mer for å kjøpe seg tid, og å skape et inntrykk av at man gjør noe, enn for å fremme konstruktive endringsforslag. Høyre mener at for å sikre rettssikkerheten skal den type spørsmål gå gjennom det ordinære rettsapparatet og ikke overlates til Finnmarkskommisjonen.

Høyre registrerer også forslaget om å utelukke fiskefartøyer fra enkelte områder med bakgrunn i båtstørrelse. Det er et merkelig forvaltningsprinsipp. Vi har forvaltet fiskeområdene på den måten at vi har sagt at av hensyn til bestanden bruker vi ikke det redskapet, eller vi stenger hele felt for fiske. Men å stenge enkelte områder bare med bakgrunn i båtstørrelse er et merkelig prinsipp. En båt på 14,5 meter som ror med snurrevad, er altså akkurat like effektiv som en båt på 15,5 meter som ror med snurrevad, hvis det å ro med snurrevad i området skulle være et problem. Her lager man et merkelig forvaltningssystem som vi ikke klarer å se tjener hensikten. Vi går derfor imot endringer i båtstørrelse innenfor fjordlinjen.

Så ser jeg at tiden går ifra meg, så jeg må få lov til å komme tilbake i et senere innlegg med avklaringer når det gjelder de tre andre forslagene. Jeg tar opp de forslagene våre som ligger i proposisjonen.

Presidenten: Presidenten har ikke registrert at det ligger noen forslag i proposisjonen, utover innstillingens, som automatisk kommer til behandling. Det må i så fall avklares under den videre debatten om det skulle vært ytterligere forslag.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:53:22]: Da stemmer nok det presidenten sier.

Presidenten: Da er alt som det skal votes over, tatt opp.

Det blir åpnet for replikkordskifte.

Lillian Hansen (A) [10:53:43]: Høyre mener i sin merknad at forslagene om å opprette fjordfiskerinemnd ikke er godt nok begrunnet, målt opp mot de ulempene dette vil medføre, med bl.a. økt byråkrati.

Bakgrunnen for å etablere fjordfiskerinemnd er at departementet ser det som en styrke for fiskeriforvaltningen med et sånt rådgivende organ. Dette er det redegjort veldig godt for i proposisjonen. Det foreligger ingen planer om at nemnden skal ha egen administrasjon, men den skal benyt-

te seg av kompetansen som bl.a. ligger i regionkontorene til Fiskeridirektoratet.

Hva slags ulempe er det representanten Frank Bakke-Jensen sikter til når det ikke er lagt opp til økt byråkrati, og er Høyre på et generelt grunnlag imot at myndighetene innhenter råd om lokale forhold, praktiske utfordringer i fisket, eller er det bare i denne saken, som omhandler samiske forhold?

Frank Bakke-Jensen (H) [10:54:36]: Høyre er generelt imot en økt byråkratisering og særlig når man ikke har noen veldig god begrunnelse for å øke byråkratiet. Fjordfiskerinemnden, sånn den er beskrevet her, har nesten ingen oppgaver; man skal se på oppgaver senere. Den skal ha en litt merkelig sammensetning av representantene fra de tre fylkeskommunene pluss to representanter fra Sametinget, foreslår man.

Høyre kan ikke se at vi i dag mangler kunnskap når det gjelder å forvalte fiskebestandene og fiskerettighetene. Vi synes faktisk vi gang på gang viser at, målt mot andre nasjoner, er vi veldig flinke til å forvalte fiskebestandene våre. Derfor klarer vi ikke å se at det er en god begrunnelse i proposisjonen for å opprette det som omtales som en fjordfiskerinemnd. Jeg vil også avslutte mitt punkt her med at det ikke er veldig godt beskrevet hva oppgavene til denne nemnden skal være. Det er noe man eventuelt skal se på senere.

Kåre Simensen (A) [10:55:41]: Den saken vi behandler i dag, er en svært viktig sak for befolkningen i Finnmark, og da særdeles viktig for dem som bor langs vår kyst og i våre fjorder. Det handler om retten til fiskeressurserne, som bokstavelig talt er utenfor deres stuedører.

Hvordan kan representanten Frank Bakke-Jensen, som representant fra Finnmark, forsvare at han går imot å lovfeste retten til å fiske for alle som bor i Finnmark?

Frank Bakke-Jensen (H) [10:56:08]: Jeg mener faktisk at den retten har man allerede, for man har rett til å drive fiske. Man har rett til å drive fiske når man bor langs kysten, i en kystkommune eller i en nabokommune til en kystkommune. Spørsmålene er avklart. Det første man konkluderte med i Smith-utvalget, var at man ikke kan skille på etnisk grunnlag. Da snakker man altså om en kystrett – en rett for kystbefolkningen til å fiske og livnære seg av fiskeriene. Den retten har man i dag. Det står representanten Simensen fritt til å reise hjem til Alta og kjøpe seg en sjark, dra ut på havet, fiske, komme tilbake og levere fisken og tjene penger på det. Så en spesiell rett for Finnmark pluss Nord-Troms pluss enkelte kommuner i Nordland høres helt merkelig ut når vi har generasjoners tradisjon for å bruke hele kysten og sesongfiskeriene sånn som vi har gjort. Den rettigheten er der i dag.

Kåre Simensen (A) [10:57:06]: Så har jeg litt lyst til å ta opp hvordan et parti som Høyre som i alle mulige sammenhenger forsøker å framstille seg som forsvarer av lokaldemokratiet, og samtidig går imot fjordfiskerinemnden, som nettopp vil bringe beslutninger og innflytelse nærme-

re dem det gjelder. I dette tilfellet er det befolkningen i ditt eget hjemfylke.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:57:34]: Her har Simensen rodd langt ut på fjorden, for å bruke et sånt begrep.

Det å begrunne en fjordfiskenemnd med at det styrker lokaldemokratiet, er å snu alt på hodet. Å øke byråkratiet trenger langt fra bestandig å tilsi at man styrker lokaldemokratiet.

Her foreslår man altså en nemnd. Man sier ikke noe om hva nemnden skal holde på med. Man sier litt om hvem som skal være der. Man innfører et merkelig prinsipp i forhold til båtstørrelse og ikke i forhold til de tradisjonelle fiskeriene som har vært der. Man skal altså ikke ta vare på bestanden, men man skal regulere i forhold til båtstørrelse. Man bryter med en god del av prinsippene man har hatt tidligere, og jeg kan ikke på noen måte se at man her dokumenterer at man styrker lokaldemokratiet. Jeg vil tvert imot hevde at en sånn nemnd, som skal være et rådgivende organ, vil svekke lokaldemokratiet og vil svekke fiskernes mulighet til å delta i den politiske debatten.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Lillian Hansen (A) [10:59:04]: Oppfølgingen av Kystfiskeutvalget har vært en lang og grundig prosess. Arbeiderpartiet er veldig tilfreds med at fiskeri- og kystminister Lisbeth Berg-Hansen tok grep, sånn at vi her i dag i Stortinget kan behandle forslagene i denne lovproposisjonen.

Det er gjennom flere år gjennomført en rekke konsultasjoner med Sametinget, som igjen har ført til at det den 1. mai 2011 ble enighet mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Sametinget om et sett med lovendringer i deltakerloven, havressursloven og finnmarksloven. Samtidig ble det enighet om at det er ulik forståelse av hvor langt de folkerettslige forpliktelsene strekker seg i fiskerispørsmål.

Arbeiderpartiet mener at det har vært klokt og riktig å være opptatt av å bruke konsultasjonene for å diskutere løsninger og løfte blikket utover de enkelte prinsipielle uenighetene, og at det i tillegg er viktig å se på utfordringene distriktene har lengst i nord. Forslagene er motivert ut fra et ønske om å ta vare på og styrke små, men viktige fiskerisamfunn i virkeområdet, både som et distriktspolitisk virkemiddel og for å sikre at fiskereguleringene også for fremtiden er klart innenfor rammene som følger av folkeretten.

I proposisjonen er det lagt til grunn at staten ikke er enig i Kystfiskeutvalgets vurdering av at det eksisterer en særskilt rett til fiske for befolkningen i Finnmark. Det legges også til grunn at gjeldende fiskeriforvaltning er i tråd med de folkerettslige forpliktelsene overfor samene som urfolk. Arbeiderpartiet støtter regjeringens konklusjon.

Den sentrale i forslaget er at det likevel lovfestes en rett til å fiske – på visse vilkår – for alle som bor i Finnmark, Nord-Troms og områder i Troms og Nordland som har hatt sjøsamisk bosetting over en viss tid. Det foreslås en tilleggskvote som settes av fra toppen av torskekvoten, forfordeling.

Forslaget om å åpne for etablering av ei fjordfiske-

nemnd vil bidra til å styrke den lokale innflytelsen i fiskeriforvaltningen. Det skal arbeides videre med å vurdere hvilke ansvarsområder nemnda skal ha. Både spørsmål om fordeling av tilleggskvote og regler angående fjordlinjer, eventuelle unntak der, kan være saker ei slik nemnd kan drøfte og uttale seg om.

Arbeiderpartiet mener at det med disse tiltakene sikres en reell mulighet til å drive og utvikle tradisjonelt fiske for alle som bor i dette virkeområdet. De rettslige konsekvensene av forslagene er at Fiskeri- og kystdepartementet er avskåret fra å gjennomføre en fullstendig lukking av fiske etter torsk, hyse og sei i virkeområdet uten igjen å endre loven.

De andre forslagene går i hovedsak på en tydeliggjøring av folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk og minoritet i dagens lovverk. I tillegg foreslås det at krav om anerkjennelse av enerett eller fortrinnsrett til fiskeplassene kan framsettes for Finnmarkskommisjonen, som gjennom denne lovendringen vil inneha den nødvendige hjemmel. En eventuell eksistens av denne typen rettigheter kan ikke utelukkes. Slike avklaringer er viktig, og det bør være en enklere vei for de fiskerne som kan dokumentere et slikt krav, enn å gå til domstolen.

I denne salen er de fleste partier enige om at det er viktig med forenklingstiltak på alle nivå i forvaltningen. Det forundrer meg at Høyre og Kristelig Folkeparti går imot dette forenklingstiltaket i denne saken.

For å legge til rette for at fiskere får utnyttet lokale ressurser, foreslås det å innføre et forbud mot fiske innenfor fjordlinjen for fartøy over 15 meter, med muligheter for unntak. Arbeiderpartiet registrerer at dette tiltaket vel er et av de mest omstridte, men er enig i at det er viktig å sikre at de minste fartøyene får mulighet til å fiske kvotene sine i fjordene uten konkurranse fra større og mer effektive fartøy i fiske på lokale bestander. Forslaget vil i tillegg også være et viktig bidrag til å styrke kysttorskvernet ytterligere. Det åpnes for at det kan gjøres unntak fra dette forbudet, som jeg sa.

Det er lagt til grunn at disse forslagene vil ha en positiv virkning for fiskeaktivitet, næringsutvikling og bosetting i de områdene som omfattes av ordningen. Mange lokalsamfunn i disse områdene er blant de mest sårbare for både ressursvingninger og økonomiske konjunkturer, og en lovfestet rett til å fiske vil skape tryggere rammer for å satse på fiske som levevei, alene eller i kombinasjon med annen virksomhet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:04:10]: Nå har vi hørt både representanten Simensen og representanten Lillian Hansen vise til fjordfiskenemnda og at det er viktig for lokaldemokratiet – ja, det er til og med nå blitt forenkling. Da er det interessant å spørre representanten Lillian Hansen: Hvorfor skal dette tiltaket bare gjelde Finnmark, Nord-Troms og Nordland? Hvis dette er både forenkling og lokaldemokrati, hvorfor stopper man der? Hvorfor tar man ikke med resten av kysten? Eller er det slik at representanten Lillian Hansen mener at fiskeri bare hører hjem-

me i de tre nordligste fylkene? Når det gjelder f.eks. hennes eget fylke, vil det jo bare være deler av det som kan vise til tidligere sjøsamisk bosetting. Der skal man altså ha fri adgang til å kunne fiske, mens andre ikke skal kunne ha det. Det er enkelte brister i logikken her, og jeg håper at representanten Lillian Hansen kan oppklare: Hvorfor fjordfiskeremnd kun i Nordland, Troms og Finnmark og ikke i resten av landet, hvis dette er forenkling og bedre lokaldemokrati?

Lillian Hansen (A) [11:05:17]: Nå er det denne saken vi behandler her i dag, og bakgrunnen for å etablere ei fjordfiskeremnd er at departementet ser det som en styrke for disse områdene og for fiskeriforvaltningen med et slikt rådgivende organ. Bakgrunnen for dette er det redegjort meget godt for i proposisjonen, og jeg tror det er redegjort høvelig bra også i mitt innlegg for hvorfor vi ønsker ei slik fjordfiskeremnd. Det foreligger ingen planer om at denne nemnda, som jeg også sa, skal ha egen administrasjon. Den skal benytte seg av kompetansen som ligger i regionkontorene til Fiskeridirektoratet i dag. Så dette er en sak som omhandler proposisjonen vi behandler i dag, og ingen annen sak.

Frank Bakke-Jensen (H) [11:06:09]: Når representanten Lillian Hansen er i sitt eget hjemfylke og møter fiskere, vet jeg at hun ofte kommer i diskusjon om struktur. Ofte handler debatten om struktur om at det er et urettferdig system i dag. Det er noen fiskere som har flere rettigheter enn andre, alt etter når man kom inn i strukturordningen, og dette er en politisk skapt forskjell. Representanten Hansen er vel kjent med problematikken og vet hva fiskerne synes om det. Så vet vi at hennes fylke har den største delen av kystflåten på båter rundt 14–15 meter som ror med forskjellige redskaper. Nå fremmes det altså et forslag om at man skal diskriminere på bakgrunn av båtstørrelse. Hvis man fisker ved Sørøya, f.eks., og har dårlig vær, kan man altså gå på innsiden hvis båten er 14,5 meter, men ikke hvis den er over 15 meter. Synes representanten Lillian Hansen at dette er et forenklingsvedtak som fiskerne kan føle seg vel med?

Lillian Hansen (A) [11:07:21]: Jeg redegjorde for hva som er vårt syn i denne saken. Den handler om å legge til rette for at fiskerne skal få utnyttet lokale ressurser, og da foreslås det å innføre et forbud mot fiske innenfor fjordlinjene for fartøy over 15 meter, men med muligheter for å gjøre unntak.

Ja, Arbeiderpartiet registrerer at dette forslaget er omstridt, men vi er enig i at det er viktig å sikre at de minste fartøyene får muligheten til å fiske kvotene sine i fjordene på denne måten, uten konkurranse fra større og mer effektive fartøy i fisket på lokale bestander.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:08:16]: Jeg skal gi representanten Lillian Hansen mulighet til å svare på spørsmålet som jeg stilte i sted.

For det første står det i proposisjonen at regjeringen kan opprette en fjordfiskeremnd. Det står ikke at man oppret-

ter den, men det står at man kan opprette, det er det som står i proposisjonen. Det er det ene.

Representanten Lillian Hansen sa i sitt svar til meg i sted at det er i den saken som vi nå behandler, at man går inn for en fjordfiskeremnd i Finnmark, Troms og Nordland. Da er det naturlig å spørre om vi kan forvente at regjeringen vil komme tilbake til resten av landet. Jeg regner med at når representanten Lillian Hansen gir det svaret og samtidig påpeker forenklinger og økt lokaldemokrati, må det – særlig det om lokaldemokratiet – være noe man er enig om skal komme hele landet til gode, ikke bare de tre nordligste fylkene.

Spørsmålet mitt til representanten Lillian Hansen er følgende: Vil man komme tilbake med fjordfiskeremnder over hele kysten, til og med i Indre Oslofjord?

Lillian Hansen (A) [11:09:18]: Per nå har jeg ikke registrert at det ligger noen saker om akkurat det som representanten Nesvik etterspør.

Det som er det aller viktigste nå, er at det som ligger til grunn for de forslagene som ligger her i dag, vil ha en positiv virkning for fiskeaktiviteten og næringsutviklingen rundt omkring i de virkeområdene som vi nå snakker om. Mange lokalsamfunn i disse områdene er blant de mest sårbare for både ressursvingninger og økonomiske konjunkturer.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:10:10]: Proposisjonen som vi har til behandling, gir mange avklaringer. Den setter også ned en del stolper, og man har fått drøftet en del problemstillinger som man synes har vært viktige med tanke på den debatten som særlig har gått lokalt i Finnmark, Troms og deler av Nordland.

Dette dreier seg om hvorvidt man skal kunne gi særrettigheter til en gruppe mennesker ut ifra etnisitet. For det er det vi må legge til grunn når dette forslaget kun regulerer de tre nordligste fylkene. Det man legger opp til – særlig knyttet til det med fjordfiskeremnden, som flere har vært inne på i replikkordskiftet – er nettopp konsultasjonen med og det å kunne oppnevne medlemmer fra Sametinget til dette.

Jeg vil vise til høringen som har vært i næringskomiteen når det gjelder denne saken. I den forbindelse var Norges Fiskarlag tindrende klare i sin tilbakemelding. Norges Fiskarlag ga i høringen med komiteen uttrykk for at man burde legge vekk hele proposisjonen: Det var ingen grunn til å gå inn med de endringene som regjeringen har lagt opp til, for å få en annen situasjon langs kysten. Det fungerer godt i dag. Man har de virkemidlene man har.

Når enkelte prøver å henvise til at lokaldemokratiet vil bli styrket som følge av en fjordfiskeremnd, er det med respekt å melde ikke riktig. Fjordfiskeremndene vil være rene konsultasjonsorganer. Det vil ikke ligge noen avgjørende myndighet når det gjelder det nasjonale. Fiskeressursene våre er nasjonale ressurser som skal forvaltes nasjonalt. Alle langs kysten, enten man bor i en kystkommune, eller man er nabo til en kystkommune, har rett til å drive

fiske. Slik må det fortsette å være. Da kan det ikke være slik at vi sier én ting i én del av landet, mens andre får andre regler.

Når man også er inne på det med å regulere etter båtstørrelse, har man klare og gode regelverk om det i dag. I tillegg er det heller ikke slik når man setter begrensninger i fisket, at man ikke hører på det som lokale aktører sier. Man har all mulighet til å komme med uttalelser, og dersom Fiskeridirektoratet eller andre kommer med begrensninger, hører man på sine lokale kontorer.

Fremskrittspartiet har et prinsipielt standpunkt i denne saken. Fremskrittspartiet mener at fiskeressursene våre er nasjonale ressurser og skal forvaltes på den måten. Dagens system når det gjelder den forvaltningen, fungerer, riktignok med en del utfordringer, men det har ingenting med dette å gjøre.

Vi ønsker heller ikke å gi særrettigheter til én del av landet. Hvorfor skal man gjøre det når det gjelder Finnmark, mens f.eks. Nord-Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland eller Rogaland for den saks skyld og de som har hatt et historisk fiske der, som f.eks. setter steng under sildefisket, ikke blir omtalt i denne proposisjonen når det gjelder rettigheter. Nei, dette gjelder utelukkende én type fiske, for én gruppe mennesker – den etnisk samiske befolkningen.

Fremskrittspartiet vil derfor – på lik linje med det som Norges Fiskarlag anbefalte i høringen til komiteen – stemme imot hele proposisjonen, ut ifra den bakgrunn at fiskeressursene er nasjonale ressurser og skal forvaltes deretter.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Lillian Hansen (A) [11:14:31]: Fremskrittspartiet er på et generelt grunnlag ikke for å tildele særrettigheter til den kystsamiske befolkningen, sies det. Internasjonalt vet vi at urfolk og lokalsamfunn, f.eks. på New Zealand, i Chile og i Alaska, har fått særlige rettigheter til å utnytte villtlevende marine ressurser i utøvelsen av fiske. Dette er beskrevet veldig godt i proposisjonen.

Betyr det at Fremskrittspartiet er så prinsipielle at de ikke anerkjenner andre lands beslutninger om at det i deres land eksisterer særskilte rettigheter for deres urfolk eller enkelte lokalsamfunn? Er man så prinsipiell?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:15:17]: Fremskrittspartiet mener – det er mulig representanten Lillian Hansen mener noe annet – at vi ikke kan implementere alle verdens lands lovgivninger. Da skulle vi få det moro her – enten det er land med diktatorstyre, eller andre land. Jeg regner med at også representanten Lillian Hansen er av den oppfatning at vi forholder oss til norsk lovgivning og norske lover og regler, og ikke til hva andre land har gjort. Ellers kan jo Norges lover komme til å bli relativt tykke etter hvert.

Fremskrittspartiet er klokkeklar i denne saken: Når det gjelder fiskeressurser, er de nasjonale. Vi skal beregne uttak av fiskeressurser ikke ut fra hvilken kommune man bor i, ikke ut fra hvilken etnisk opprinnelse man har, men ut fra den biomasse som man kan ta ut av de enkelte be-

standene. Kun på den måten får vi en god fiskeriforvaltning. Det er den måten vi må gjøre det på, og da kan vi ikke begynne med alle disse rare tingene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Alf Egil Holmelid (SV) [11:16:40]: Denne saka gjeld oppfølging av Kystfiskeutvalet si innstilling. Oppgåva til utvalet var på prinsipielt grunnlag å utgreie samar og andre sin rett til å fiske i havet utanfor Finnmark. Også Samerettsutvalet har uttalt seg om dette spørsmålet med utgangspunkt i folkeretten.

Kystfiskeutvalet gjorde eit omfattande arbeid, og det har vore ein lang og grundig prosess etter at utvalet la fram si innstilling. Regjeringa har gjennomført breie høyringsrundar, som bl.a. omfatta høyring med fylkeskommunar og kommunar i det aktuelle området.

Sidan 2009 har regjeringa gjennomført konsultasjonar med Sametinget om tiltak for å følgje opp intensjonane i Kystfiskeutvalet si innstilling. Det har dessverre ikkje vore mogleg å kome fram til semje om den grunnleggjande rettsforståinga i spørsmålet, men SV er svært glad for at det no er semje mellom regjeringa og Sametinget om dei konkrete tiltaka som blir lagde fram i denne saka i dag.

Formålet med tiltaka er å ta vare på kystkulturen i dei sjøsamiske områda. Det er viktig å sikre aktivitet og busetnad i dei kystdistrikta der sjøsamane bur.

Regjeringa foreslår fleire tiltak for å betre forholda for den minste, kystnære flåten, for på den måten å styrkje lokalsamfunna i dei aktuelle områda. Eitt av dei sentrale tiltaka er ein tilleggskvote for torsk i open gruppe i dei aktuelle områda. I år er denne kvoten på 3 000 tonn. Vidare blir det foreslått å innføre forbod mot å fiske innanfor fjordlinja for fartøy over 15 meter. Dette tiltaket vil gjere det lettare for den minste flåten å kunne fiske kvotane sine.

Det er viktig å leggje til rette for det kystnære fisket, som har vore av stor verdi for dei utsette kyst- og fjordsamfunna i nord.

Regjeringa foreslår også å opprette ei fjordfiskerimnd for Finnmark, Troms og Nordland. Det er vidare lagt opp til ein prosess for å få på plass ei rammeavtale mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Sametinget om konsultasjonar som omhandlar fiskerispørsmål. Dette er tiltak som legg til rette for ei brei forankring av forvaltninga av dei kystnære ressursane, noko SV er svært glad for.

Regjeringa legg til grunn at dagens fiskeriforvaltning er i tråd med folkeretten. Regjeringa foreslår likevel fleire tiltak for å styrkje rettane til kystsamfunna med kystsamisk tradisjon. Det er mange distriktspolitiske, kulturelle og samfunnsmessige grunnar til å leggje til rette for at desse lokalsamfunna skal kunne utvikle seg vidare. SV er glad for at vi no kan få på plass tiltak som legg betre til rette for å ta vare på og vidareutvikle dei små kystsamfunna.

Med dei tiltaka som blir lagde fram i denne saka, legg regjeringa til rette for at forvaltninga også for framtida vil vere klart innanfor dei rammene som følgjer av folkeretten. Det er i tråd med intensjonane i Kystfiskeutvalet si innstilling.

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:20:35]: Oppfølgingen av Kystfiskeutvalget har vært en lang og grundig prosess. Formålet med denne proposisjonen er å iverksette tiltak som kan sikre at forvaltningssystemet også for framtiden vil være klart innenfor de rammene som følger av folkeretten, og som kan medvirke til å ta vare på og styrke små, men viktige, fiskerisamfunn i virkeområdet – dette både som et distriktpolitisk virkemiddel og for å sikre at fiskerireguleringene også for framtiden er innenfor rammene som følger av folkeretten.

I denne prosessen har det vært gjennomført konsultasjoner med Sametinget i 2009, 2010 og 2011 for å drøfte bredden i problemstillingen. Konsultasjonene førte til enighet mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Sametingsrådet om et sett av tiltak og lovendringer.

Det er også slik at det er enighet om at det er ulik forståelse av folkeretten. Sametingets flertall har sluttet seg til tiltakene med forbehold om ulike tolkninger av rettsgrunnlaget.

Regjeringen legger til grunn at gjeldende regler om regulering av og deltakelse i fiskerierne er i tråd med de folkerettslige forpliktelsene staten har overfor samene som minoritet og urfolk, og Senterpartiet er enig i dette. Dette har vært vurdert flere ganger siden 1990, og det er gjennom tidene innført ulike tiltak for å legge bedre til rette for sjøsamene, slik at de skal få styrket mulighetene til å bevare sin kultur og sin levemåte og til å medvirke i forvaltningen av fiskeriresursene.

Regjeringen legger altså til grunn at gjeldende fiskeriforvaltning er i tråd med de folkerettslige forpliktelsene overfor samene som urfolk, men foreslår likevel at det lovfestes en rett til fiske – på visse vilkår – for alle som bor i Finnmark, i tiltakssonen i Nord-Troms og andre kommuner i Troms og Nordland som har hatt sjøsamisk bosetting over en viss tid. En slik lovfesting er ikke nødvendig av hensyn til folkeretten. Regjeringen vil likevel lovfeste en slik rett for å vise den store verdien det kystnære fisket har for utsatte kyst- og fjordområder i nord. Senterpartiet støtter dette, og ser det som positivt at regjeringen med dette tiltaket iverksetter tiltak for å sikre aktivitet og bosetting, spesielt i Nord-Troms og Finnmark, der størstedelen av den sjøsamiske befolkningen bor. Begrunnelsen for dette er å sikre næringsaktivitet, kultur og bosetting i det sjøsamiske området.

På bakgrunn av dette foreslås det å tydeliggjøre Norges folkerettslige forpliktelser i havressursloven og deltakerloven. Det foreslås videre å avsette en tilleggskvote for torsk i åpen gruppe i virkeområdet. I 2012 er denne kvoten på 3 000 tonn. Dette gjøres for å legge til rette for at fiskere får utnyttet lokale ressurser.

I tillegg foreslås det å innføre et forbud mot fiske innenfor fjordlinjen for fartøy over 15 meter, men med mulighet for å gjøre unntak.

Det foreslås videre at krav til anerkjennelse av enerett eller fortrinnsrett til fiskeplasser, som i dag fastsettes av domstolen, nå skal kunne fastsettes av Finnmarkskommisjonen.

Oppfølgingen av Kystfiskeutvalget har vært en lang og grundig prosess – og det har vært stor debatt. De tiltakene

som nå foreslås, skal medvirke til å sikre at forvaltningssystemet også for framtiden vil være klart innenfor de rammene som følger av folkeretten, og som kan medvirke til å ta vare på og styrke små, men viktige fiskerisamfunn i virkeområdet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:24:24]: Dessverre vet vi at biomassen i de enkelte fiskeribestandene varierer. I perioder har vi mye fisk, og i andre perioder – når vi har svakere årsklasser – har vi lite fisk.

I henhold til det representanten Lange Nordahl nå sa i sitt innlegg – og det kommer også fram i proposisjonen – vil kommuner som har hatt eldre sjøsamisk bosetting, ha lovregulert fritt fiske. De skal ha fiskerettigheter.

Da er spørsmålet: Hvis en kommer i den situasjonen at f.eks. fisken i en fjord blir så truet at fiskeressursene blir så små at en blir nødt til å redusere biomasseuttaket – slik vi bl.a. har sett med kysttorsken – er det da slik at der en har sjøsamisk bosetting, kan en fortsatt fiske, mens alle reduksjoner som en må ta i dette fisket, må tas av andre enn dem som ikke har hatt sjøsamisk bosetting?

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:25:23]: La meg først si at Senterpartiet er opptatt av å sikre mulighetene for aktivitet og bosetting i Finnmark og Nord-Troms, der størstedelen av den sjøsamiske befolkningen bor. Det er bakgrunnen for at vi støtter de tiltakene som regjeringen nå tar til orde for, som gjelder lovfestet rett til fiske, som gjelder tilleggskvantum, og som også gjelder forbud mot fiske innenfor fjordlinjen.

Når det gjelder det spørsmålet Harald T. Nesvik tar opp, vil jeg vise til at vi er kjent for å ha en veldig god forvaltning av fiskeriresursene. Det har vi også lagt til grunn i det arbeidet vi har lagt ned her. Så til det kvantum man har satt i år: Man må vurdere på hvilket nivå det skal være i årene framover. Men vi legger til grunn at vi skal ha så god forvaltning at vi klarer å ivareta intensjonene og de forslagene som ligger i proposisjonen.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:26:20]: Representanten svarer ikke på mitt spørsmål, for uansett hvor god man er i fiskeriforvaltning, kan det skje endringer i syklus som kan føre til at biomasse i enkelte bestander går ned. For å bevare bestandene er en faktisk nødt til å gjøre en del regulerende grep – jf. kysttorsken, der en har den situasjonen.

Hvis en går til representanten Lange Nordahls eget fylke, Troms, så har en enkelte plasser med tidligere sjøsamisk bosetting, mens man i andre kommuner ikke har hatt det. Hvis en skal redusere fiskeriet, som en må av og til: Vil det si at andre personer enn dem som kommer fra kommuner med sjøsamisk bosetting, skal måtte redusere, men ikke de i sjøsamiske kommunene? I henhold til lovverket vil de da fortsatt kunne ha fritt fiske.

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:27:14]: Det regelverket som nå ligger til grunn, vil gjelde i det virkeområdet som er satt i Nord-Troms og Finnmark, og det vil gjelde i

det som er SUFs – Samisk utviklingsfonds – virkeområde. Sånn vil det bli med den proposisjonen som her er lagt til grunn.

Så vil jeg også si at det er klart at i den forvaltningen vi nå har, opplever vi faktisk et historisk fiske. Vi opplever gode tilstander, og det bildet representanten Nesvik nå tegner av situasjonen langs kysten, kjenner jeg meg ikke igjen i. Jeg ser ingen grunn til at vi skal komme i den situasjonen framover heller. Jeg har veldig stor tiltro til den forvaltningen vi har, og det regimet vi har hatt over lang tid. De har fått ryddet opp i veldig mange områder, slik at vi har et godt fiske langs kysten. Det skal vi fortsatt ha med denne regjeringen.

Presidenten: Det ser ut til at hele kvoten på tre replikker går til representanten Nesvik – vær så god.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:28:10]: Jeg vil følge opp. Jeg må bare stille spørsmål til representanten for å prøve å få et innblikk i hva hun faktisk mener.

Etter denne spørrerunden vil jeg stille representanten Lange Nordahl følgende spørsmål: Er hun enig i det hun selv sier – at denne proposisjonen dreier seg om å gi fiskekvoter på etnisk grunnlag?

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:28:32]: Proposisjonen er veldig klar. Regjeringen er ikke enig med Kystfiskeutvalget i at det med bakgrunn i reglene om folkeretten om urfolk og historisk bruk eksisterer rett til fiske for befolkningen i Finnmark. Når regjeringen likevel foreslår å lovfeste denne retten, er det knyttet opp mot distriktspolitiske virkemidler i områdene med sjøsamisk bosetting. Det er en vesentlig forskjell. Det er jeg helt sikker på at representanten Harald T. Nesvik har sett forskjellen på. Det vi er opptatt av, er å sikre fiskeriressursene som nasjonalressurs, samtidig som vi er opptatt av å sikre muligheter for aktivitet og bosetting i Finnmark og Nord-Troms og i andre områder med sjøsamisk befolkning. Det skal vi fortsatt gjøre.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Steinar Reiten (KrF) [11:29:40]: Den saken vi nå debatterer, er en sak som er kompleks og har mange aspekter ved seg. Blant annet omhandler den urfolks rettigheter, fiskerettigheter knyttet til landområder og vilkår for fiskerinæringen, for å nevne noe. Det gjør saken utfordrende å arbeide med, og det er åpenbart at regjeringen har merket det i sin behandling av Kystfiskeutvalgets utredning.

La meg først få si at Kristelig Folkeparti er glad for de avklaringene som er kommet gjennom denne proposisjonen, da det er en ulempe både for befolkningen og næringen å ha uavklarte spørsmål vedrørende fiskerettigheter.

Regjeringen legger til grunn at gjeldende regler om regulering av og deltakelse i fiskeriene er i tråd med de folkerettslige forpliktelsene staten har overfor samene som minoritet og urfolk. Kristelig Folkeparti ønsker å legge til rette for sjøsamene, slik at de skal få styrket mulighetene til å bevare sin kultur og sin levemåte og mu-

lighetene til å medvirke i forvaltningen av fiskeressursene.

Kristelig Folkeparti støtter derfor at det blir opprettet en fjordfiskerinemnd som skal bidra til å styrke den lokale innflytelsen i fiskeriforvaltningen. Vi har merket oss at det blir arbeidet med en rammeavtale om konsultasjoner mellom departementet og Sametinget om fiskerispørsmål, og at oppgaver for fjordfiskerinemnda skal inngå i disse samtalene. Det er en framgangsmåte som Kristelig Folkeparti vil bifalle.

Kristelig Folkeparti støtter også regjeringens vurdering av at gjeldende regler er i samsvar med de folkerettslige forpliktelsene overfor samene som minoritet og urfolk. Vi har derfor sluttet oss til presiseringen av forholdet til folkeretten i § 1.

Som flere har vært inn på, er fiskerettighetene nasjonale, og Kristelig Folkeparti mener at det da er en naturlig konsekvens at de også skal forvaltes nasjonalt. Vi har merket oss at Kystfiskeutvalget har kommet med flere svært kontroversielle forslag, bl.a. om en eksklusiv lovfestet rett til fjordfiske for befolkningen i Finnmark og om en egen regionalt styrt fiskeriforvaltning for kystfarvannene ut til fire nautiske mil langs Finnmarkskysten. Kristelig Folkeparti mener at departementet har konkludert på en riktig måte når en har valgt ikke å ta disse forslagene fra utvalget til følge.

Å begrense fiskerettighetene i Finnmark vil ikke bare svekke vilkårene for fiskerinæringen, men vil også kunne være et hinder for å utnytte ressursene på den mest samfunns- og miljømessig bærekraftige måten. I tillegg er det ingen tvil om at dette vil ha store konsekvenser for fiskeflåten og de mange arbeidsplassene i fiskeindustrien. Når Kystfiskeutvalget foreslår at den eksklusive retten til fjordfiske skal gjelde alle som er bosatt i Finnmark, blir dette etter vår mening mer et generelt distriktspolitisk tiltak enn et grep for å styrke den sjøsamiske kulturen. Kristelig Folkeparti vil advare sterkt mot tiltak som kan bli oppfattet som en oppsplitting og regionalisering av fiskeriforvaltningen.

Kristelig Folkeparti støtter heller ikke lovendringen som vil utelukke fiskefartøyer fra enkelte områder med bakgrunn i båtstørrelse. En slik endring vil innføre et helt nytt prinsipp i forvaltningen, slik at det ikke lenger utelukkende er redskapstype eller fiskebestand som er det avgjørende for begrensningene, men at en utelukkende ut fra båtstørrelse kan bli stengt ute fra området. Kristelig Folkeparti er av den oppfatning at reguleringen, slik den har fungert til nå, har vært tilstrekkelig, og vi har ikke funnet noen begrunnelser som skulle tilsi at den nye reguleringen vil føre til mer bærekraftig forvaltning av fiskeressursene.

Kristelig Folkeparti støtter derfor presiseringen i § 1, om forholdet til folkeretten, og opprettelsen av en fjordfiskerinemnd, og går imot resten av forslagene.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lillian Hansen (A) [11:33:31]: I merknadene i saken sier Kristelig Folkeparti, sammen med Høyre, at de finner det merkelig og unødvendig at uavklarte spørsmål om fiskerettighetene skal avgjøres av Finnmarkskommisjonen, og at denne kommisjonen ikke har mandat til å tolke lovverket på dette området.

Dette mandatet vil kommisjonen nå få ved endring av § 29. En eventuell eksistens av denne type rettigheter kan ikke utelukkes. Slike avklaringer er viktige, og det bør være en enklere vei for de fiskerne som kan dokumentere slike krav, enn å gå gjennom domstolene. Hvorfor vil ikke Kristelig Folkeparti gå inn for en forenkling på dette området?

Steinar Reiten (KrF) [11:34:16]: Kristelig Folkeparti legger til grunn, som vi har sagt, sammen med de andre, at vi anser at de forpliktelsene staten har når det gjelder å ivareta interessene til minoritetene, er ivaretatt, og at vi derfor ikke ser noen grunn til at Finnmarkskommisjonen skal gå inn i sånne typer vurderinger.

Alf Egil Holmelid (SV) [11:34:53]: Eg merka meg at representanten sa at han var imot regionalisering av fiskeriforvaltninga. Eg vil gjerne då vite: Meiner han på prinsipielt grunnlag at det er gale å ta distriktspolitiske omsyn i fiskeriforvaltninga?

Steinar Reiten (KrF) [11:35:08]: Det mener representanten ikke. Men det som er problemet, er hvis en begynner å opprette egne fiskeriforvaltninger for deler av landet, for vi har som representanter for hele landet også andre deler av landet å ta hensyn til.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [11:35:50]: Etter en omfattende prosess la regjeringen 16. mars fram våre forslag til oppfølging av NOU 2008: 5 – også kjent som Kystfiskeutvalget for Finnmark – om retten til fiske i havet utenfor Finnmark. Dette er svar på anmodningsvedtaket fra Stortinget om å utrede saken og fremme en oppfølgende sak.

Stortinget kjenner derfor godt til sakens bakgrunn og oppfølging, og jeg vil ikke gå inn i detaljene her.

Jeg vil likevel trekke fram den konstruktive dialogen vi har hatt med Sametinget. Fra et utgangspunkt med posisjoner i motsatte ender har vi løftet blikket over sentrale, prinsipielle uenigheter og blitt enige om et sett av tiltak som vil styrke fiskeriene i nord.

Jeg vil også benytte anledningen til å rose Sametingets imøtekommande holdning, og jeg mener våre erfaringer er et eksempel på god oppfyllelse av konsultasjonsavtalens formål. Saken viser at norske myndigheter tar forholdet til samene som urfolk og minoritet på største alvor.

Det er dette som er sakens kjerne – noe som gjenspeiles i den grundige gjennomgangen av folkeretten i lovproposisjonen. I tillegg er regjeringens vurderinger viet betydelig plass i teksten. Jeg vil derfor gå rett på konklusjonene og forslagene til tiltak.

Ut fra vår tolkning av rettsgrunnlagene er vi ikke enig med Kystfiskeutvalget i at det eksisterer en rett til fiske for befolkningen i Finnmark, verken på bakgrunn av folkeretten eller historisk bruk. Vi legger samtidig til grunn at gjeldende fiskeriforvaltning er i tråd med de folkerettslige forpliktelsene.

Vi foreslår likevel å lovfeste en rett til fiske i deltakerloven – på visse vilkår – for alle som bor i Finnmark, Nord-Troms og andre områder i Troms og Nordland som har hatt sjøsamisk bosetting over en viss tid. I tillegg ønsker vi å tydeliggjøre samiske hensyn i fiskerilovverket gjennom en ny bestemmelse i deltakerloven og havressursloven.

I praksis vil det være adgang til å fiske i åpen gruppe i virkeområdet som lovfestes. Dette innebærer ingen realitetsendring i forhold til dagens system, men lovfestingen gjør at fisket for fremtiden ikke kan lukkes uten en lovendring.

Gjennom forslaget om å tilføre en tilleggskvote til åpen gruppe i virkeområdet – noe som er gjennomført både i 2011 og 2012 – bidrar vi samtidig til å styrke inntektsmulighetene for fartøyene. I slutten av mai hadde nesten 200 fartøy meldt seg på årets ordning, og fisket på tilleggskvoten er allerede i gang.

Motivet er å gi et vesentlig løft til tradisjonelt fiske med små fartøy i deler av Nord-Norge som et distriktspolitisk virkemiddel, men i tillegg ønsker vi å sikre at fiskerireguleringene også for fremtiden vil være klart innenfor folkerettens rammer. Det er ikke til å komme utenom at nedgangen av fiskere og fiskefartøy de siste tiårene har vært størst i områder med sjøsamisk bosetting. For regjeringen er det likevel viktig å se samlet på utfordringene som befolkningen i Nord-Norge møter.

Intensjonen bak forslaget om forbud mot fiske innenfor fjordlinjene for fartøy over 15 meter er å sikre at de minste fartøyene får fisket kvotene sine. Likevel kommer vi ikke utenom hensynet til ressursene ved denne typen reguleringer.

Realiteten i dag er at fiske innenfor fjordlinjene allerede er begrenset gjennom kysttorskvernet. Vi har uansett lagt opp til en fleksibilitet som åpner opp for unntak fra hovedregelen når gode grunner taler for det. Vårt forslag om å etablere en fjordfiskenemnd vil kunne bidra til en funksjon som kan vurdere og anbefale praktiske og fornuftige løsninger for fiske i fjordene.

Vi legger opp til et videre arbeid med å konkretisere fjordfiskenemndas arbeidsoppgaver og rolle.

Ettersom Fiskeridirektoratet kan stå for sekretariat, antar vi at omfanget av økt byråkrati og kostnader vil bli begrenset. Uavhengig av den pågående oppfølgingen av forslaget fra Samerettsutvalet II om å lovfeste konsultasjonsplikten, legger vi samtidig opp til en formalisering og videreutvikling av Fiskeri- og kystdepartementets konsultasjoner med Sametinget.

Avslutningsvis vil jeg vise til vårt forslag om å åpne for krav om anerkjennelse av tinglige rettigheter til fiskeplasser skal kunne framsettes for Finnmarkskommisjonen, gjennom en ny bestemmelse i finnmarksloven. I dag kan fiskere eller en gruppe av fiskere gå til domstolene med krav – ut fra deres bruk av plassen – om ene- eller for-

trinnsrett til fiskeplasser i forhold til andre som vil bruke plassen. Kystfiskeutvalget vurderer det som mer hensiktsmessig at Finnmarkskommisjonen ilegges denne oppgaven.

Regjeringen mener at vi med denne pakken av tiltak har kommet fram til en god, legitim og framtidsrettet løsning som bidrar til at fiskeriene fortsatt vil stå sterkt i sårbare områder i nord.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:41:15]: Jeg vil stille sjømatministeren spørsmål knyttet til «§ 21 nytt tredje ledd skal lyde:». Her kommer man med en oppramsing av enkelte kommuner som man gir rett til å fiske torsk, hyse og sei med konvensjonelle redskaper – uten hinder av bestemmelser som framkommer av første ledd i paragrafen.

I den forbindelse er jeg litt undrende til det innlegget som statsråden holdt, for statsråden sier at disse endringene er i tråd med det som er gjeldende per i dag. Da stiller jeg følgende spørsmål: Hvorfor er det da nødvendig å ramse opp disse kommunene? Og hva vil konsekvensen av at disse kommunene spesielt ramses opp, være? Hva om – som jeg har stilt spørsmål om tidligere i dag – ressursene, altså bestandene, går ned? Vil det da si at man ikke kan begrense fisket til dem som bor i disse kommunene, uten lovendring, men at man kan gjøre det i andre kommuner?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [11:42:17]: Som jeg sa i mitt innlegg: Den lovfestingen som vi nå foreslår, vil kun gjelde den dagen – det vil forhåpentligvis aldri skje – det skulle være aktuelt å lukke åpen gruppe. Hvis vi skulle komme i en situasjon der det skulle bli aktuelt, kan vi ikke utelukke fiskerne i disse områdene uten en lovendring. Det er en sterkere rett til å kunne delta i åpen gruppe.

Når det gjelder hva som kommer først, biologien eller retten: Biologien kommer først. Det er opplagt at skulle vi komme i en situasjon når det f.eks. gjelder kysttorsk, at vi må stenge fjorden, da stenger vi fjorden, og da vil det selvsagt gjelde alle. Så vi må ikke blande sammen det å ha en rett og det å kunne utøve et fiske. Da er det biologien som bestemmer, og vi vil selvsagt sette den fremst.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik får en replikk til.

Presidenten gjør samtidig representanten oppmerksom på at vi så vidt presidenten er kjent med, ikke har noen sjømatminister i Norge – det er i hvert fall ikke en offisiell tittel.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:43:33]: Det er ikke en offisiell tittel, men jeg bruker tittelen sjømatminister lell – jeg får prøve å begrense meg.

Jeg takker statsråden for svaret. Det som framkommer i proposisjonen vedrørende § 21 nytt tredje ledd, er altså at hvis man skal begrense fisket, kan man gjøre det i alle andre kommuner enn de som er nevnt her. Jeg ser stats-

råden rister på hodet, men jeg regner med at når regjeringen legger fram et lovforslag i Stortinget, der enkelte kommuner, spesifikke kommuner, navngis, så må det ha en begrunnelse. Hvis min fortolkning ikke er riktig, vil jeg be statsråden fortelle hva oppramsingen av disse spesielle kommunene betyr. Sann som jeg forstår teksten, så kan man begrense fisket i andre kommuner enn disse, uten å forandre loven.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [11:44:34]: La meg prøve å kommentere de to punktene.

For det første er det slik at i dag kan hvem som helst bli fiskere – stort sett hvor som helst. Det er vi enige om, og det er vi glad for. Det håper jeg fortsatt vil være rettstilstand. Men hvis det skulle skje at vi av en eller annen grunn skulle bli nødt til å lukke åpen gruppe, en gruppe hvor folk flest kan gå inn og være fiskere, så kan vi ikke gjøre det uten å gå via en lovendring.

Så blander man, på den annen side, inn reguleringene av fisket: Reguleringene av fiskeriene vil selvsagt bli gjennomført på samme måte, uavhengig av om du er i den eller den kommunen. Må vi lukke en fjord på grunn av at kysttorskvernet tilsier det, ja, så lukker vi den for alle – da må alle ut av den.

Det er flere elementer i dette enn bare adgangen til å være fiskere i åpen gruppe; det er f.eks. fordelingen av de 3 000 tonnene som kommer denne gruppen til gode.

Frank Bakke-Jensen (H) [11:45:47]: Da har vi fått avklart at hvis man må stenge fisket, stenger man det for alle. Men de 3 000 tonnene, som ligger i dag, vil da bare være tilgjengelig for folk som bor i de kommunene.

Jeg vil gå tilbake til dette med ferskfiskstrategien til regjeringen. Den har som mål at man skal skaffe ferskt råstoff til land gjennom hele året, og dette har vært en hyppig drøftet problemstilling. Så kommer man nå med et forslag om å stenge båter over 15 meter ute fra aktivt fiskeri innenfor fjordlinja. Veldig ofte gjør klimaet det slik at i perioder av året må det litt større båter til for at landanleggene på kysten av Nord-Norge skal kunne få det råstoffet de trenger til produksjon. Det kan se ut til at dette lovforslaget virker litt imot formålet statsråden har hatt med sin ferskfiskstrategi, for her kan vi jo risikere at båter som kan hente råstoff til landanleggene, ikke kommer seg på havet fordi fiskeriet foregår innenfor fjordlinja.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [11:46:50]: La meg oppklare en åpenbar misforståelse: De 3 000 tonnene vil ikke være tilgjengelig uansett. De 3 000 tonnene tas av toppen og fordeles på fiskerne i kommunene som er innenfor dette området. Når det gjelder situasjonen innen torskfiskeriene: Vi må håpe at det aldri skjer – at det ikke blir rom for å sette av 3 000 tonn. Det må hele tiden være biologien som styrer dette.

Så til dette med fiske innenfor fjordlinja og fartøy over/under 15 meter. Også her må jeg oppklare det som i beste fall er en åpenbar misforståelse. Dette er faktisk ikke et nytt prinsipp. Vi har flere eksempler på at man bestemmer i henhold til fartøylengde. Det er f.eks. forbud for autoli-

nefartøy over 21,35 meter å sette line innenfor fire nautiske mil og innenfor ti nautiske mil i noen områder. Et annet eksempel er teinefiske etter krabbe, der det også er en begrensning på større fartøyer. Kysttorskvernet er et tredje eksempel. Dette er ikke et nytt prinsipp.

Frank Bakke-Jensen (H) [11:48:04]: Nei, dette er ikke et nytt prinsipp, men i de eksemplene du ramset opp, kobler du det også mot redskapsbruk – man sier den type redskap, og så sier man båtstørrelsen. Men her gjør man ikke det. Debatten her har fortrinnsvis gått på not, og her sier man at en båt på over 15 meter med en not ikke skal få lov å fiske innenfor fjordlinja, mens en båt på 14,5 meter med en not kan få lov til å fiske innenfor fjordlinja. Problemet er at de to båtene, både i effektivitet og hva de har å si for bestanden, vil være akkurat like. Det vil ikke være noen forskjell på hvor mye fisk du kan få med en 14,5 meter lang båt og med en 15 meter lang båt.

Hvis man skulle gjøre noe for å regulere fiskeriet i fjordene, burde man enten gå på redskapstype eller gjøre som man gjør i dag – å stenge enkelte fjordområder fordi bestanden er i en slik beskaffenhet.

Dette er et forslag som bare øker den urettferdigheten som store deler av kystflåten lever under i dagens råden- de regime. Man forsterker urettferdigheten der, etter min mening.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [11:49:09]: Nei, det er ikke redskapstype, det er størrelsen. For det er jo ikke tvil om at båter av en viss størrelse er mer effektive enn mindre båter. Kongekrabbefiske med teine er et veldig godt eksempel. Fisker du kongekrabbe med teine fra en båt under 21,35 meter, kan du gå mye nærmere land enn om du fisker med teine og må gå lenger ut til havs, og da er det jo teina som er redskapet. Man blir regulert på forskjellig vis i henhold til størrelse. Det er akkurat det samme her – store båter kan fortrenge små båter. For at vi skal sikre den minste sjarkflåten, og sikre kystbefolkningen i disse områdene, innfører vi et prinsipp om over og under 15 meter – men der man selvfølgelig kan gi dispensasjoner. Da kan f.eks. fjordfiskeremnda diskutere fleksibilitet her og komme fram til gode lokale løsninger. Det er tanken med dette – fortrinn for kystbefolkningen.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingalill Olsen (A) [11:50:40]: Endelig skal Kystfiskeutvalgets innstilling behandles i Stortinget. Det har vært en lang vei dit fra Kystfiskeutvalget for Finnmark ble oppnevnt i juni 2006. Utvalget var bredt sammensatt, og de gjennomførte møter med alle berørte kommuner i Finnmark, dvs. i 17 av 19 kommuner. En slik involvering var imponerende, men også nødvendig. Resultatet som ble lagt fram, var også enstemmig i Kystfiskeutvalget.

Den framlagte proposisjonen følger også hovedforslagene til Kystfiskeutvalget – unnatt på et par prinsipielt viktige områder. Jeg skal kommentere to av dem. For det

første: Utvalget mente at det eksisterer en rett til fiske for befolkningen i Finnmark basert på folkeretten. Det andre er at utvalget foreslo en lokal forvaltning av fiskeressursene. På disse to områdene har ikke departementet fulgt opp Kystfiskeutvalgets forslag.

Jeg representerer Finnmark og Arbeiderpartiet her på Stortinget, og vi ønsker å få lovfestet en rett til fiske basert på folkeretten. Men når departementet legger opp til å lovfeste retten til fiske til alle som bor i Finnmark, Nord-Troms og de andre berørte sjøsamiske områdene, og som eier et merkeregistrert fartøy under 11 meter og er registrert i fiskermanntallet, er min vurdering at dette langt på vei imøtekommer kravet.

Finnmark fylkesting ønsker ikke en lokal forvaltning av fiskebestandene og fiskeressursene, og mitt syn er at det er riktig. Fisk er en nasjonal ressurs og må forvaltes nasjonalt, ikke fordi ingen andre kan gjøre det, men vandlevende bestander må ses i et helhetlig og nasjonalt perspektiv, og uttak gjennom kvotefastsettelse må baseres på hva bestanden tåler, og det verken kan eller bør fragmenteres i lokal forvaltning. Torskebestanden i Barentshavet er nå i så god forfatning at det er det beste beviset på at Norge fører en forsvarlig fiskeripolitikk, med et uttak som bestanden tåler. Det kan i tillegg oppnevnes en fjordfiskeremnd som kan spille inn synspunkt på forvaltningen, basert på nærhet, erfaring og lokal kunnskap. Det at fjordene forbeholdes kun den minste flåte, kan begrense et godt seifiske på tradisjonelle felt. Her må man bruke fornuft, slik at ikke enkelte får redusert sine inntekter i noe som er ment å styrke finnmarksfiskerne. Vi har mange seifiskere i Finnmark, og disse må hensyntas. Jeg registrerer at det er mulighet for dispensasjon i begrensninger av fjordene. Jeg er overbevist om at dette blir en god ordning, som kommer til å tjene fiskerne og befolkningen i Finnmark.

Helga Pedersen (A) [11:53:56]: Dette er en veldig viktig dag for den sjøsamiske befolkningen og for alle de andre som bor i disse områdene, uavhengig av hvilken etnisitet man har. I mange år var det fiskerne nettopp i disse områdene som var taperne da kvoter skulle fordeles og reguleringer skulle bestemmes. I dag har heldigvis utviklingen snudd i mange av de sjøsamiske bygdene, med god tilgang på fisk og god tilgang på ungdom som ønsker å bli fiskere. Med de vedtakene Stortinget skal gjøre i dag, ligger forholdene veldig godt til rette for optimisme og ny giv i de sjøsamiske områdene. For det første anerkjenner Stortinget i dag betydningen av fiske som grunnlag for den samiske kulturen, gjennom at man lovfester retten til fiske for alle som bor i de sjøsamiske områdene, og ved at hensynet til samisk kultur vektlegges i lovverket. For det andre styrker vi det demokratiske elementet i fiskeriforvaltningen gjennom den nye fjordfiskeremnda. Dessuten slutter flertallet seg også til de grepene som fiskerne vil merke best i hverdagen, nemlig den egne kvoten til den minste og mest sårbare gruppen, og at fartøy over 15 meter som hovedregel ikke skal slippe inn i fjordene. Med det innfris et flere tiår gammelt krav fra disse gruppene.

Det er fortsatt diskusjoner om rettighetsspørsmålene. Det er veldig delte meninger. Nettopp derfor er det klokt

at Finnmarkskommisjonen nå får et utvidet mandat der den kan utrede også rettighetskrav som kommer fra enkeltgrupper eller personer med krav om fiskeplasser, som man har en parallell til også på land gjennom Finnmarkskommisjonen – som Høyre jo i sin tid var for. Jeg må si jeg er veldig overrasket over at man går imot at folk skal få utrede sine rettskrav også til sjøs, og i stedet henviser dem til domstoler, med de kostnader det har i form av advokatsalær, og selvfølgelig uten den folkelige, demokratiske forankringen som Finnmarkskommisjonen har når de skal behandle den type ting. Men her synes Høyres og høyresidens filosofi å være at det å få prøvd sin rett skal forbeholdes de som har penger, og ikke den lille mann eller kvinne langs kysten i nord.

De siste årene har det vært bred politisk enighet i samepolitikken, med unntak av Fremskrittspartiet, og det har vært veldig bra. Jeg legger merke til at Høyre nå hopper av den brede, tverrpolitiske enigheten og klistrer seg mye tettere inntil Fremskrittspartiet. Det er ikke slik – som saksordføreren sier – at man går imot enkelte elementer i regjeringens forslag, man går imot alt av substans.

Kåre Simensen (A) [11:57:12]: Høyres og Fremskrittspartiets argumentasjon om å forankre beslutnings- evnen hos den det gjelder mest, blir bare ord, det har debatten i salen i dag vist – for når muligheten kommer til å omsette ord til handling, er det plutselig ikke mulighet eller vilje til stede. Hvorfor er det viktig å ha lokal forankring i slike saker som vi behandler i dag? Vi har eksempler nok på hvordan storkapitalen og deres hånd om fiskeriresursene gjør livet vanskelig for ansatte i fiskeriindustrien og deres familier. Røkke og trålerkonsesjonene er et godt eller et dårlig eksempel – alt ettersom hvilke ord man vil bruke – på hvordan det kan gå når storkapitalen får for stor makt over forvaltning og bosetting. Det er nettopp det siste som er en utfordring i denne saken.

Vi vet at folketallet i Kyst-Finnmark i løpet av de siste 30 årene har gått ned med nesten 50 pst. i enkelte samfunn. Det er ingen tvil om at dette henger nøye sammen med utviklingen i fiskeriene. For å bøte på den utviklingen som vi ser, er dagens vedtak et lite, men viktig steg i riktig retning, ved at vi får lovfestet retten til å fiske for alle som bor i Finnmark. Denne saken handler om å ville og tørre å ta politiske beslutninger som utfordrer dagens ressursregime på enkelte områder.

Representanten Harald Nesvik karakteriserer forslaget om en tilleggskvote for torsk i åpen gruppe på 3 000 tonn som en rar ting. Det er ingen rar ting – det handler om hverdagen for tusener av mennesker, slik at de kan skape en tryggere og bedre hverdag og tilværelse for de mange kystsamfunn som de representerer. Jeg registrerer at Fremskrittspartiet og Høyre ikke vil være med på dette. I motsetning til regjeringen vil de fortsatt bare prate – men vi gjør ord til handling. Det handler om politikk og om politiske valg, og i dette tilfellet viktige distriktpolitiske tiltak for Finnmarks befolkning. For befolkningen i Finnmark handler det om deres hverdag, for Fremskrittspartiet handler det om en rar ting.

Dette er en god dag for hele befolkningen i Finnmark.

Frank Bakke-Jensen (H) [12:00:01]: Jeg må få lov til å kommentere noe av det som har vært sagt her.

Det å overføre denne typen avgjørelser til Finnmarkskommisjonen og så hevde at det er et verktøy for den lille mann, er å trekke det lenger enn man egentlig bør gjøre. Realiteten er jo i dag at Finnmarkskommisjonen er overbelastet med arbeid. De har årtier med jobb foran seg for å utrede rettigheter til areal i Finnmark. Debatten går varm der oppe om hva slags prinsipper som skal ligge til grunn for dette.

Grunnen til at Høyre mener at slike spørsmål skal rettes til det ordinære rettsvesenet, er at hvis det er noen som mener at de har krav på slike rettigheter i dag, skal man få prøvd saken sin i dag. Derfor bør saken gå i det ordinære rettssystemet. I motsetning til arealutnyttelse i Finnmark, i ett spesielt fylke, er dette snakk om rettigheter til nasjonale ressurser. Derfor skal det gå i det ordinære rettssystemet, etter Høyres mening. Å prøve å skape et bilde av at vi ikke vil slippe fram den lille mann, er med respekt å melde feil. Jeg vil faktisk heller hevde at å legge disse spørsmålene over til Finnmarkskommisjonen – med det arbeidsfeltet de har i dag, så mye jobb de har, og med alle de tusen spørsmålene som stilles omkring det arbeidet – vil være å lokke den lille mann inn i et mørkt kott og ikke gi ham muligheten til å komme ut igjen.

Så til representanten Ingalill Olsen. Jeg er helt enig, det er faktisk slik at mye fiske foregår med båter på over 15 meter, og disse kan nå få problemer i og med at vi ikke vet hva slags forvaltningsregime vi skal ha for disse fiskeriene. Men man kan gjøre unntak. Det kan opprettes en nemnd, og man kan gjøre unntak. Dette er med respekt å melde ikke måten man driver næringspolitikk på. Det må være mulig å skape større forutsigbarhet for fiskerne. Fiskeriene skal inngå i en moderne næring som skal se framover og skape verdier. Da er ikke disse regimene det man legger til grunn.

Avslutningsvis til representanten Helga Pedersen, som mener at Høyre sier nei til alt som har substans. Det Høyre sier, er at urfolksdefinisjonen i folkeretten skal gjelde i dette lovverket. Hvis folkeretten for representanten Pedersen er uten substans, er det antakelig Arbeiderpartiets problem, ikke Høyres.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:02:56]: Dette er i ferd med å bli en underlig debatt. Jeg vil bare prøve å svare på et par spørsmål – særlig til representanten Simensen. Først angående dette med en «rar ting». Det er konstruksjonen i det som ligger i denne loven, jeg snakket om i mitt innlegg – ikke 3 000 tonn til åpen gruppe. At uavklarte spørsmål skal forelegges Finnmarkskommisjonen for avklaring, kan ta mange år. Hvis man tror at man jobber sent i rettsvesenet, kan man jo prøve å få saken inn for Finnmarkskommisjonen, så skal man få se hvor lang tid det tar.

Representanten Simensen var også inne på lokaldemokratiet og å få flyttet beslutninger dit. Hvis representanten Simensen faktisk hadde ment det, hvorfor gjelder det da bare i et gitt antall kommuner og i visse deler av landet? Hvis representanten Simensen mente det, hvorfor står

da ikke resten av landet oppført her? Det er jo forskjellen vi diskuterer. Det er det at man lager en konstruksjon for Finnmark, Troms og deler av Nordland, som er problemet her. Resten av landet blir jo utelatt. Mener man at det skal være en annen form for lokaldemokrati i nord enn det man skal ha andre steder i landet? Eller mener man at en borger i Norge er en borger i Norge og skal ha samme muligheter?

Når det gjelder den saken vi behandler, har vi fått en del svar. Statsråden var selv inne på forfordeling knyttet til åpen gruppe. Man henviser nettopp til disse kommunene. Det blir problematisk for dem som bor i nabokommunen, hvis kvotene ikke skal oppfylles.

I tillegg er det en rekke andre problemstillinger som kommer som følge av denne loven, og fakta er at man tildele gir rettigheter ut fra etnisitet. Det er det man gjør. For man sier jo at der den sjøsamiske befolkningen bor eller har bodd over tid, er det spesielle utfordringer. Jeg vet om mange steder i landet i fiskerinæringen som har spesielle utfordringer! Men når det gjelder å få prøvd saken sin, som representanten Helga Pedersen var inne på – at Fremskrittspartiet og Høyre mener at det bare er dem som har tjukke lommebøker, som kan få prøvd saken sin – hva med de andre stedene i landet, da? Det Fremskrittspartiet og Høyre står for, er nettopp likebehandling. Men det representanten Helga Pedersen tar til orde for, er at man skal ha ett system i Finnmark, Troms og deler av Nordland og et annet system i resten av landet. Slik bør ikke parlamentet drive politikk.

Helga Pedersen (A) [12:06:02]: Fremskrittspartiets synspunkter i disse spørsmålene er velkjente, og jeg bruker ikke tid på dem. Det som er nytt, er Høyres standpunkter i disse spørsmålene. Det fortjener en kommentar.

Høyre stemmer imot alle de virkemidlene som har substans, i det som behandles i Stortinget i dag. De går imot en lovfestet rett for befolkningen i disse områdene til å fiske. De går imot 15 meters grense i fjordene. De går imot en egen tilleggskvote for åpen gruppe. De går imot fjordfiskekommisjonen. Og de går imot at folk skal få prøvd sin rett i Finnmarkskommisjonen.

Jeg synes ikke representanten Bakke-Jensen svarte godt på utfordringen med hensyn til kommisjonen. Han kom med praktiske betraktninger. Ja, praktiske utfordringer kan alltid løses. Men på det prinsipielle spørsmålet hørte jeg ikke at representanten Bakke-Jensen hadde et godt svar. Jeg mistenker ham for ikke å være enig i det som partiet Høyre fronter i denne saken – egentlig, innerst inne.

Så blir det sagt av Høyre at fjordfiskekommisjonen vil bli så byråkratisk og dyr. Vel, vi valgte ikke demokratiet i Norge fordi det var så veldig billig eller så veldig effektivt. Men vi har valgt det fordi det er riktig. Her gir vi altså befolkningen i de berørte områdene et nytt verktøy for at de kan være med og påvirke sin hverdag. Det mener jeg faktisk er veldig bra.

Så til spørsmålet om 15-metersgrensen når det gjelder fjordene. Det er klart at man har begrensede ressurser i en fjord. Man har småbåter med få muligheter til å gå til neste fjord eller ut på havet, og så har man store båter som har mye større muligheter til å flytte seg til et annet sted hvis

været er dårlig. Da mener jeg faktisk det er riktig å sikre de minste båtenes fiskemuligheter først.

Høyre har her sagt veldig lite om alternative forslag. Er man imot at man skal ha en lengdebegrensning i fjordene, eller skal det være fritt fram for alle? Skal trålerne komme inn og fiske helt innerst i fjordene? Det skulle jeg gjerne fått et godt svar på – det har jeg ikke fått her.

Representanten Bakke-Jensen uttrykte også at dette ville forsterke urettferdigheten. Nei, det er tvert imot – nå løfter vi grupper som historisk sett har kommet dårlig ut når ressursene skulle fordeles. Hvis vi skal gi alle like muligheter i dette landet, kan vi ikke behandle alle likt. Her setter vi i gang med noen verktøy for å løfte dem som har minst.

At Høyre er imot distriktspolitiske virkemidler, er ikke noe nytt, men det nye er altså at man ikke lenger tar ansvar for samepolitikken, og det er trist.

Lillian Hansen (A) [12:09:29]: I denne saken framstiller opposisjonen det som om disse tiltakene som er foreslått, har enorme konsekvenser. Da skal jeg ta noen eksempler.

For 2011 og 2012 er det satt av 3 000 tonn til åpen gruppe i virkeområdene – for de foreslåtte tiltakene i oppfølgingen av Kystfiskeutvalget. Det ble organisert gjennom en tilleggskvote på 6 tonn til disse fartøyene som fisker i åpen gruppe. Hvis man legger til grunn minsteprisen, i størrelsesorden 10 kr til ca. 12 kr i rundvekt, kan det forventes opp mot 72 000 kr mer i inntekt per båt for dem som tar del i denne kvoten. Dersom man får pris over minstepris, vil inntektene selvfølgelig bli større. Konsekvensene for de enkelte aktørene som ikke får ta del i tilleggskvotene, vil være relativt små, men vil avhenge av kvotene de enkelte år. Ut fra 2012-reguleringen vil et fartøy med hjemmelslengde på f.eks. 11 meter få om lag 550 kilo mindre i kvote, med en tilleggskvote på 3 000 tonn. Ut fra en snittpris på torsk – i perioden 2000–2011 – tilsvarer dette altså 7 205 kr.

Jeg tror at Høyre og Fremskrittspartiet bevisst overdriper konsekvensene av disse tiltakene. Det er nok sånn at det er prinsipielle grunner til at det argumenteres mot deler av disse tiltakene. Det er greit. Det er også greit å få avklart at Høyre legger seg på argumentene til Fremskrittspartiet.

Frank Bakke-Jensen (H) [12:11:41]: For oss som var til stede i 2008 da Smith-utvalget overleverte rapporten til daværende statsråd Helga Pedersen, var det ikke til å unngå å legge merke til at det ble skapt store forventninger blant kystbefolkningen i Finnmark. Man la til rette for og garanterte – nesten – en del ting: regional fiskeriforvaltning, egne kvoter, et helt eget regime.

Finnmark fylkesting sa nei til regional fiskeriforvaltning. Man ser på dette som en nasjonal ressurs, og man vet at viktig fiske foregår langs hele kysten. En stor del av flåten beveger seg langs hele kysten. Hvis vi skal ha en fiskerinæring som skal skape verdier hele året, er vi avhengig av å se på dette som en nasjonal ressurs og bruke hele fiskeflåten for å få opp disse ressursene.

Så ramser Pedersen opp alt det Høyre sier nei til. Vi

sier ja til at folkeretten skal gjelde også i denne lovgivningen. Det er et viktig prinsipp. Og urfolkdefinisjonen skal gjelde – det er et viktig prinsipp.

Så sier vi nei til en del av de andre tingene. Noen av tingene mener vi ikke vil virke etter hensikten, og andre ting mener vi vil være rett. Det er en del prinsipielle ting i ressurs- og fiskeriforvaltningen vår som vi bryter med nå, og de tingene har vi sagt at vi sier nei til.

Å hevde med patos at det å opprette en fjordfiskenemnd er å styrke lokaldemokratiet, er jeg grunnleggende uenig i. En sånn fjordfiskenemnd vil ikke styrke lokaldemokratiet. Den vil ikke styrke lokaldemokratiet i det hele tatt.

Fjordgrensen, slik som den skal brukes nå, vil mest sannsynlig skape store problemer for den delen av industrien som er avhengig av å få råstoff hele året. Vi vet at de klimatiske forholdene langs norskekysten – og særlig langs kysten av Nord-Norge – er sånn at små båter ikke kan ro hele året. Små båter kan ikke levere råstoff hele året. Da er det veldig greit å ha litt større fartøy både av hensyn til å få råstoffet på land og av hensyn til sikkerheten til fiskerne som skal ha sin arbeidsdag der. Da er det ikke sånn at det bare er små, lune fjorder vi har sagt nei til når det gjelder fjordgrensen. Det er ganske store havområder innenfor øyene der det har vært fisket med bruk av litt større båter i årevis. Det er ikke en bagatell vi legger inn her. Dette kan vise seg å være ganske så alvorlig.

Så til representanten Lillian Hansen, som på glitrende vis prøvde å forklare for oss hvor lite betydningsfulle disse tiltakene er. Hvis det er sånn at disse tiltakene ikke betyr noe, synes jeg heller ikke at vi skal lefle med å innføre dem. Vi bør ta dette så alvorlig at det vi innfører, det mener vi. Skal vi gjøre noe, må det virkelig bety noe – ikke et lite regnestykke der vi omtrent ikke står igjen med noe.

Kåre Simensen (A) [12:14:40]: Representanten Harald T. Nesvik lurte fra talerstolen på hvorfor vi behandler en sak som bare har fokus på Finnmark. Men det er jo nettopp det saken angår! Dette er jo et svar på et spørsmål som Stortinget har bedt oss om å utrede, om samers og andres rett til å fiske utenfor Finnmark. Dermed vil dette selvfølgelig få et lokalt geografisk tilsnitt.

Men det handler også om distriktspolitikk. Jeg vet at begge disse to temaene – minoriteter og distriktspolitikk – er vanskelige temaer for Fremskrittspartiet, men for oss er de særdeles viktige. Derfor er de tiltakene som vi foreslår her, viktige, også at man fra denne talerstolen kan argumentere for å ta lokaldemokratiske valg, som i dette tilfellet. Det synes jeg regjeringen med æren i behold gjør i denne saken.

Ingalill Olsen (A) [12:15:52]: Denne saken handler ikke bare om regulering av fiskerier. Denne saken har utgangspunkt i samepolitikk, og det er grunnen til at vi diskuterer den. Den handler om forpliktelser som den norske stat har overfor sin urbefolkning, og ja – det vil føre til forskjeller mellom enkelte i sør og nord, men vi innfører forskjeller for å rette opp i urettferdigheter.

Jeg synes at Høyre har hatt et veldig stødig forhold til

samepolitikken, og jeg tror faktisk at det er endringer i det nå. Det registrerer vi med uro – ikke fordi vi ikke kan være uenige om ting, for det bare beriker debatten, men hvis Høyre legger seg på den linjen som Fremskrittspartiet har, bidrar ikke det til å utvikle en god politikk for den samiske befolkningen.

Vi som er finnmarkinger, vet at samepolitikk vekker følelser. Jeg tenker at vi som er Finnmarks representanter, må bidra til at vi oppfyller våre nasjonale forpliktelser – det er viktig. Det er viktig at vi får til et system som gjør at kyst- og fjordbefolkningen i Finnmark får et bedre materielt grunnlag. De 3 000 tonnene er et godt eksempel. Representanten Lillian Hansen viste til at dette kan gi økt lønnsomhet. Jeg skulle likt å være på årsmøtet i Fiskarlaget Nord når representanten Frank Bakke-Jensen skal forklare hvorfor han har gått imot at fiskerne i dette området skal tjene bedre.

Trond Helleland (H) [12:18:05]: Jeg hadde gleden av å være saksordfører for finnmarksloven. Det var et langt lerret å bleke – vi holdt på her i huset i over to år. Vi hadde konsultasjoner både med fylkestinget i Finnmark og med Sametinget. Det endte opp med bred politisk enighet. Da er det viktig å ta utgangspunkt i hva vi ble enige om den gangen. Det vi var enige om, var lovens virkeområde, § 2:

«Loven gjelder for fast eiendom og vassdrag med naturressurser i Finnmark fylke. I strandlinjen gjelder loven så langt ut i sjøen som den private eiendomsretten strekker seg.»

Så var det en lang debatt, og det var et press, særlig fra Arbeiderpartiet, om å inkludere kystfisket. Det ble flertallet enige om at skulle utredes. Den utredningen har nå kommet på bordet, og Høyre har da valgt å tolke dette på den måten som jeg ser av innstillingen at Fiskeri- og kystdepartementet også tolker det, nemlig at fisken er en nasjonal ressurs.

Vi vil naturligvis forholde oss til de folkerettslige forpliktelsene, men akkurat på dette området er det faktisk ganske stor uenighet om hvordan dette skal tolkes. Det er derfor det har vært nedsatt et utvalg, og det er derfor regjeringen, med tidligere fiskeriminister Helga Pedersen som første initiativtaker, har dratt i gang dette for å finne ut om hvor vi skal lande. Nå står vi altså i den situasjonen at Høyre står på det standpunktet som vi sto på da finnmarksloven ble utredet og forhandlet. Vi gikk med på en utredning, men utredningen har ikke gjort at vi ønsker å endre standpunkt.

Jeg mener at Høyre står fast på finnmarksloven, og at vi står fast på det vi ble enige om den gangen. Det vi ikke er med på, er det utredningsvedtaket som nå er presentert i Stortinget som en konklusjon, der jeg registrerer at Fiskeridepartementet har en helt annen oppfatning enn det Arbeiderpartiet forfekter i denne salen.

Frank Bakke-Jensen (H) [12:20:25]: Bare kort til kommentarene fra representanten Pedersen om at Høyre har endret standpunkt i samepolitikken. Det er feil. Det er en påstand som ikke står til troende.

Det er sånn at vi har sagt at folkeretten – urfolksdefinisjonen – skal inn i dette lovverket. Det er vi enige om. Så er vi enige med Fiskeri- og kystdepartementet og Pedersens egen regjering om at dette dekkes av det lovverket som vi har i dag – det står i proposisjonen, og det dekkes av gjeldende lovverk – og så er man kommet med noen små endringer, som ikke har noen veldig stor substans, men som vi prinsipielt mener er uheldig, og dem har vi da sagt nei til.

For det første er det sånn at Høyre står for å styrke lovverket. For det andre er vi enige med Pedersens egen regjering i at dette dekkes av det gjeldende lovverk, og da synes vi faktisk at saken er godt behandlet.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [12:21:39]: Det er interessant å høre på denne ordvekslingen som her foregår. Det som fikk meg til å ta ordet, var representanten Helleland, som viser til at Høyre er enig i departementets tolkning av folkeretten. Det er de rød-grønne partiene også enige i, men likevel er det jo lov til å drive politikk, og det er jo det vi gjør.

Vi legger altså til rette for verdiskaping, vi legger til rette for aktivitet i områder som beviselig kan ha sakkett akterut, og sakkett mye mer akterut enn mange andre områder langs kysten. Det vi gjør her, er å prioritere kystbefolkningen, og så prioriterer vi de minste båtene. Vi prioriterer folk som bor langs fjordene. Det vet vi gir en overslagseffekt med hensyn til aktivitet på land. Den fisken som blir fisket av disse fiskerne, blir ikke frosset og fraktet til verken Møre eller Kina – nei, den blir fraktet i land i disse områdene og gir aktivitet.

Det er bakgrunnen for at vi legger til rette for dette. Vi prioriterer både fisk – fisk lever fiskere og befolkningen for øvrig av – og, som sagt, de minste fartøylene. Det er jeg veldig glad for at vi har blitt enige med Sametinget om. Vi er uenige om noen prinsipper, men vi har begynt å diskutere realiteter, innhold. Det er vi enige med Sametinget om, og det er jeg veldig glad for.

Terje Aasland (A) [12:23:30] (komiteens leder): Jeg tok ordet bare for å slå fast at det ikke er noen tvil om at de rød-grønne partiene mener at denne saken er i henhold til folkeretten, at det er den som er grunnlaget. Vi har ikke ment noe annet.

Det som er skilnaden her, og som kommer fram også når det gjelder å ivareta samiske interesser i disse områdene, er at en gjennom utredningen og gjennom departementets vurderinger har kommet fram til at det er ønskelig med en lovfesting av disse rettighetene, basert på at det er stor usikkerhet knyttet til det kystnære fisket i disse områdene. Derfor har vi funnet ut at det er fornuftig å ivareta dette gjennom en egen lovgivning, slik det framkommer av saken. Det igjen inkluderer at en ivaretar samiske interesser på en god måte.

Slik sett er dette en god oppfølging av den politikken vi alltid har stått for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:24:35]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven m.m. (delegering av avslagskompetanse i visumsaker til andre Schengenland mv.) (Innst. 322 L (2011–2012), jf. Prop. 87 L (2011–2012))

Lise Christoffersen (A) [12:25:15] (ordfører for saken): Kapittel 2 i utlendingsloven av 2008 handler om visum til Schengen og Norge, herunder § 13, som sier at søknader om visum avgjøres av Utlendingsdirektoratet, men at myndighet til å avgjøre søknad om visum også kan legges til utenriktjenesten, og at myndighet til å innvilge Schengen-visum etter § 10 kan legges til en utenriktjeneste tilhørende et annet Schengen-land.

Den sistnevnte bestemmelsen kom inn i utlendingsloven da Norge trådte inn i Schengen-samarbeidet i mars 2001. For at et annet Schengen-land skal kunne innvilge visumsøknader til Norge, må vi ha en representasjonsavtale med det aktuelle landet. Vi har i dag tolv slike avtaler, som omfatter ca. 70 forskjellige steder i verden. Motsatt representerer vi Norden, Nederland og Tyskland på til sammen 27 steder samt Østerrike på ett sted.

Disse representasjonsavtalene bygger på et serviceprinsipp, der alle Schengen-land oppfordres til å være til stede i alle visumpliktige land. Rent praktisk ordnes dette gjennom representasjonsavtaler om å behandle søknader på vegne av hverandre. Ny visumforordning trådte i kraft i april 2010. Da ble visumsamarbeidet utvidet til å omfatte avslagskompetanse, i tillegg til den tidligere innvilgelseskompetansen. Det gjelder en minstestandard for hvordan et eventuelt avslag skal utformes og begrunnes. Det samme gjelder hvordan en klage skal behandles. Klagen behandles av det samme landet som behandlet og avsto visumsøknaden. Disse standardene er i tråd med norsk forvaltningsrett.

Regjeringen fremmer i denne saken et forslag til en endring i utlendingsloven § 13, slik at representasjonsavtalene våre heretter vil omfatte både innvilgelse, avslag og klagebehandling. Begrunnelsen er todelt – dels fordi det gir søkerne en bedre service, dels fordi flere Schengen-land ved reforhandling av representasjonsavtalene nå stiller krav om at de også får delegert avslagskompetanse, ellers vil representasjonsavtalene ikke bli fornyet, med de ulempene det medfører, både for enkeltpersoner og for utlendingsmyndigheter.

Saken har vært på bred høring, med få merknader. Komiteen mente derfor at det ikke var behov for ny høring i forbindelse med Stortingets behandling av lovforslaget. En enstemmig komité slutter seg til regjeringens forslag.

Et par av høringsinstansene har stilt spørsmål ved om saksbehandlingen tilfredsstiller våre krav. Departementet har redegjort for dette på en god måte i proposisjonen. Dessuten er dette en ordning som det er valgfritt for søkerne å benytte seg av. Den som vil, kan fortsatt levere søknad til nærmeste norske utenriksstasjon. Vi har også fått opplyst at ordningen vil bli evaluert på vanlig måte. En slik evaluering trenger nødvendigvis ikke å bli omfat-

tende, siden Utenriksdepartementet viser til at det er få visumsøkere til Norge fra de stedene som omfattes av våre representasjonsavtaler.

Komiteen har også bedt om at regjeringen ser på mulighetene for et samarbeid med det svenske konsulatet i Erbil i Irak, slik at visum kan søkes derfra, eventuelt leveres der for behandling et annet sted. Her forstår jeg at statsråden vil gi oppdatert informasjon i sitt innlegg.

For øvrig inneholder proposisjonen forslag til oppretting av feil i en del paragrafer i utlendingsloven. Siden dette bare er tekniske endringer, har komiteen valgt å ta disse til etterretning, uten noen kommentarer.

Innstillingen er, som nevnt, enstemmig.

Statsråd Grete Faremo [12:29:02]: Jeg er glad for at det er tilslutning til forslaget om endringer i utlendingsloven for å gi hjemmel til at andre Schengen-land etter avtale skal kunne få kompetanse til å avslå en visumsøknad på vegne av Norge, ikke bare innvilge på vegne av Norge, som vi har regler for nå.

Siden Norge og andre land som deltar i Schengen-samarbeidet, ikke har ambassader i alle land, har avtaler om representasjonssamarbeid, med henblikk på å innvilge visum på vegne av hverandre, vært en viktig del av Schengen-samarbeidet også for Norge siden vi ble Schengen-medlem i 2001. Dette samarbeidet er med på å effektivisere utlendingsforvaltningen og bidrar til raskere saksbehandling. Det innebærer økt service overfor søkerne og er ressursbesparende der Norge ikke har egen ambassade. Det er viktig at dette samarbeidet nå utvides til å kunne innebære at landene også kan avslå en søknad på vegne av hverandre, på samme måte som de kan innvilge på vegne av hverandre.

Det at vi gir Schengen-land myndighet til også å avslå visumsøknader på vegne av Norge, er avgjørende for å få videreført de representasjonsavtalene vi i dag har med sentrale Schengen-land. Jeg vil likevel understreke at vi selv sagt vil følge med i utviklingen, og skulle antall visuminnvilgelser endre seg vesentlig i negativ retning, er det naturlig å se nærmere på en eventuell sammenheng med avslagspraksis i de land som representerer oss.

Komiteen har i sin innstilling berørt situasjonen for irakiske visumsøkere og reist spørsmålet om det er mulig å finne løsninger, slik at visumsøknader kan fremmes fra Erbil i Nord-Irak, eventuelt gjennom et annet Schengenlands konsulære representasjon. Det svenske konsulatet i Erbil er nevnt som en mulighet. Etter det jeg er kjent med, har imidlertid konsulatet i dag ikke viseringsmyndighet. Jeg vil i denne sammenheng peke på at situasjonen i landet gjør det nødvendig for Schengen-land å ta hensyn til den sikkerhetsmessige utfordringen en kø av visumsøkere kan innebære. Vi skal likevel ha spørsmålet med oss videre, og jeg ser det uansett som naturlig å avvente utrulling i regionen av Schengens visuminformasjonssystem, VIS, og se på muligheter i lys av dette. VIS skal etter planen være i funksjon mot slutten av året.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:31:28]

Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til justis- og beredskapsministeren:

«73 pst. av dem som søkte om familieinnvandring, fikk oppholdstillatelse for å bo sammen med et familiemedlem i Norge i 2011. UDI skriver sjøl at det er store forskjeller mellom land, men det er også forskjeller mellom kjønn. 77 pst. av oppholdstillatelsene til voksne gjaldt kvinner. Tall fra 2007–2010 viser at kvinnelige referansepersoner med mannlige innvandrede partnere oftere får avslag på familiegjenforening. Det er mange grunner til dette. Den vanligste grunnen til at UDI avsto søknader om familieinnvandring i 2011, var at kravet til inntekt ikke var oppfylt, men det er også andre grunner til at søknader om familieinnvandring avslås.

Ser statsråden at kvinner i praksis har mindre frihet enn menn til å gifte seg med en ektefelle utenfor EØS, og hva vil eventuelt statsråden gjøre for å rette opp dette?»

Trine Skei Grande (V) [12:32:42]: Det kan ved første blick virke som dette er en innvandringspolitisk interpellasjon, men det er likeså mye en kvinne- og likestillingspolitisk interpellasjon.

Jeg får mange henvendelser med dette som tema, og det kan beskrives slik en mail begynner:

«Jeg levde ett ganske normalt liv fram til jeg møtte verdens mest vidunderlige mann.»

Retten til å leve med den man er glad i, retten til å leve sammen som familie, er en grunnleggende menneskerettighet. Som jeg har sagt før til denne regjeringa, så skal de ha skryt for å ha jobbet for retten til å kunne få leve med den man er glad i, uavhengig av hvilket kjønn den man er glad i, har. Men det er fortsatt litt igjen når det gjelder retten til å leve med den man er glad i, hvis man gjør noe så rart som å forelske seg utenfor EØS.

Mange av de historiene vi mottar, er ganske hjerteskjærende. Mange er offer for lover som hadde helt andre intensjoner enn de lovene de blir rammet av. Jeg lurer på hvor mange kjærlighetsekteskap vi er villig til å ofre for å oppnå helt fundamentale ting. Eller som en godt voksen dame i Trøndelag, som har forelsket seg i en godt voksen mann fra Egypt, skriver:

«hadde jeg funnet min kjære i et europeisk land ... ville han vært her nå..uten problem men kjærlighet kommer uansett hvilket land det er ... men min mann er egyptisk ... med visumplikt.»

Nå opplever vi at vi har norske kjærlighetsflyktninger i Sverige – det er ikke så rart – men vi har dem også i Danmark. Så sjøl Danmark, som har en så streng asylpolitikk, inngått sammen med Dansk Folkeparti, opplever vi nå at nordmenn drar til for å få lov til å leve sammen som familie.

Jeg har foran meg oversikten over innvilgelsesprosenter for familiegjenforeninger. Jeg går ut fra at det ikke er kjempemange homofile par i statistikken, men kvinnelige referansepersoner med mannlig innvandret partner får oftere avslag, spesielt etter at den nye utlendingsloven trådte i kraft. Det kan skyldes at kvinner forelsker seg i andre

land enn menn forelsker seg i, men det er en tydelig, stor kjønnsforskjell i tallene. Det kan ha mange årsaker. Proformaekteskap er noe som egentlig har ganske lav frekvens i de tallene vi ser. Det var ca. 100 avslag i fjor på grunn av proforma, av ca. 12 000 som fikk innvilget familiegjengenforening. Men jeg blir jevnlig kontaktet av spesielt kvinner, nettopp på grunn av proforma, og vi kan jevnlig lese i avisen om proformaekteskap som en måte å lure innvandrere inn til Norge på, sist med en stor artikkel i Aftenposten i fjor.

Det er et faktum at det er flere menn som får avslag på proforma, altså der det er kvinnen som bor i Norge. Jeg opplevde sjøl da jeg spurte ansatte på ambassaden i India om familiegjengenforening, der de akkurat hadde hatt et intervju med et par – en norsk kvinne og en indisk mann – at intervjueren fra ambassaden sa det var klinkende klart at den norske dama var fryktelig forelsket, men hun var usikker på om den indiske mannen var like forelsket. Jeg har vært i bryllup i Norge der jeg av og til har vært usikker på om begge parter har vært like forelsket, men at det skal være norske utlendingsmyndigheters oppgave å vurdere grad av forelskelse ved ekteskapsinngåelse, syns jeg er feil. Vi merket oss at en periode ble familiegjengenforeninga med Hellas og Tyrkia stoppet fordi man fryktet det var en organisert aktivitet med å knytte norske kvinner mot tyrkiske menn – som om det skulle være en fullstendig stor nyhet at det finnes steder der man jobber aktivt for å knytte norske menn mot thailandske, filippinske eller russiske kvinner. Man stopper altså gjenforening fra et land fordi man tror det er organisert når det gjelder kvinner, mens man med fullt åpne øyne ser at det er organisert aktivitet fra andre land når det gjelder menn. Det er faktisk ikke sånn at kjærlighet i organiserte bekjentskaper, om det så er Internett-dating eller hva det er, er mindre verdifull enn andre. Eller som Guro sier: Vi har dessverre vært i en prosess i over tre år nå. Den måten man blir behandlet på, er rett og slett utrolig. Jeg hadde ikke i min villeste fantasi forestilt meg at jeg skulle bli utsatt for en slik behandling av et statlig system.

Norsk utlendingspolitikk har en tendens til å ta utgangspunkt i ekstremtilfeller. Underholdskravet og underholdskravets formuleringer er knyttet til kampen mot tvangsekteskap. Da UDI behandlet 25 100 søknader om familiegjengenforening i fjor, som jeg nevnte i stad, fikk 12 900 godkjent familiegjengenforening. Mitt spørsmål til statsråden er: For hvor mange av de 12 000 tror man det er en fare for tvangsekteskap? Hvor mange av de kvinnene vi her tror det er snakk om, gjelder det for? Hva tror statsråden?

I mange tilfeller lager vi politikk for ekstremtilfellene, mens vi ser at vi rammer de daglige, hverdagslige tilfellene. Vi må bekjempe tvangsekteskap, selvfølgelig, men det er mange måter å gjøre det på. Den beste måten å gjøre det på er ikke å gjøre livet surt for absolutt alle andre. Jeg vil gjerne høre fra statsråden om det er dokumentert hva det strenge underholdskravet har gjort i kampen mot tvangsekteskap.

Så noen ord om underholdskravet. Som statsråden og presidenten vet, har jeg, sammen med Borghild Tenden, fremmet et eget representantforslag om en mer rettferdig familiegjengenforening. Jeg har hørt statsråden gjentat-

te ganger si at man har dette til vurdering. Jeg forventer ikke at statsråden skal konkludere i saken, men det som hadde vært interessant å høre, er hva hun mener er for strengt i dagens system: Er det kravet bakover i tid, er det den manglende fleksibiliteten, eller er det sjølve nivået på underholdskravet?

Avslutningsvis vil jeg si at jeg ikke beskylder UDI for å drive diskriminering, men det regelverket vi har laget her, og måten vi innretter det på, og måten vi også mistenkelig-gjør folk i systemet på, gjør at vi driver med indirekte diskriminering. Dette får følger for folk, spesielt kvinner, som opplever at det de møtte i møte med det offentlige Norge, var en ren, skjær papirbehandling, at retten til å kunne bo sammen med den man er glad i, viste seg å være et mareritt av en saksbehandling – et mareritt fordi man trodde at man ville oppnå andre ting med loven enn det man faktisk gjør.

Folk føler de blir behandlet som forbrytere, sjøl om de egentlig bare prøver å få oppfylt sine rettigheter, som de har ifølge norsk lov. Her må vi innrømme at vi i denne salen har gått veldig aktivt inn med aktive virkemidler for å oppnå én ting, men det har fått en del følger, spesielt for mange par, og spesielt for kvinner, som gjør at vi ikke oppnår å følge menneskerettighetene. – Det er de spørsmålene jeg har til statsråden.

Statsråd Grete Faremo [12:41:55]: Jeg har merket meg statistikken som interpellanten viser til. Det er riktig at andelen avslagsvedtak i familieinnvandringssaker er høyere når referansepersonen er kvinne, enn når referansepersonen er mann. I ektefellesaker der referansepersonen er kvinne, var andelen avslag ca. 40 pst. i 2011, mens den i saker med menn var ca. 22 pst.

Som interpellanten skriver, er det flere grunner til at kvinnelige referansepersoner får avslag på familiegjengenforening. Hovedårsaken antas likevel å være at kvinnelige referansepersoner i større grad enn menn ikke har oppfylt underholdskravet. Jeg er, i likhet med interpellanten, opp-tatt av likestilling mellom kjønnene og har derfor igangsatt et arbeid med å se nærmere på årsakene til den kjønnsforskjellen som statistikken viser.

Innledningsvis vil jeg understreke at dagens familieinnvandringsregelverk er kjønnsnøytralt, og at reglene om underholdskravet tar hensyn til forhold som typisk er årsak til at kvinner har lavere deltakelse på arbeidsmarkedet enn menn, som f.eks. omsorgsansvar for barn. Ved beregningen av om underholdskravet er oppfylt, kan bl.a. svangerskapsenger og foreldrepenger regnes med. Likeledes regnes omsorgsansvar for barn en periode etter fødsel som arbeid ved beregning av om det såkalte fireårskravet er oppfylt.

Når det likevel viser seg å være underholdskravet som er hovedårsaken til kjønnsforskjellene, er det interessant å se nærmere på hvilke grupper av referansepersoner som berøres av dette. Vi kan i denne sammenheng se bort fra referansepersoner som har fått beskyttelse, da disse som regel vil være unntatt fra underholdskravet. Videre kan vi se bort fra arbeidsinnvandrere, da disse normalt vil oppfylle underholdskravet uten problemer.

Den gruppen som gjenstår som den klart største som

er berørt av underholdskravet, vil være referansepersoner som er norske statsborgere. I tillegg vil også utlendinger, som f.eks. har opphold på humanitært grunnlag, på grunnlag av familieinnvandring eller som har permanent oppholdstillatelse, være omfattet av underholdskravet, men disse gruppene er langt mindre enn gruppen av norske borgere.

Når det gjelder spørsmålet om hvorfor andelen avslagsaker er høyere når referansepersonen er kvinne, enn når det er en mann, tyder saksporteføljen på at dette først og fremst skyldes at sammensetningen av referansepersongruppene er forskjellige. Det gjelder særlig når vi ser på referansepersoner som er norske borgere. I denne gruppen er referansepersonene som er menn, vanligvis eldre og derfor veletablerte i arbeidslivet, mens referansepersonene som er kvinner, ofte er yngre.

En stor andel av disse mannlige referansepersonene er etnisk norske og i godt voksen alder, og de er i mange tilfeller gift med en søker fra Thailand, Filippinene eller Russland. Disse mennene vil stort sett ikke ha problemer med å oppfylle underholdskravet, verken når det gjelder inntektsnivået, eller kravet om forutgående inntekt i tidligere likningsår.

Blant de kvinnelige referansepersonene med norsk statsborgerskap, derimot, er en stor andel unge med bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia, Kosovo og Somalia, og de er ofte gift med en søker fra samme opprinnelsesland. Disse unge kvinnene er naturlig nok ikke etablert i arbeidslivet og kan ha problemer med å oppfylle både inntektskravet og kravet til forutgående inntekt.

Når det gjelder referansepersoner som ikke er norske borgere, viser statistikken også for disse gruppene at avslagsandelen er størst for kvinner. Dette har sannsynligvis andre grunner enn dem jeg har nevnt. Innvandringsgrunn, landbakgrunn, utdanningsnivå og kulturforskjeller vil sannsynligvis spille sterkt inn, men dette ønsker jeg også å se nærmere på.

I den grad det er forskjeller mellom kjønnene som ikke kan forklares med forskjellige ekteskapsmønstre o.l., er det likevel ikke sikkert at det riktige tiltaket vil være å endre underholdskravet. Det er viktig at både innvandrerkvinner og kvinner for øvrig kan delta i arbeidslivet på lik linje med menn og dermed oppfylle underholdskravet i like stor grad. Dette er en prioritert sak for regjeringen.

Arbeidet for å tilrettelegge for at kvinner i større grad kvalifiseres til å oppfylle underholdskravet, skjer gjennom de ordinære tiltakene vi har for å øke kvinners deltakelse i arbeidslivet.

For innvandrerkvinner vil dette først og fremst skje gjennom de ulike integreringstiltakene som eksisterer, som rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, introduksjonsprogrammet og også Ny sjanse.

For kvinnelige referansepersoner generelt vil det dreie seg om gode velferdsordninger, som god barnehagedekning, stimulering til at foreldrepermisjonen deles likt mellom mor og far, rett til betalt fravær ved syke barn og mulighet for redusert arbeidstid når barna er små, i tillegg til de generelle arbeidsrettede tiltakene som Arbeids- og velferdsetaten tilbyr.

Som jeg har opplyst om tidligere, er regjeringen opptatt av å følge praktiseringen av underholdskravet nøye for å se om det er behov for endringer. For å få enda større klarhet i årsakene til den kjønnsforskjellen som statistikken viser, og mulige tiltak som kan iverksettes, har departementet tatt initiativ til et samarbeid mellom Justis- og beredskapsdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Utlendingsdirektoratet for å utrede dette nærmere. Dersom det viser seg at praksis medfører utilsiktede forskjeller mellom kvinnelige og mannlige referansepersoner, vil vi vurdere nærmere hvordan vi kan rette på dette.

Trine Skei Grande (V) [12:48:46]: Jeg vil takke statsråden for svaret, og jeg håper hun er helt oppriktig i det at det å ha en kjønnsdimensjon når man skal gå igjennom dette regelverket, faktisk er ganske viktig.

Det å tro at man skal få til millimeterrettferdighet med et enda mer innviklet og avansert regelverk, tror jeg ikke kommer til å få oss i mål. Underholdskravet har to målsettinger. Det ene er å unngå tvangsekteskap, og det var hovedargumentasjonen i denne sal da vi innførte regelverket. Det andre er selvfølgelig – og det støtter Venstre helt – at du ikke skal kunne bringe folk hit som ikke er i stand til å forsørge seg sjøl eller kan bli forsørget av den man skal bo sammen med.

Jeg mener at når du heter Greta, er fra Trøndelag og er 52 år, slik som en av de damene jeg viste til, er sjansen for tvangsekteskap – og at det er det virkemidlet man da skal gå inn og bruke – forholdsvis liten. Når hun skal gifte seg med en jevnaldrende mann fra Egypt, må man bare krysse av på at tvangsekteskap ikke er en aktuell problemstilling. Det er ikke det man er redd for skal skje, og da trenger man på en måte ikke å gå i detalj på det.

Så er det slik at det blir en kjønnsdimensjon fordi kvinner er yngre når de gifter seg. Jeg mener at det også må tas med når man skal utforme et regelverk som ikke skal være diskriminerende.

Så har jeg lyst til å spørre statsråden om begrepet «proforma». Dess mer jeg går inn i det, virker det som det er lettere å bruke «proforma» overfor kvinner enn overfor menn. Man går grundigere inn og vurderer om dette er et ordentlig ekteskap når det gjelder kvinner, enn når det gjelder menn. Man går inn og analyserer hvorvidt disse damene blir lurt, eller hvorvidt man lurer noen andre. Jeg oppfatter at hvis du f.eks. ser på familiejenforening fra Egypt, Tyrkia eller India når det gjelder kvinner, er det en helt annen praksis enn når det gjelder menn for Thailand, Filippinene og Russland. Da er det ingen vurdering av om noen blir lurt. Det er ingen vurdering av hvor sterk kjærligheten er fra begge parter. Det er en helt annen vurdering som legges i «proforma» når det er kvinner som er aktører, enn når det er menn. For meg har dette en moralsk undertone som sier at kvinner oftere blir lurt, og som sier at kvinner som gifter seg med menn fra utlandet, gjør det av andre moralske grunner enn norske menn som finner kjærligheten i et annet land.

Jeg mener at det bare er fint at noen finner kjærligheten i et annet land. Det bringer mange flotte gener ut til nors-

ke bygder, som norske bygder har godt av, og som norske byer har godt av, og da bør man behandle kvinner og menn likt.

Statsråd Grete Faremo [12:52:10]: Jeg opplever denne interpellasjonen som viktig, og det er også svært viktig at vi sikrer likestillingsaspektet i dette regelverket. Det var mye diskusjon knyttet til både tvangsekteskap og underholdskrav for en tid siden, og det var bred enighet om å sikre best mulig mot tvangsekteskap gjennom dette regelverket, og i tillegg til underholdskravet er det etablert egne regler for en intervjuordning som også skal sikre mot det.

Underholdskravet, som vi har til vurdering i departementet nå, er det også nødvendig å gå igjennom, med utgangspunkt i at vi både sikrer deltakelse i arbeidslivet og hensyntar det grunnleggende ønsket om evne til forsørging, og med andre ord ikke bidrar til at reglene gir økte velferdsbyrder for samfunnet, rett og slett gjennom måten regelverket utformes på.

Når det gjelder spørsmålet om endringer, har jeg – det pekte også interpellanten på – dette til vurdering nå. Siktemålet er å komme tilbake til dette spørsmålet i løpet av kort tid.

Når det gjelder både problemstillingen proforma og kommentarer til enkeltsaker, er det slik at enkeltsakene behandles av utlendingsmyndighetene. I tillegg til god generell kompetanse på området er det svært viktig også å sikre god landkunnskap og god evne til å gjennomføre korrekt saksbehandling. Det er ikke riktig av justisministeren å kommentere enkeltsaker – ikke har jeg kunnskap som gjør det riktig, og heller ikke myndighet knyttet til avgjørelser som gjør det mulig. Men det er en selvfølge at dette regelverket ikke er utformet med sikte på moralisering.

Lise Christoffersen (A) [12:55:35]: Denne interpellasjonen er egentlig to debatter i én. Den handler for det første om familieinnvandring, en samlebetegnelse for familiegjenforening der partene har levd sammen før referansepersonen kom til Norge, og familieetablering, når søkeren ønsker å leve sammen med en person allerede bosatt i Norge. Som statsråden har påpekt, var familieinnvandring et viktig tema da Stortinget behandlet ny utlendingslov i april 2008. Alle partier var da enige om at det er en viktig del av integreringspolitikken at referansepersonen skal være i stand til å forsørge seg selv og de familiemedlemmene som kommer til Norge.

Men da er vi også ved kjernen i den andre debatten, som gjelder mye mer enn spørsmålet om familieinnvandring, nemlig debatten om likestilling mellom menn og kvinner i Norge, eller mer presist: manglende likestilling når det gjelder menns og kvinners tilknytning til arbeidsmarkedet. Det handler om tradisjonelle kjønnsroller i valg av utdanning, snevrere yrkesvalg, lavere lønn, mer deltid og lengre perioder borte fra yrkeslivet på grunn av omsorgsansvar. Når referansepersonen selv har innvandrerbakgrunn, er forskjellen mellom menns og kvinners tilknytning til arbeidsmarkedet enda større for en del grupper. I den offentlige debatten kan vi ofte få inntrykk av at denne pro-

blemstillingen først og fremst gjelder familieinnvandring der referansepersonen er norsk, men under halvparten av referansepersonene har norsk eller nordisk bakgrunn. Når en skal diskutere kjønnsdimensjonen i dette, er det også et viktig poeng å ta med.

Manglende likestilling mellom menn og kvinner får konsekvenser på mange områder – ta bare pensjonsdebatten som eksempel. Reglene for familieinnvandring er et parallelt eksempel til det. Enten det gjelder det ene eller det andre området blir spørsmålsstillingen i realiteten den samme. Hvor mange av disse forskjellene mellom menn og kvinner er det mulig å utjevne gjennom lover og regler på andre områder enn der problemet i realiteten ligger?

Jeg skal være den første til å være med på å diskutere positiv forskjellsbehandling for å oppnå likestilling mellom menn og kvinner, eller mellom etnisk norske og personer med innvandrerbakgrunn, for den saks skyld. På mange områder er det fullt mulig å avbøte i hvert fall noen av konsekvensene når det gjelder grunnleggende mangel på likestilling mellom kjønnene. På familieinnvandringsområdet er det mer krevende, i hvert fall når det gjelder selve nivået på kravet til inntekt.

Men noen av disse sakene handler om andre forhold enn selve inntektskravet. Som alle andre regelverk har også dette noen åpenbart utilsiktede virkninger som det må være mulig å se nærmere på. UDI har rapportert om noen slike på forespørsel fra Justisdepartementet. De er nå til vurdering. I kommunalkomiteen behandler vi for tiden en sak om dette. På UDIs vårkonferanse 22. mai i år ble temaet familieinnvandring belyst fra flere synsvinkler. Det gjelder studenter, det gjelder den tiden det tar fra en referanseperson faktisk oppfyller inntektskravet, og til en søknad er ferdig behandlet, det gjelder familier som har oppholdt seg i utlandet, eller tilfeller der referansepersonen har hatt en midlertidig permisjon fra en fast stilling. Vi er ikke EØS-borgere i eget land, derav antakelig forskjellen mellom Norge og Danmark som interpellanten refererte til, og som vil bli den samme motsatt vei også. Så kan vi stille spørsmålene: Kanskje bør det åpnes for større skjønn? Kanskje bør vi få noen flere unntak fra kravene som gjelder?

Helt til slutt: Det er store forskjeller i innvilgelsesprosenten etter søkerens nasjonalitet. For eksempel er innvilgelsesprosenten rundt 90 pst. når det gjelder søkere fra Thailand, Filippinene og Russland, mens 120 søknader fra bl.a. Somalia, Marokko og Tyrkia ble avslått med begrunnelse proformaekteskap. Dette kan selvfølgelig skyldes realiteter, men vi bør i hvert fall se på om noe av denne forskjellen kan forklares med utgangspunkt i holdninger og kjønnsforskjeller.

Temaet er vanskelig med mange dilemmaer. Det illustreres ikke minst tydelig ved at heller ikke interpellanten har noe klart svar på hva som bør gjøres, utover å påstå at regjeringen gjør feil. Men Venstre tilhørte selv en regjering som sendte et inntektskrav lik lønnstrinn 15 ut på høring, og i dag er det som kjent 8. For egen del synes jeg det er veldig positivt at statsråden allerede har tatt initiativ til en gjennomgang av disse vanskelige spørsmålene. Jeg tror jeg med hånden på hjertet på vegne av hele kommunalkomite-

en kan love at den saken vi har til behandling i komiteen, skal vi ta på største alvor, for dette er saker som er veldig viktig for dem det gjelder.

Trond Helleland (H) [13:00:42]: Det er viktig at denne saken også blir diskutert i Stortinget. Vi hadde jo en debatt i forrige uke på UDIs vårkonferanse om samme tema, men det er helt åpenbart at det er en del uklarheter, eller i hvert fall usikkerhet, rundt avslagsgrunn og hvorfor det er sånn at kvinner i mindre grad får familieetablering enn menn, hvis en ser på prosentandelen.

Som utgangspunkt har Høyre det prinsipp at all innvandring til Norge som ikke gjelder beskyttelse mot forfølgelse, skal forutsette at en er i stand til å forsørge seg selv og sin familie. Det er alle partier enige om. I hvert fall da vi behandlet utlendingsloven i 2008, som foregående taler var inne på, var det et samlet storting som slo fast at underholdskravet måtte være på plass. Det har vært diskusjon om hvor høyt det skal være. I dag er det lønnstrinn 8, dvs. 232 400 kr i året er den inntekten en må ha. Jeg kan ikke si at det er spesielt høyt. Når målsettingen er at en skal kunne forsørge seg selv og sin familie, er det et ganske rimelig krav, som viser at Norge har en sjenerøs ordning for familiegjenforening og familieetablering.

Så er det disse poengene som representanten Trine Skei Grande tar opp i sitt innlegg, og som justisministeren nå sier at hun ser på. Det er vi i Høyre glade for. Vi vil gjerne ha en gjennomgang av dette og synes det er viktig at det blir tatt opp. Det som jeg har fått flest henvendelser om, er nettopp denne inntektsgrensen med hensyn til når du har tjent de 232 000. Hvis du har en årsinntekt i 2012 på 450 000 kr, men ikke tjente noe i foregående år, får du altså ikke familiegjenforening. Det synes veldig urimelig. Jeg mener at en med litt større smidighet må kunne se på den eksisterende inntekt og ikke kun skjele til fjoråret. Etter det jeg skjønner, er det veldig få andre land, om noen, som praktiserer regelverket på den måten.

Det er nok også tilfelle, slik jeg har fått det referert fra møtet med bl.a. Grenseløs kjærlighet som jobber med disse spørsmålene, at mange av de mannlige partnerne som vil inn i Norge og forenes, eller gifte seg, ofte har fått avslag på grunn av manglende eller usikker identitet. Det kan ha noe å gjøre med hvor de kommer fra. Det ble referert til kvinner fra Filippinene, Thailand og Russland, som i all hovedsak får opphold fordi de har en grei identitet, som det ikke er grunn til å stille spørsmål ved, mens en del av de mannlige søkerne kommer fra land som gjør at det er vanskeligere å fastslå identiteten deres. Dette er blant de tingene som Justisdepartementet nå sikkert vil se på i sine vurderinger. Jeg er trygg på at det nå, med det fokuset som er på denne saken, vil bli en gjennomgang som gir oss et regelverk som ikke diskriminerer på kjønn, men som allikevel er tydelig på at underholdskravet ikke er noe som en skal ha unntak fra.

Underholdskravet er der, men underholdskravet må etter min mening praktiseres på den måten at en også skjeler til den inntekten som vedkommende referanseperson har i øyeblikket, og ikke kun i fjoråret. Jeg ser fram til videre behandling av saken i komiteen og til at justismi-

nisteren kommer tilbake til Stortinget når regelverket er gjennomgått og saken er belyst.

Dagfinn Høybråten hadde her overtatt presidentplassen.

Trine Skei Grande (V) [13:05:15]: Mitt forsøk her i dag er å si at likestillingsdebatten i Norge i dag handler ikke bare om pappaperm og kvotering, slik det kan høres ut i stortingssalen. Den kan også handle om det som representanten Helleland sa at Grenseløs kjærlighet har tatt opp som et av hovedtemaene.

Representanten Lise Christoffersen sa at vi ikke har forslag, men vi har faktisk et Dokument 8-forslag liggende i komiteen med våre forslag til endringer på dette feltet. Det håpet jeg egentlig at representanten hadde fått med seg.

Når vi vedtar politikk her, må vi kunne se på virkninga av den politikken, og vi må kunne se på hva det fører til videre. Venstre er også for underholdskravet – akkurat som Høyre er for underholdskravet. Vi er verken for tvangsekteskap, eller at du skal kunne bringe folk hit som ikke kan underholdes eller jobbe sjøl, men vi vil ha en håndtering av regelverket, slik at vi faktisk når de målene vi har satt.

Når folk som kommer hit, allerede har fått en fast jobb med framtidig inntekt, eller har vist at de har en fast jobb med stadig inntekt, er f.eks. det å reise jorda rundt sammen med sin kjære ett år ikke grunn god nok til å avvise at de skal få komme inn i landet – når begge to har faste jobber med god lønn framover. Det er den håndteringa, den smidigheten, den fleksibiliteten vi vil ha inn i regelverket, som gjør at vi oppnår målsettinga med loven – uten alle de problemene som vi ser i dag, for det er virkninga av det underholdskravet vi nå har sett følgene av – også at det har et stort kjønnsperspektiv.

Det er mange utfordringer på dette feltet som vi kunne ha tatt opp, men jeg syns fortsatt at punktet knyttet til proforma er ubesvart. Her tror jeg det ligger mange fordommer, og det ligger mange fordommer knyttet til kvinner og menn under måten å håndheve dette på. Så er det en stor utfordring i behandlinga når det gjelder å få til et smidig og enkelt regelverk. Eller som Greta skrev til meg:

«Jeg vet om flere saker der de har fått avslag pga manglende dokumenter, så den grundige og rettferdige saksbehandlingen justisministeren skryter av er det mange som ikke har opplevd. Jeg jobber på teknisk etat selv, og vet at manglende dokumenter blir etterlyst før søknadene behandles. Det er et paradoks at de som ønsker å bygge en garasje har bedre rettigheter enn barna mine som har vært tvangsskilt fra faren sin i 3 år.»

Statsråd Grete Faremo [13:08:37]: Det sentrale i denne debatten fra mitt ståsted er at vi trenger å gå igjen og se om det er utilsiktede utslag av gjeldende regelverk. Det er ingen tvil om at livet er mangfoldig også på dette området, og at det å etablere et godt regelverk som evner å håndtere de ulike situasjonene, er krevende. Når det er sagt, mener jeg vi grunnleggende sett har et regelverk på plass som følger opp de intensjonene som også er lagt i denne sal, og at vi har en utlendingsforvaltning som

bestreber seg på å sikre at enkeltsakene er godt opplyst, og at avgjørelser fattes i henhold til regelverket.

Det er likevel noen utfordringer som det er riktig å se nærmere på. Utgangspunktet er, som sagt, å sikre at vi ikke får utslag som i likestillingsøyemed er uakseptable.

Når det gjelder krav til underhold, har vi i mange sammenhenger diskutert både fireårsregelen og nivået. Dokumentasjon på siste års inntekt har også vært et tema. En av de tilpasninger som vi med rette har sett er gjort i praksis, er at man aksepterer selvangivelsen og ikke den endelige ligningen, noe som også er med på å spare inn noen måneder i tilknytning til den tid det tar å dokumentere nødvendige opplysninger.

Når det gjelder selve nivået på underholdskravet, er det, som sagt, slik at vi her vil gjøre en gjennomgang, og vi vil komme tilbake med eventuelle endringer også på dette området i løpet av kort tid.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er dermed avsluttet.

Sak nr. 5 [13:11:19]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Svein Roald Hansen, Tore Hagebakken, Berit Brørby, Ivar Skulstad, Øystein Djupedal, Bent Hoie, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim, Ib Thomsen, Ola T. Lånke, Lars Sponheim og Trygve Slagsvold Vedum om tillegg i Grunnloven § 49 om grunnlovsfesting av lokaldemokratiet (Innst. 298 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:13 (2007–2008))

Jette F. Christensen (A) [13:12:06] (ordfører for saka): Lokaldemokratiet er ein av dei sterkaste verdiane i den norske statsforvaltninga og i samfunnet elles. Oppslutninga om at me skal ha lokale folkevalde organ, er konstant og sterk på alle forvaltningsnivå og blant befolkninga – heldigvis. Det er ein viktig beskyttar av demokratiet, og strukturen me har valt, har vore avgjerande for å finne nye måtar å løyse velferdsoppgåver på. Kommunane har vore og er ei avgjerande brikke i puslespelet som heiter den norske representative demokratiske velferdsstaten. Kommunane har sjølve flytta meir reell makt langt nærmare enkeltmenneske og lokalsamfunn. Dette er ein grunnleggjande sosialdemokratisk verdi.

Forslaget om å grunnlovfeste lokaldemokratiet har vore oppe i Stortinget tidlegare i ulike variantar. Det har vore ein brei og lang debatt som har gått føre seg over fleire stortingsperiodar, og det finst fleire oppfatningar om kva konsekvensane og tolkinga av eit slikt forslag vil vere – både no og i framtida. Det har òg i denne perioden vore diskusjon innanfor partia før forslaget no ligg i salen. Arbeidarpartiet og SV står saman om sine merknader, som eg vil ta opp. Framstegspartiet er med på mesteparten av desse og konklusjonen, men dei har òg eigne merknader, som dei nok vil gjere greie for. Senterpartiet støttar komiteens konklusjon, men har òg eigne merknader. Venstre, Høgre og Kristeleg Folkeparti har òg eigne merknader, som dei nok vil ta opp etterpå.

Eg valde, som saksordfører, å halde ei open høyring. I høyringa møtte KS, professor Anne Lise Fimreite og forskar Yngve Flo. Det var eit godt høve for oss til å få betre kunnskap og få belyst viktige problemstillingar. Det overordna spørsmålet var og er: Kva inneber det å grunnlovfeste lokaldemokratiet i Noreg, slik forslaget ligg føre? Vidare var det viktig for oss å få forvissing rundt spørsmålet om eit slikt forslag vil endre maktbalansen mellom stat og kommune, og om ei endring vil medføre at rettsleg praksis vert endra.

Tidlegare har forslaget vorte avvist av fleire grunnar; bl.a. har omgrepet «lokalt sjølvstyre» vorte brukt som grunngeving for å avvise forslaget. Denne gongen er det ikkje eit slikt forslag som vert fremma, og det var viktig for oss å få innblikk i om det inneber ein realitetsforskjell mellom bruken av lokalt sjølvstyre og lokaldemokrati, som no er brukt, i ei framtidig tolking. Sist – og aller viktigast for oss: Arbeidarpartiet var og er oppteke av om ei grunnlovsfesting av lokaldemokratiet vil styrkje det, og om grunnlovsfesting passar inn i vår modell. Og dersom det ikkje vil ha noka reell politisk eller juridisk endring, kva vil då konsekvensane av å grunnlovfeste lokaldemokratiet vere?

Det er fleire land som har grunnlovfesta lokaldemokratiet i ulike variantar. Eg meiner det er eit tungtvegande argument at Noreg har forplikta seg gjennom Europarådets charter til å grunnlovfesta lokaldemokratiet, eller lokalt sjølvstyre, som det står der. Men det bør likevel nemnast at Noreg har hatt suksess med sin modell, der staten er ein sterk aktør og premissleverandør for ei rettferdig og lik behandling av innbyggjarane, uavhengig av geografisk tilhøyring.

Prinsippet om lokaldemokrati har forankring i vår nasjonale lovgjeving og er ein sterk og grunnleggjande verdi. Komiteens medlemmer frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti meiner at ordlyden og intensjonen frå Europakonvensjonen av 15. oktober 1985 om lokalt sjølvstyre på den bakgrunnen blir rekna som oppfylt. Denne oppfatninga vert òg delt av KommuneLovutvalet, som i tilknytning til Ot.prp. nr. 42 for 1991–1992 om kommuneloven uttalte følgjande om konvensjonen:

«Etter utvalgets oppfatning kan det vanskelig sies å være direkte påkrevet med en grunnlovsfesting av det lokale selvstyret i Norge.»

Målet med charteret og forslaget er eit ynskje om å styrkje lokaldemokratiets posisjon og gje det eit vern. Det er gode intensjonar. Spørsmålet er om dette vert oppnådd med nettopp grunnlovsfesting. Det er ikkje like sjølvsagt som det kan synast. Europas politiske kart viser at statar som har grunnlovfesta lokaldemokrati, har langt svakare og mindre innflytelsesrikt lokalt sjølvstyre enn vi har.

Ettersom det ikkje kjem fram ei avgrensing av kva som er lokalt, har det i fleire statar, eksempelvis Finland og Frankrike, vist seg ikkje å vere ein styrke for forvaltninga av kommunale interesser eller makt. Det er derfor ikkje gjeve at grunnlovsfesting av lokalt demokrati i Noreg er «practicable», som det står i charteret.

Tidlegare forslag har vorte nedstemde i denne salen, bl.a. med den grunngevinga at omgrepet som då vart brukt, «lokalt sjølvstyre», var for bastant. Komiteen har

vore oppteken av realitetsforskjellane mellom omgrepa «lokalt sjølvstyre» og «lokaldemokrati» i ei grunnlovssetting – særleg i ei framtidig tolking.

Av høyringa kom det fram frå alle at det ved ei framtidig tolking ikkje vil vere ein vesensforskjell mellom omgrepa sett ut frå den norske forvaltningsstrukturen, sjølv om forslagsstillarane gjer det. Moglegheitene for å tolke dette annleis ligg i det politiske landskapet i framtida.

Komiteens fleirtal, Arbeidarpartiet, Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti, er opptekte av at lokaldemokratiet skal ha dei beste vilkåra. Det er dei andre partia også. Forslaget som ligg til grunn, ber preg av å ynskje seg tilbake til «noe opprinnelig», som professor Anne Lise Fimreite sa i høyringa – om å ville stanse ei utvikling. Kva er dette opprinnelege? Er det forvaltningskommunen? Er det den autonome kommunen? Det er det ikkje svara heilt på.

I forslaget og i debatten rundt grunnlovsfesting har det òg kome til uttrykk eit ynske om å styrkje kommunen. Men vil dette forslaget medføre ei slik styrking? Vil betre og meir sjølvstyre vere resultatet? Sjølv om grunnlovsforslaget vil medføre ei positiv avgrensing av sjølvstyret, vil det òg kunne danne ei statisk ramme rundt det. Det som har vore mangetydig og den dynamiske relasjonen mellom forvaltningsnivåa, kan verte fryst og einsretta. Kommunane evne til å samarbeide innan og på tvers av grenser har resultert i kommunen som pioner og stigfinnar innanfor offentleg sektor.

Dei nyvinningane og det nybrottsarbeidet i vårt velferdssystem som er gjorde av kommunane, er me alle avhengige av. Samtida gjev oss gode eksempel på dette, bl.a. skulefritidsordning, skule for seksåringar og Den kulturelle skulesekken.

Det er derfor all mogleg grunn til å sjå alvorleg på at fastare rammer rundt det kommunale sjølvstyret kan medføre at kommunane vert mindre relevante, og at noko av fleksibiliteten og dynamikken i systemet kan forsvinne. Usikkerheita om ein gjennom grunnlovsfesting faktisk avgrensar sjølvstyret, er eit politisk normsett som bør vere tungtvegande.

Under høyringa kom det fram opplysningar som me ikkje kan sjå bort frå. Både KS, historikarar, statsvitarar og i andre samanhengar også juristar har avdekt at dette forslaget vil kunne endre praksisen med oppgåvefordelinga i Noreg ved framtidig tolking. Dersom staten skal kunne gje oppgåver gjennom forskrifter eller lover, kan ordninga i dag med forventningsbrev og rundskriv vere vanskeleg. Det kom òg fram at me kan oppleve ei stagnering i dynamikken mellom kommune og stat, eit samspel som har løyst og finn løysingar for å skape kanskje verdas beste velferdssystem, og at ei grunnlovsfesting kan få konsekvensar for rettsleg praksis. Dette har bl.a. vore spørsmål som har vore avgjerande viktige for det standpunktet Arbeidarpartiet har teke i dette spørsmålet.

Det er utan tvil utfordringar knytte til ordninga mellom forvaltningsnivåa i dag. Kommunane opplever at dei får for mange pålegg, og at det er høgst nødvendig å gjere politiske grep for å sikre gode arbeidsvilkår og samarbeid. Eg er sikker på at veldig mange lokalpolitikarar vil vere einig

med meg i det. Men dette er problem som må verte ordna politisk, ikkje gjennom Grunnlova.

Dei utfordringane me opplever mellom stat og kommune, finn ikkje si løysing i ei grunnlovsending. I høyringa vart det dessutan peikt på at å vedta ordteksta kan verte opplevd som eit minstemål som me ikkje historisk eller politisk har sett eksempel på styrkje lokaldemokratiet.

Det har vorte hevda at ei avvising av dette forslaget betyr det same som å vere mot lokaldemokratiet. Det er det ikkje. Me ynskjer det beste for lokaldemokratiet, og me ynskjer at landet skal tilby best mogleg tenester til befolkninga si. Men når me får kunnskap om at forslaget kan ha fleire uheldige konsekvensar – som faktisk kan føre til det motsette av kva me ynskjer, og at grunnlovsfesting av lokaldemokratiet kan slå negativt ut for nettopp lokaldemokratiet, er det ein risiko me ikkje er villige til å ta.

Med dette tilrår eg komiteens innstilling.

Anders Anundsen (FrP) [13:21:39] (komiteens leder): La meg først få takke saksordføreren for et grundig og godt arbeid med komitéinnstillingen og en svært god gjennomgang og problematisering av de sidene som dette forslaget trekker opp.

La meg først fastslå at det ikke er omstridt i denne sal – eller i så mange andre saler, tror jeg, i landet – at vi skal ha et lokalt demokrati. Men vi må huske at Grunnloven ikke bare er et politisk dokument, det er også et juridisk dokument. Endringer i Grunnloven er ment å ha en effekt, og kanskje også i denne sammenheng. Det som har gjort at Fremskrittspartiet har vært litt skeptisk til selve formuleringen her, er ikke at vi ikke mener at grunnlovsfesting av lokaldemokrati er en god idé, men vi mener at dette forslaget må problematiseres noe mer, og må ses i en litt større sammenheng enn det forslaget gjør.

Den ene utfordringen er at forslaget som det foreligger, kan indikere en slags innskrenkning av statens styringsmulighet overfor kommunene. Når man snakker om selvstyre eller demokrati, som det i høringen ble konstatert skulle innebære det samme, snakker man altså om at kommunene skal ha en slags kjerne av virksomhet som de selv skal styre over. Det kan bety en del utfordringer når det gjelder hvilket detaljnivå regjeringen som utøvende makt kan legge seg på i forhold til kommunenes virksomhet, og en kan da se for seg en situasjon hvor kommunene f.eks. nekter å gjennomføre et pålegg fra regjeringen fordi de mener at pålegget er detaljstyring av lokaldemokratiet i for stor grad. Det vil være en ganske uheldig situasjon, og vi er nødt til i alle fall å få utredet de forholdene noe nærmere før en kan finne hvilken formulering som passer best i Grunnloven.

Det er en begrensning til i dette forslaget, og det er at kommunene kun skal styres på to måter: enten gjennom lov, altså vedtak i denne sal, eller gjennom avtale, altså en avtale mellom utøvende makt og enten hver enkelt kommune eller KS, f.eks. Det er et helt nytt styringsregime i forhold til det styringsregimet vi har overfor kommunene i dag, hvor statens direkte mulighet til å styre kommunene er mye større.

Det kan også tenkes at dette skaper en del utfordringer knyttet til dette ROBEK-systemet som vi har, hvor sta-

ten mer eller mindre overtar styringen av kommuner på et svært detaljert nivå. Det kan skape en del usikkerhet om hvor langt staten kan gå i sin direkte styring av kommunene.

Men jeg vil presisere igjen at i Fremskrittspartiet er vi svært opptatt av at lokaldemokratiet skal få blomstre og utvikle seg. Og vi er opptatt av at en skal få til en forankring i Grunnloven for lokaldemokratiet. Derfor har Fremskrittspartiets landsmøte i år vedtatt en egen resolusjon på dette området, hvor de har bedt om at det utarbeides et litt omfattende forslag knyttet til grunnlovfesting av lokaldemokratiet, hvor en kan vurdere ulike alternativer opp mot hverandre.

Det som er en av svakhetene ved dette forslaget, er at dette er et forslag som bare har ett alternativ. Det er ikke noen styrkebegrensninger eller andre muligheter til å endre et forslag som er lagt frem når det gjelder grunnlovsforslag. Derfor, for å få en bred og god debatt om hvordan grunnlovfesting av lokaldemokratiet kan foregå, kommer vi i alle fall, og sikkert i samarbeid med flere andre partier – jeg har bl.a. sett at Senterpartiet har signalisert det samme i innstillingen – til å bidra til at det blir laget forslag med ulike variasjoner og varianter, som gjør at en får større sjanse til å komme til en enighet om hvilken del eller hva av dette som bør grunnlovfestes, og hva som ikke bør det.

Nå er det en sånn «take-it-or-leave-it»-situasjon, og da er det min anbefaling til Fremskrittspartiets representanter at vi i denne omgang sier «leave it», og så får vi komme tilbake til dette på en omfattende og skikkelig måte i neste stortingsperiode. Jeg er kjent med at det er et par-tre stykker i vår gruppe som sannsynligvis ikke vil følge denne anbefalingen, men anbefalingen er allikevel gitt.

Bent Høie (H) [13:26:17]: Norge har med Stortingets enstemmige samtykke ratifisert Europeisk charter om lokalt selvstyre fra 1985. Det gjorde en i 1989. Da ble det ikke tatt noe forbehold for noen del av traktaten. Dette innebærer at Norge har påtatt seg de plikter som springer ut av charterets artikkel 2, som lyder:

«The principle of local self-government shall be recognised in domestic legislation, and where practicable in the constitution.»

Av de 26 europeiske konstitusjonene er Norge i dag det eneste land som ikke har en slik grunnlovsbestemmelse i sin grunnlov. Gjennom årene har tankene om grunnlovfesting av det kommunale selvstyret og lokaldemokratiet fått støtte av bl.a. Kommunevalgutvalget og Valglovutvalgets flertall, og det har også fått støtte fra KS, som det også kom fram i høringen.

En grunnlovfesting av lokaldemokratiet vil stadfeste den viktige rollen lokaldemokratiet har både historisk, i dag og i framtiden. En grunnlovfesting vil også innebære et vern av lokaldemokratiet og sikre befolkningens mulighet til å delta i direkte og frie valg til lokale organer som styrer forhold av lokal karakter.

Det har vært brukt som et argument mot grunnlovfesting at statens handlefrihet vil bli begrenset. En grunnlovfesting i seg selv innebærer ingen ny situasjon i forholdet mellom stat og lokale myndigheter. Det begrenser ikke

Stortingets handlefrihet verken når det gjelder muligheten til å løse viktige nasjonale oppgaver eller til å videreutvikle det lokale selvstyret. En grunnlovfesting vil verne prinsippet om at det skal være lokale, direkte folkevalgte organer som har oppgaver fastsatt gjennom lov eller avtale.

Jeg er svært overrasket over at ikke grunnlovfesting av lokaldemokratiet får et grunnlovsmessig flertall i dag. Dette ville vært en naturlig oppfølging av de grunnlovsendringene som ble foretatt i 2007. Det vil være å bringe Grunnloven i samsvar med den statsskikk som vi har hatt siden 1837. Her er det en klar parallell til Stortingets grunnlovfesting av parlamentarismen, som ble gjennomført 100 år etter at det ble innført gjennom et alminnelig vedtak.

Flertallet, som består av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og SV, argumenterer med at lokaldemokratiet fungerer selv om prinsippet ikke har vært grunnlovfestet – ja, på samme måte som parlamentarismen fungerte selv om den ikke var grunnlovfestet. Saksordføreren den gangen, Carl I. Hagen, berørte dette spørsmålet helt enkelt i sitt innlegg:

«Kosmo-utvalget fant i sine drøftelser at når man skulle gjøre omfattende endringer i Grunnloven, kunne det også være på sin plass å grunnlovfeste parlamentarismen.»

Dette sluttet en enstemmig komité seg til. Nå hadde det vært på sin plass også å grunnlovfeste lokaldemokratiet. Dette er anbefalt av flere utvalg og har vært oppe til debatt flere ganger i denne sal. Problemet har vært at begrepet «lokalt selvstyre» har vært brukt tidligere. Dette begrepet ville problematisert spørsmål om Stortingets makt, og det er også grunnen til at vi som er forslagsstillere til dette forslaget, helt bevisst brukte begrepet «lokaldemokrati».

Prinsippet er at det skal være lokale direkte folkevalgte organer. Dette er kjernen i et lokalt demokrati. Dette må ikke kunne fjernes med et alminnelig flertall i Stortinget. Derfor er det ikke mulig, etter min vurdering, å hevde med troverdighet at forslaget som ligger på bordet, vil kunne danne en statisk ramme rundt dagens modell, sånn som komiteens flertall argumenterer. Det samme flertallet slår imidlertid i hjel sin egen argumentasjon når de like ovenfor bruker mot forslaget at det ikke angir hvilken type lokaldemokrati som skal grunnlovfestes. Disse partienes motstand mot grunnlovfesting av lokaldemokratiet gir grunn til uro fordi en samtidig i praktisk politikk også ser at det er de samme partiene som kontinuerlig og ved flere anledninger ønsker å begrense kommunens handlefrihet og styrke statens makt på lokaldemokratiets bekostning.

I 2037 skal landet feire 200-årsjubileum for formannskapslovene. Fortsetter utviklingen som vi har sett de siste årene, blir dette en mimrefest over lokaldemokratiet som en gang var. Skal jubileumsåret være en feiring av et sterkt lokaldemokrati, er det behov for større og mer robuste kommuner som har fått flere oppgaver og større myndighet på bekostning av staten. Dette vil selvfølgelig ikke sikres gjennom en grunnlovfesting, men grunnlovfesting av lokaldemokratiet vil gi betydningen av å ha lokale direkte folkevalgte organer som styrer lokale spørsmål, en status og posisjon i vår konstitusjon som det fortjener. Et

levende lokaldemokrati er grunnlaget for et levende demokrati.

Med dette som bakgrunn vil jeg ta opp det forslaget Høyres representant fremmer i innstillingen. Hadde det vært mulig å få grunnlovsmessig flertall, ville det selvfølgelig vært naturlig for oss subsidiært å støtte forslag nr. 2.

Presidenten: Representanten Bent Høie har tatt opp det forslaget han refererte til.

Hallgeir H. Langeland (SV) [13:32:16]: Eg vil takka saksordføreren for ei grundig og, ikkje minst, problematiserende tilnærming til dette spørsmålet.

I utgangspunktet var det sånn at SV hadde tenkt å stemma for, og gruppa var eigentleg einig om det. Men så hadde me ei høyring om saka der det kom klart fram at mange meinte at ein faktisk kunne avgrensa lokaldemokratiet gjennom eit sånt vedtak. Dermed måtte underteikna gå tilbake til si gruppe og be om at me faktisk ikkje vedtok dette forslaget som det ligg føre i dag – fordi det var usikkerheit knytt til om det faktisk ville avgrensa lokaldemokratiet i staden for å styrkja lokaldemokratiet. Det er ærleg sagt, med utgangspunkt i at me lytta til høyringsinstansane og føretok ei ny vurdering.

Hovudproblemstillinga var eigentleg: Kva kjem dette til å bety i praksis? Kjem det til å styrkja lokaldemokratiet, eller kjem det ikkje til å styrkja lokaldemokratiet? Det var på ein måte det store spørsmålet, som det ikkje blei godt nok svart på. Eg ser at KS meiner at det er godt nok svart på. Men det var i alle fall sånn i den høyringa eg var på, at det var faktisk motstridande syn på om det ville styrkja lokaldemokratiet. Utgangspunktet til SV var nemleg at me ønskte at dei som har skoa på, skal ha mest mogleg makt over sin eigen situasjon. Det er forklaringa på posisjonen til SV i dag.

Til slutt kan eg seia at ein kan òg problematisera dette med nasjonalt, lokalt og regionalt demokrati opp mot f.eks. EØS-avtalen og kva han betyr for demokratiet. Betyr det at ein aukar sin innverknad, eller betyr det at ein reduserer sin innverknad i kommunane? Er det sånn at EØS-avtalen set avgrensingar på kva du som politikar kan gjera, eller aukar innverknaden ved at du har ein EØS-avtale? Dette er òg store spørsmål, som godt kunne vore lyfta inn i denne debatten, for det dreier seg jo om at ein får direktiv frå Brussel, mange som ein kanskje ikkje vil ha. Siste eksempelet er jo vikarbyrådirektivet, som gjer at ein kan risikera at kommunane kjem til å bruka fleire vikarar mot sin vilje, i alle fall i ein del kommunar, men ein er sjølv sagt for i andre. Det er mange interessante problemstillingar å diskutera her, men berre for å avslutta: Me er heilt einige med Senterpartiet som er veldig tydeleg på at ein vil utarbeida eit nytt forslag som i sterkare grad konkretiserer kva ein ønskjer seg når ein skal styrkja lokaldemokratiet. Det håper eg òg, som eg høyrde komiteens leiar sa, at flest mogleg parti kan vera med på, sånn at ein får vedteke ei styrking av lokaldemokratiet neste gong me har det til behandling.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:35:27]: Det er en viktig sak som vi behandler, og det er ingen tvil om hva som

er Senterpartiets holdning: Vi ønsker å grunnlovfeste det kommunale sjølstyret. Samtidig må vi ha klart for oss forholdet mellom det kommunale sjølstyrets rolle og Stortingets overordnede ansvar. Som flere har vært inne på, tok saksordføreren forbilledlig initiativet til en høring i saken, og det var en høring som medvirket til at jeg tror at samtlige i komiteen ble begeistret, fordi det ble tilført ny kunnskap. Det viste også at ethvert grunnlovsforslag må en arbeide grundig med, både sjølve teksten og det som er begrunnelsen for det, slik at en tar nødvendig hensyn til den helhet som grunnlovsfesting skal innebære. Det vi erfarer i diskusjonen så langt, er at både representanter for Fremskrittspartiet, Høyre og SV har en klar positiv holdning, og jeg har også en fornemmelse av at det er det samme som skjer innenfor Arbeiderpartiet, men det krever som sagt at vi diskuterer premissene og den konkrete ordlyden.

Fra Senterpartiets side viser vi til at lokalforvaltningen ikke ble nevnt med et eneste ord i Grunnloven av 1814. De representative lokale organene oppsto først i 1837 med formannskapslovene og ble regulert gjennom vanlig lov. Dette var den gang et svært stort fremskritt med hensyn til folkets politiske utvikling og en svært viktig utfylling av Grunnloven. Det skulle gå over 150 år før det virkelig oppsto et politisk «trøkk» for å få kommunen inn i Grunnloven. Grunnlovskonservatismen var alt på 1800-tallet en sterk kraft som medvirket til dette. Siden 1980-tallet har det vært fremmet flere endringsforslag til Grunnloven – med varierende ordlyd – med det siktemål å grunnlovfeste kommunen og det kommunale sjølstyret. Her er vi altså i den situasjon at det er en gjentakende sak som det hittil ikke har vært arbeidet bredt nok og grundig nok med å få grunnlovfestet, på tross av mange positive utsagn.

Senterpartiet viser til at sjøl om den formelle konstitusjonelle forankringen har manglet, finnes det likevel et eldgammelt idémessig hopehav mellom kommunene og Grunnloven. Historikeren Johan Ernst Sars hevdet for langt over 100 år siden at formannskapslovene av 1837

«betegnede et saa stort fremskridt i hensyn paa folkets politiske udvikling, at de i saa maade næsten kan sidestilles med selve grundloven».

I forbindelse med 100-årsjubileet i 1937 skrev en annen historiker, Arne Bergsgård, at lovene var en nødvendig utfylling av Grunnloven, «den største og viktigaste utfyllinga som grunnlova nokon gong har fått og kunde få».

Senterpartiet viser videre til at man fra historien også kan hente fram aktører som ikke bare understreker et ideologisk slektskap til Grunnloven, men som går et steg lenger, og sier at lokaldemokratiet reelt sett var konstitusjonelt forankret. Undersøkelseskommisjonen av 1945, oppnevnt av Stortinget, gransket handlemåten til ulike samfunnsmakter i tida før og etter det tyske angrepet i 1940. Sjøl om komiteen var bedt om å snevre inn tema for granskingsarbeidet, valgte komiteen på eget initiativ å se nærmere på den nasjonalsosialistiske nyordningen av kommunene fra desember 1940 og utetter. Argumentet var at saken var i en særstilling fordi det kommunale sjølstyret bør regnes å være en del av forfatningen.

Senterpartiet viser til at tenkningen som lå til grunn

for dette, trolig var at lokaldemokratiet var forankret i konstitusjonell sedvane.

Senterpartiet vil vise til at etter det tyske angrepet på Kongeriket Norge våren 1940 satte NS-regimet med okkupasjonsmakten i ryggen senere samme år all kraft inn på å nyordne det norske samfunnet, å omskape det i tråd med nasjonalsosialistisk ideologi. Dette framstøtet ble først satt inn mot kommunene. På grunn av at formell grunnlovsforankring av kommunen manglet, fikk NS-regimet relativt lett spill: En departemental forordning var nok til å avskaffe lokaldemokratiet og introdusere fører- og ansvarsprinsippet med virkning fra 1941. Dette som i ettertid ble karakterisert som den kanskje største seieren nazistene vant i Norge, var rett nok rettsstridig, men ikke i strid med en eneste grunnlovsparagraf.

Senterpartiet vil peke på at i den nyere tids diskusjon om grunnlovsfesting av lokaldemokratiet har det ikke vært framme at Grunnloven er en helt sentral del av den nasjonale beredskapen mot ytre og indre fiender. Grunnlovsbestemmelsene må også være dimensjonert for tider som er annerledes enn vår egen, og for tilspissede situasjoner i nasjonens liv.

Senterpartiet vil minne om at det man i dag kan avfeie som symbolpolitikk, en dag i framtida likevel kan være et viktig våpen i en kamp som etterslekten må føre.

Vi vil peke på at grunnlovsfesting av det kommunale sjølstyret er et viktig symbol på linje med dagens grunnlovsparagrafer som omhandler f.eks. retten til arbeid og retten til et miljø som sikrer sunnhet. I den forbindelse vil Stortinget i kommende periode få en rekke grunnlovsforslag som resultat av utredningen fra Menneskerettighetsutvalget, som på tilsvarende måte slår fast noen overordnede viktige ting som det norske samfunn skal styres etter. Derfor blir denne diskusjonen også sentral i kommende periode.

Vi vil vise til at dette grunnlovsforslaget i ordlyden til den foreslåtte paragrafen taler om «lokale organer som er utpekt ved direkte og frie valg». Dette kan ses på som at forslagsstillerne implisitt tar mål av seg til å grunnlovsfeste det kommunale sjølstyret. Det kommunale sjølstyret i Norge er uløselig knyttet sammen med visse institusjonelle grunntrekk: frie valg, kommunens status som selvstendig rettssubjekt, skattleggingsretten og retten til å ta på seg oppgaver som verken er forbudt eller tilligger andre organer.

Vi vil understreke at et grunnlovsforslag om det kommunale sjølstyret ikke skal oppfattes å komme i motsetning til Stortingets sjølsagte rett og suverenitet, og at det derfor ikke må bli oppfattet slik at en trenger en grunnlovsendring for å endre kommunestyreordningen.

Vi vil peke på at kommunalt sjølstyre i norsk sammenheng ikke innebærer at staten skal holde seg unna, men at staten skal styre med klokskap, med måtehold og moderasjon.

Vi viser til at det kommunale sjølstyret i en viss forstand kan karakteriseres som en del av et statlig rammestyringsideal – et ideal som staten rett nok har hatt vanskelig for å leve opp til i dag-til-dag-politikken. Kommunalt sjølstyre handler slik ikke om kommunal alenegang. Kjennetegnet

ved sjølstyre i norsk sammenheng er at dette avspeiler det nære interessefellesskapet og de nære tillitsbåndene mellom topp og bunn i styringssystemet. Norske kommuner utøver sjølstyre når de tar i bruk egen vurderingsevne for å utføre oppgaver på oppdrag fra staten.

Vi vil understreke at å mobilisere folket som rådgivere var et viktig motiv allerede da formannskapslovene ble utformet. Etter den andre verdenskrigen ble kommunal sektor utformet til å være en bærebjelke for velferdsstaten, på sett og vis med samme begrunnelsen: Sjølstyret var ikke et hinder, men tvert imot noe som ga en merverdi for staten. Titusenvis av folkevalgte landet over gjorde en jobb en ellers ville ha trengt en hær av statsbyråkrater til å utføre, og de lokale folkevalgte gjorde jobben bedre.

Senterpartiet vil derfor understreke at det kommunale sjølstyret dels har fungert som en forlenging av den statlige makten og har tilført den nasjonale politikken f.eks. innenfor skole, helse og kultur en verdifull lekmannskomponent. Gjennom at kommunene har vært i stand til å omsette nasjonale ambisjoner til lokal praksis på en langt mer treffsikker måte enn staten sjøl ville makte å gjøre, og nettopp ved at staten har vært aktiv og stilt krav, har staten medvirket til å gjøre lokaldemokratiet mer slagkraftig. Også i framtida bør Stortinget ha makt til å omforme kommuneinstitusjonen ut fra endrede behov og forutsetninger. En grunnlovsfesting av sjølstyret skal ikke være til hinder for en slik utvikling og bør følgelig ikke være våpen i den prinsipielle eller saksorienterte debatten om innhold i eller grenser for den statlige styringen av kommunen.

Vi mener at ut fra denne forståelsen blir ikke statlig makt og kommunal sjølstyremakt oppfattet som et nullsumspill, altså et system der det automatisk blir mindre av det ene om det blir mer av det andre. Det kommunale sjølstyret og Stortinget støtter tvert imot opp om hverandre og hjelper hverandre til å oppnå felles målsettinger. Men det kan komme i konflikt, særlig hvis staten gir for liten plass til det lokale politiske skjønnet, og ser på kommunepolitikken som en kostnad i stedet for en merverdi når den nasjonale politikken skal realiseres lokalt.

Vi vil understreke at et av de mest karakteristiske trekk ved det kommunale sjølstyret er at det har stått – og står – så sterkt i vårt folk. Vi vil derfor – ut ifra denne forståelsen av innholdet i det kommunale sjølstyret, kombinert med at Grunnloven skal være et bolverk for demokratiet, også i tilspissede situasjoner i nasjonens liv – gå inn for å grunnlovsfeste det kommunale sjølstyret, som jeg avklarte helt innledningsvis.

Vi er også av den oppfatning at det kommunale sjølstyret som verdi og som kjennetegn ved den norske statsstyringsordningen bør framheves som egen paragraf i Grunnloven.

Vi har i Senterpartiet merket oss det enstemmige vedtaket som KS' landsstyre gjorde 24. mai i år, hvor man enstemmig støttet forslaget. Det oppfatter vi som et sterkt signal til oss på Stortinget om å arbeide videre med dette for å få et flertall, som er nødvendig, for å få det inn i Grunnloven. Derfor sier vi at når Senterpartiet ikke kan bifalle det foreliggende grunnlovsforslaget med dets begrunnelse, vil vi før neste stortingssesjon framlegge eget

forslag, i tråd med den holdningen som jeg her har nevnt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:46:15]: I de fleste demokratiske land i Europa gir Grunnloven bestemmelser om det lokale demokratiet eller det lokale selvstyret. Blant 26 europeiske konstitusjoner er den norske grunnloven den eneste som ikke har en bestemmelse om dette.

Europarådet har i sitt arbeid med å bygge og konsolidere demokratiet i Europa satt det kommunale selvstyret sentralt. Dette kom til uttrykk bl.a. ved at Europarådet satte tilslutning til charteret om lokalt selvstyre av 15. oktober 1985 som betingelse for medlemskap for de nye demokratiene i Sentral- og Øst-Europa, på linje med tilslutningen til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen etter Sovjetunionens fall.

Norge, med Stortingets enstemmige samtykke, ratifiserte charteret om lokalt selvstyre 26. mai 1989. Det ble ikke tatt noen forbehold for noen del av traktaten. Dette innebærer at Norge har påtatt seg de plikter som springer ut av dette charteret.

Gjennom årene har også tanken om grunnlovsfesting av kommunalt selvstyre fått støtte av bl.a. Kommunelovutvalget, Valgløvtvalget og KS, slik det kom til uttrykk under komiteens høring.

Forslag om grunnlovsfesting av det kommunale selvstyret har med ulik ordlyd blitt framsatt en rekke ganger i Stortinget. Forslag om dette har blitt behandlet og avvist i 1988, 1999, 2003 og sist i 2007. Begrunnelsen for avvisningen har bl.a. vært at det kan diskuteres om begrepet «lokalt selvstyre» er et tilstrekkelig presist begrep for det lokale demokratiets stilling i forhold til statsmakten. Det har blitt anført at en grunnlovsfesting av det lokale selvstyret kan begrense statens handlefrihet og fleksibilitet, fordi det implisitt i en slik grunnlovsfesting vil ligge at statlige myndigheter vil måtte detaljstyre kommuner og fylkeskommuner mindre.

I de 25 landene som har en bestemmelse om dette i Grunnloven, brukes ulike uttrykk. En mulighet som omgår problemstillingen knyttet til en begrensning i statens handlefrihet, er å grunnlovfeste lokaldemokratiet. Dette vil innebære at det lokale folkevalgte nivået får en forankring i Grunnloven, og at Norge dermed oppfyller sine forpliktelser når det gjelder charteret om lokalt selvstyre. Det er på mange måter dette kompromissforslaget alle partiene stilte seg bak i forrige periode, og som vi skal ta stilling til i dag.

Som sagt: Med Stortingets enstemmige samtykke ratifiserte vi Det europeiske charteret om lokalt selvstyre i 1989. Kristelig Folkeparti mener at dette legger klare føringer for medlemslandene – også Norge. Blant 26 europeiske konstitusjoner er Norge i dag det eneste landet som ikke har slike grunnlovsbestemmelser i sin grunnlov.

Jeg vil understreke at en grunnlovsfesting av lokaldemokratiet vil stadfeste den viktige rolle lokaldemokratiet har, både historisk, i dag og i framtiden. En grunnlovsfesting vil også innebære et vern av lokaldemokratiet og sikre befolkningens muligheter til demokratisk deltakelse og innflytelse.

Det har vært brukt ulike argumenter imot en slik grunnlovsfesting, bl.a. at statens handlefrihet vil bli begrenset. Da er det viktig å påpeke at en grunnlovsfesting i seg selv ikke innebærer en ny situasjon i forholdet mellom staten og lokale myndigheter. Det begrenser ikke Stortingets handlefrihet, verken når det gjelder muligheten til å løse viktige nasjonale oppgaver, eller til å videreutvikle det lokale selvstyret.

Jeg stiller meg også uforstående til argumentet om at en slik grunnlovsfesting vil kunne fryse forholdet mellom stat og kommunesektor. Som sagt: En grunnlovsfesting vil ikke påvirke Stortingets rett til å kunne treffe beslutninger om kommunens oppgaver og kompetanse, geografisk inndeling og hvilke forvaltningsnivåer Norge skal ha. Forslaget som nå ligger i Stortinget, vil bringe norsk rett i samsvar med de traktatmessige forpliktelser som Norge har påtatt seg etter charteret om lokalt selvstyre, og det vil også komme mer i samsvar med øvrige europeiske lands rett.

Kristelig Folkeparti vil stemme for å grunnlovfeste lokaldemokratiet. Derfor tar jeg opp det forslaget som vi er med på å fremme i denne saken, som er alternativ 2.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Trine Skei Grande (V) [13:51:19]: Lokaldemokratiet eller vårt lokale folkestyre er eldre enn parlamentarismen og eldre enn partisystemet vårt. Det er grunnfestinga for at vi har det politiske systemet som vi har.

Som mange har påpekt, er det også en europeisk forpliktelse som vi nå skulle ha tatt inn i Grunnloven gjennom å grunnlovfeste en så viktig del og et så viktig prinsipp i vår grunnlov som å flytte makt nærmest mulig borgerne, der det er best.

Jeg tror ikke at det er slik at man får en debatt for eller imot lokaldemokratiet, men det er helt klart at innholdet i lokaldemokratiet er ulikt mellom de ulike partiene. Det er mange forsøk på å vise forskjeller mellom partiene når det gjelder dette.

For en tid tilbake gjennomførte noen forskere ved Universitetet i Oslo en undersøkelse der de gikk gjennom alle debatter på Stortinget og karakteriserte uttalelser fra de enkelte partiene ut fra skalaen «sentralistiske» eller «lokalsentrerte». Den gjennomgangen viste at 94 pst. av ytningene som SV kom med fra denne talerstolen, ble karakterisert som «sentralistiske». Helt i andre enden fant vi Venstre, der bare 6 pst. av uttalelsene ble definert som «sentralistiske».

KS har også gjennomført en undersøkelse knyttet til synet på lokaldemokratiet blant sine egne, og sentrumspartiene, og da tar jeg med Senterpartiet, ligger helt klart i front når det gjelder synet på dette, faktisk sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, mens Arbeiderpartiet og særlig SV ligger langt under snittet når det gjelder synet på hva lokaldemokratiet kan bidra med. Så vi legger ulikt innhold i det når vi her sier at vi er for lokaldemokrati, for det kommer til uttrykk i mange av de andre politiske debattene vi har her, og de mange meningene vi har.

De aller fleste aspekter ved dette forslaget har blitt tatt

fram, men det som vel er mest frustrerende for meg som har vært med i noen stortingsperioder, er at argumentet mot dette er at det er et «take-it-or-leave-it»-forslag. Dette har vært fremmet i stort sett alle stortingsperioder, og det har vært åpent for alle partier å fremme sitt eget forslag, når man sier at forslaget ikke er godt nok. Nå håper jeg at de som har uttrykt positiv støtte til lokaldemokratiet, men som ikke vil støtte forslaget i dag, faktisk tar det inn over seg og leverer et forslag som de kan støtte i neste periode – hvis de mener alvor med at de er positive til en sånn type formulering i vår grunnlov. Jeg har tenkt å være her en periode til, og når vi skal behandle forslaget igjen, skal jeg sjekke om de som uttrykte stor fascinasjon over å grunnlovfeste lokaldemokratiet, har klart å levere et forslag de faktisk kan stemme for i salen også.

Vi i Venstre vil gjøre som vi har gjort i alle år, nemlig å stemme for det forslaget vi har vært med på å fremme. Vi vil også, sammen med Kristelig Folkeparti, stemme for forslag nr. 2.

Marit Nybakk (A) [13:55:25]: La meg først slå fast at Norge har et sterkt lokaldemokrati, og skal ha et sterkt lokaldemokrati – og, som representanten Skei Grande sa, lokaldemokratiet er betydelig eldre enn parlamentarismen. La meg legge til at lokaldemokratiet også er en viktig del av den norske modellen.

Jeg hørte på den debatten som var i forrige uke om forholdet mellom stat og kommune. Det var en veldig spennende og interessant debatt. Jeg mener at slik skal vi behandle politisk både lokaldemokratiet og rollefordelingen mellom forvaltningsnivåene – som krever politisk smidighet og fleksibilitet og mulighet til å videreutvikle politikk og lokaldemokratiet.

Kommunene er velferdsstatens tjenesteprodusent. Hvordan skal barnehageplasser fordeles? Hva slags eldreomsorg skal det være? Hvordan skal vi regulere ulike deler av kommunen? Dette besluttes av det lokale demokratiet.

Organiseringen av lokaldemokratiet og forholdet mellom forvaltningsnivåene må være dynamisk, og det må være en fleksibilitet.

Prinsippet om lokaldemokratiet har forankring i vår nasjonale lovgivning, og det er der det hører hjemme. Og la meg legge til at det er forskjell på lovfesting og grunnlovfesting. Grunnloven er et rettslig dokument som gir en del rettigheter. Man grunnlovfester prinsipper, overordnede prinsipper for staten, som kan håndheves av domstolene, og tar det inn i Grunnloven fordi det ikke skal forandres. Man gjør noe veldig statisk. Vi er i vårt land også veldig grunnlovskonservative på mange måter, selv om vi nå kommer til å endre språket.

Å lovfeste betyr at vi endrer lover – og det kan vi gjøre hele tiden – ut fra utviklingen i samfunnet og de rammebetingelser som den gir.

Når det gjelder ordlyden og intensjonen i Europarådskonvensjonen av 15. oktober 1985 om lokalt selvstyre, anser vi fra Arbeiderpartiets side, og vel også fra SVs side, det oppfylt på bakgrunn av den lovgivningen.

Så er det interessant, og saksordføreren hadde en både problematiserende og veldig god gjennomgang av dette,

at de land som har grunnlovfestet lokaldemokratiet, ikke nødvendigvis har et så veldig sterkt lokaldemokrati. Kanskje er Frankrike det beste eksempelet på dette.

Det er også et spørsmål om det å grunnlovfeste vil styrke kommunene eller lokaldemokratiet. Grunnlovfesting vil kunne bety en fastfrysing av organiseringen av lokaldemokratiet på det tidspunktet som Grunnloven blir endret. Og hva er det egentlig i dag som vi blir bedt om å grunnlovfeste? Det kan kanskje hindre den dynamiske utviklingen av lokalpolitikk og behandling av saker lokalt gjennom ulike rammebetingelser i samfunnet, og det synes jeg er en god begrunnelse for ikke å stemme for det forslaget som nå ligger til behandling.

Det er slik at staten har et overordnet ansvar, Stortinget har et overordnet ansvar, vi legger sentrale styringsrammer, og vi får politiske beslutninger om implementering lokalt, i tillegg til at stadig flere områder også blir lagt til det lokale demokratiet i kommune og fylkeskommune.

Så vil jeg vise til det saksordføreren understreket, om at det under høringen kom fram at grunnlovfesting vil kunne endre praksisen for oppgavefordelingen i Norge. Hvis vi vedtar det, grunnlovfester vi i så fall dagens kommunemodell – eller gjør vi det? Men vi konkretiserer ikke hvilken type – kanskje en stagnering i dynamikken mellom stat og kommune som kan hindre en videre utvikling av vårt velferdssamfunn, som etter min oppfatning hele tiden både må forbedres og fornyes.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Etter forslag fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 6–12 behandles under ett.

– Det er vedtatt.

Sak nr. 6 [14:00:50]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen om ny § 110 d alternativt ny § 110 e i Grunnloven (retten til bolig) (Innst. 304 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:4 (2007–2008))

Sak nr. 7 [14:01:33]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Karin Andersen, Hallgeir H. Langeland, May Hansen, Lars Peder Brekk og André N. Skjelstad om innføring av en egen grunnlovsbestemmelse om vern mot diskriminering på grunn av kjønn og diskriminering av minoriteter (Innst. 310 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:5 (2007–2008))

Sak nr. 8 [14:01:53]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunnar Kvassheim om endringer i Grunnloven § 100 (om ytringsfri-

het og religion) (Innst. 309 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:12 (2007–2008))

Sak nr. 9 [14:02:09]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Alvhild Hedstein og Anne Margrethe Larsen om ny § 100d i Grunnloven (om rett til asyl) (Innst. 308 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:17 (2007–2008))

Sak nr. 10 [14:02:25]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum om ny § 100b og ny § 100c i Grunnloven (om privatlivets fred og personopplysninger) (Innst. 307 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:18 (2007–2008))

Sak nr. 11 [14:02:43]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny § 100a i Grunnloven (om likhet for loven og om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier) (Innst. 306 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:19 (2007–2008))

Sak nr. 12 [14:03:00]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Åse Gunhild Woie Duesund, Laila Dāvøy, Line Henriette Holten Hjemdal og Dagfinn Høybråten om ny § 95 a i Grunnloven (Vern av liv) (Innst. 305 S (2011–2012), jf. Dokument nr. 12:22 (2007–2008))

Per-Kristian Foss (H) [14:03:30] (ordfører for saken): I dag har Stortinget til behandling syv ulike grunnlovsforslag, som alle har det til felles at de gjelder ulike innfallsvinkler til det vi kan kalle sivile og menneskelige rettigheter.

Det gjelder Dokument nr. 12:4 for 2007–2008, om retten til bolig, Dokument nr. 12:5 for 2007–2008, om vern av kjønn og diskriminering av minoriteter, Dokument nr. 12:12 for 2007–2008, om ytringsfrihet og religion, Dokument nr. 12:17 for 2007–2008, om rett til asyl, Dokument nr. 12:18 for 2007–2008, om privatlivets fred og personopplysninger, Dokument 12:19 for 2007–2008, om likhet for loven og grunnleggende rettssikkerhetsgarantier og Dokument nr. 12:22 for 2007–2008, om vern av liv.

Dette kan ved første gangs blick gi inntrykk av å gjelde alle menneskelige rettigheter. Det gjør det ikke. Det vil også forslagsstillerne være klar over og sikkert også begrunne.

Kontroll- og konstitusjonskomiteens flertall – Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre – har kommet til at det ikke er hensiktsmessig å realitetsbehandle disse en-

keltforslagene nå, dvs. i denne perioden. Det gjør vi under henvisning til Dokument nr. 16 for 2011–2012, som er en rapport fra Menneskerettighetsutvalget, som ble avgitt til Stortingets presidentskap den 19. desember i fjor. Dette utvalget har arbeidet i drøyt et par år med å se på en helhetlig tilnærming til menneskerettigheter innbakt i Grunnloven. Utvalget ble ledet av Inge Lønning, og har hatt en tverrpolitisk sammensetning. De fremmet forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven, med det formål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter grunnlovs rang.

Rapporten ligger for tiden til behandling – på en måte – i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og komiteen skal avgi innstilling i høst. Når jeg sier «på en måte», er det fordi grunnlovsforslag selvfølgelig må fremmes av enkeltmedlemmer, ikke av en komité. Derfor er målet med komitébehandlingen å gjennomføre en høring, slik at interesserte kan henvende seg til komiteen og få sine forslag notert og registrert. Det er viktig for behandlingen. Jeg vil legge til at det kanskje er en høyst uvanlig behandling, men det er et eksempel på en meget grundig behandling, med forutgående utredning og så komitébehandling i Stortinget for å registrere hvordan forslagene mottas av ulike grupper.

Det foreligger fra Menneskerettighetsutvalgets mandat følgende:

«Grunnloven regulerer enkelte grunnleggende menneskerettigheter. Dagens tradisjon med enkeltrevisjoner av bestemmelser gjør at både tema og innfallsvinkel kan virke nokså tilfeldig. For behandling i kommende periode foreligger det flere grunnlovsforslag blant annet om diskriminering, retten til bolig og rett til asyl. Det er derfor nødvendig å se de ulike grunnlovsbestemmelsene om menneskerettigheter i en sammenheng med tanke på en opprydding i og tilpassing av Grunnloven til dagens forhold.»

Så langt gjelder mandatet for utvalget.

I forbindelse med oppfølgingen av denne rapporten fra Menneskerettighetsutvalget mener komiteens flertall at det må foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven, og at det må fremmes nye grunnlovsforslag på bakgrunn av dette. Komiteens flertall anser det derfor som lite hensiktsmessig å realitetsbehandle de foreliggende enkeltforslagene nå.

Jeg har lyst til å understreke: Det innebærer ikke en standpunkttagen til forslagene enkeltvis. Det at man stemmer dem ned, er altså ikke et uttrykk for at man nødvendigvis mener det er galt. Det er et uttrykk for at man ønsker en annen behandlingsform for å kunne se ulike menneskerettigheter i sammenheng.

Så var også tanken fra komiteens medlemmer – jeg tror samtlige – at forslagene skal kunne fremmes i ulike varianter. Det har vært en del uenighet om enkelte av forslagene fra Lønning-utvalget, og det har kommet forslag fra ledende professorer og andre kompetente mennesker og organer. Disse vil bli tatt inn i forslagene som fremmes for Stortinget, slik at man ikke i neste periode skal kunne stå på talerstolen og si: Jeg er for denne rettigheten, men jeg hadde foretrukket en annen formulering. Da håper jeg at det skal være mulig å samle seg på ganske

bred og tverrpolitisk basis om å innarbeide mange forslag til menneskerettigheter i Grunnloven.

De er der delvis i dag, men delvis har de også konvensjonens rang og er tiltrådt av Stortinget på en måte som gjør at de behandles på linje med en grunnlovsbestemmelse. En helhetlig oversikt i Grunnloven over menneskelige rettigheter og ulike verdier i vårt velferdssamfunn er det ikke mulig å finne i dag. Kanskje vil det ved denne kommende revisjonen være mulig å få til det.

Derfor anbefaler jeg overfor Høyres representanter at forslagene ikke bifalles, og jeg har grunn til å tro at samme anbefalinger blir tiltrådt av representanter for Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet.

Martin Kolberg (A) [14:09:18]: Jeg slutter meg helt og fullt til de resonnementene som saksordføreren, representanten Foss, nå presenterte på vegne av flertallet, men bare med et lite tillegg, at Senterpartiet også tilhører dette flertallet.

Det er jo slik at det er veldig mye godt innhold i de forslagene som er fremmet, og som på hver sin måte tar opp viktige menneskerettighetsspørsmål som det er helt nødvendig at Stortinget forholder seg til på en ryddig og ordentlig måte. Selvfølgelig er det slik at den ene metoden hadde vært at vi faktisk hadde hatt en realitetsbehandling av forslagene i dag. Det har vi i og for seg. Når jeg sier det på den måten, er det fordi at når Arbeiderpartiets stortingsgruppe har behandlet de syv forslagene som skal realitetsbehandles her i dag, er de behandlet med bakgrunn i den uttrykkelige forutsetningen at vi skal komme tilbake til realiteten i flere av disse forslagene gjennom oppfølgingen av Stortingets eget menneskerettighetsutvalg – slik som saksordfører Foss har sagt.

Det er en veldig fornuftig måte å gjøre det på, vil jeg si, for det var jo Stortingets presidentskap og Stortinget som nedsatte Menneskerettighetsutvalget. De har gjort et veldig grundig og stort arbeid. Hvis det skal tas på alvor, er det veldig viktig at vi ser alle forslagene i sammenheng. Så det arbeidet som nå skal gjøres i kontroll- og konstitusjonskomiteen, da sammen med stortingsgruppene som er inne i denne perioden, må ha det formålet at det skal skapes et størst mulig flertall for realiteten i de forslagene som det skal være grunnlovmessig flertall for i neste periode.

Nå står selvfølgelig det neste storting helt fritt til å bestemme hva de selv vil, men allikevel vil dette være den beste måten å håndtere det på, ikke bare rent strukturelt, men også med tanke på at vi skal greie å få et grunnlovmessig flertall bak viktige menneskerettigheter som vi eventuelt skal ta inn i Grunnloven i neste periode. Noen annen måte å håndtere Menneskerettighetsutvalget seriøst på er det vanskelig å tenke seg hvis Stortinget i dag skulle håndtert hvert enkelt av de forslagene som nå ligger til behandling, hver for seg. Det ville vanskeliggjort iallfall deler av den behandlingen.

Vi i Arbeiderpartiets stortingsgruppe vil gå grundig inn i dette og ha vår diskusjon, i tråd med det som representanten Foss sa, nemlig at vi vil for vårt vedkommende i denne stortingsperioden ha en diskusjon om hvilke forslag vi mener at det er viktigst å gå inn i. Vi vil gå inn i dette

og få det diskutert, slik at vi kan få deltatt i framleggelsen av forslagene innenfor den fristen som Grunnloven selv setter.

Det er dette som er bakgrunnen for at jeg herfra vil anbefale Arbeiderpartiets stortingsgruppe ikke å bifalle de syv forslagene som kommer til behandling om ikke lenge. Det betyr ikke – jeg bare understreker det, jeg også, selv om det vel ligger helt implisitt i alt som nå er sagt – at vi avviser realiteter i noen av disse forslagene, men at vi skal komme tilbake til det i den sammenhengen som jeg nå har redegjort for.

Jeg vil bare til slutt si én ting – som jeg tror er en erfaring som hele Stortinget deler med meg: Det er mange gode realiteter i mange forslag som fremmes i forbindelse med Grunnloven, men det blir ofte slik at ett og ett forslag blir behandlet for seg, og det fører til at det ofte ikke blir et nødvendig grunnlovmessig flertall. Med den prosessen som vi nå har på dette viktige feltet – som altså knytter seg til menneskerettighetene og forholdet til Grunnloven – har vi muligheten til å kunne klare det på en riktig og bedre måte, hvis altså det neste storting slutter seg til dette.

Anders Anundsen (FrP) [14:14:09] (komiteens leder): La meg først få takke saksordføreren for et svært godt stykke arbeid. Jeg slutter meg fullt og helt til innholdet i innlegget til saksordfører Foss og også til hoveddelen av det innlegget som representanten Kolberg nå nettopp hadde.

I hvilken grad menneskerettigheter skal inn i Grunnloven, er en viktig debatt, og det er på en måte med en liten bismak vi må behandle det på denne måten, for en kan jo få et inntrykk av at komiteen har gjort dette overfladisk. Men realiteten er egentlig, som saksordføreren godt gjorde rede for, det motsatte. Det er den spesielle situasjonen med den menneskerettighetskommisjonen nedsatt av presidentskapet som gjør at vi nå faktisk kan se på menneskerettighetene i Grunnloven i et helhetlig perspektiv. Vi har aldri før vært i den posisjon at vi kan gå inn i dette arbeidet med den bredde og den tyngde som denne utredningen har gitt, og som dette området faktisk fortjener.

Fremskrittspartiet kunne støttet flere av de grunnlovsforslagene som foreligger i dag, og det er jeg helt overbevist om gjelder alle partier. Når vi velger denne innfallsvinkelen, er det fordi det ville komplisere arbeidet med de brede og viktige kompromissene i neste stortingsperiode hvis vi i dag skulle vedta en del av de forslagene som nå ligger til behandling. Det ville rett og slett gjøre Grunnloven mindre helhetlig og opprydningsarbeidet større i et system som vi nå prøver å få satt sammen, bl.a. gjennom den behandlingen kontroll- og konstitusjonskomiteen har av Menneskerettighetsutvalgets innstilling, hvor det er tverrpolitisk enighet om måten vi nå skal gå frem på for å sikre at vi får til en «pakkeløsning».

Det betyr at vi i realiteten fokuserer veldig sterkt på menneskerettighetene og deres plass i Grunnloven – både i kontroll- og konstitusjonskomiteen og i Stortinget for øvrig – men at det får det litt underlige utfallet ved denne behandlingen at innleggene er ganske korte og konsise, og at vi har en prinsipiell tilnærming til at vi ikke vil gå inn

i realitetene i dette før i neste periode. Det er altså ikke fordi vi ikke tar forslagene på alvor – snarere tvert imot tar vi forslagene så alvorlig at vi vil se dem i en sammenheng i neste stortingsperiode. Da er det helt avgjørende, som saksordføreren ga uttrykk for, at vi får disse forslagene i et tilstrekkelig antall alternativer som gjør at Stortinget kan samle seg om disse viktigste menneskerettighetene og deres plass i Grunnloven.

I mellomtiden er det godt å være forsikret om at menneskerettighetenes plass i det norske rettssystemet er særdeles godt ivaretatt gjennom menneskerettighetsloven, som er enstemmig vedtatt i denne sal for ganske mange år siden. Heldigvis vil ikke denne utsettelsen medføre noen realitet når det gjelder menneskerettighetenes posisjon. Men det er viktig at vi tar den debatten grundig; det gjør kontroll- og konstitusjonskomiteen, det gjør Stortinget, og det er derfor vi har den tilnærmingen i de sakene vi har i dag.

Hallgeir H. Langeland (SV) [14:17:30]: Eg takkar saksordføreren for å leggja fram mange gode SV-forslag som Per-Kristian Foss orienterte om.

Eg tek opp forslaga – så eg ikkje gløymer det – som me fremmar åleine eller saman med andre.

Ein kunne sjølv sagt behandla desse forslaga slik som SV ønskte seg – ta f.eks. debattane om bustad, der trur eg mange ville ramla av og ikkje vore med oss i at det skal vera ein grunnlovfesta rett å ha bustad. Mange ville sikkert ha hoppa av, for det ville ha økonomiske konsekvensar for Noreg korleis me skal driva bustadpolitikken. Det er noko av intensjonen frå SV si side, nemleg at i verdas rikaste land – og eit av dei kaldaste – må folk ha tak over hovudet. Ein må ha ein bustad å gå til, og det har ikkje alle i dag. Det meiner SV – eller me som fremmar dette forslaget – er uverdig. Det burde me starta raskare med å rydda opp i, for det er heilt nødvendig for verdigheita til det norske samfunnet.

Lat meg driva med litt politikk i denne saka også. Når me diskuterer f.eks. vikarbyrådirektivet, er ein av grunnane til at SV går imot det, at det er vanskelegare for ungdom å låna pengar i bankane når dei ikkje har fast jobb. Når du skal gå til banken og seia at eg er berre vikar, eg er berre leigd inn og leigd ut, osv. – då får du ikkje det lånet du treng for å byggja bustad. Det er ein viktig premiss for debatten om vikarbyrådirektivet. Og det er viktig for SV at i dette landet, i dette kalde landet – tidvis i alle fall – skal folk ha bustad.

Lat meg òg ta med litt om bustadmarknaden for tida. I mitt eige område, Stavanger, er det slik at mange sjukepleiarar og arkeologar og andre offentleg tilsette som har jobb, seier at dei kanskje må flytta fordi dei ikkje har bustad og bustadmarknaden er så tøff at det rekk ikkje med den lønna dei har, når dei vil skaffa seg tak over hovudet. Det er òg eit perspektiv når økonomien blir slik at folk som jobbar i offentleg sektor, ikkje har råd til ein plass å bu. Det er eit svakheitsteikn som me må fokusera sterkare på framover.

Dei andre forslaga kan eg bruka mindre tid på. Eg tippar gjerne at Venstre bruker litt tid på asylsaka, rett til asyl. Det er ei svært sentral sak for tida, når me har fått fastlagt at me skal ha ein annan praksis frå UDI si side. Direktøren som

forsøkte å gå ut med noko anna, er blitt sett på plass – no får ein betre teke omsyn til barna.

Når det gjeld diskriminering av kjønn og minoritetar, synest eg det er litt rart – det kjem sikkert saksordføreren frå Menneskerettsutvalet tilbake til seinare – at me ikkje har eit nordisk grep her. Island, Finland og Sverige har med diskriminering av minoritetar og kjønn i sine grunnlover. Men då får me, når det blir stemt ned i dag, håpa på at ein kjem sterkare tilbake når Per-Kristian Foss legg fram si innstilling om det totale biletet, som blir veldig spennande, og der ein verkeleg kjem til å få nokre gode debattar, trur eg, om slike sosialpolitiske og verkeleg politiske spørsmål som kan få økonomiske konsekvensar, kjem inn i Grunnlova. Det ville vera viktig for SV.

Presidenten: Representanten Hallgeir H. Langeland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:21:38]: La meg starte med å si at Kristelig Folkeparti langt på vei vil støtte flertallet i komiteen, idet vi henviser til Menneskerettighetsutvalget og det arbeidet vi skal gjøre når det gjelder mange av de sakene vi har til behandling i dag. Vi kommer heller ikke til å bifalle alle disse sakene, men ser fram til å debattere dem i en større sammenheng gjennom det som Menneskerettighetsutvalget har lagt fram, og som komiteen kommer til å jobbe videre med. Vi har allikevel fremmet vårt eget grunnlovsforslag om vern av liv, som vi inviterer Stortinget til å ta stilling til allerede i dag, dvs. at vi ønsker å få den realitetsbehandlet, selv om jeg også ser fram til å fortsette den debatten i kommende periode i forbindelse med Menneskerettighetsutvalget, der altså retten til liv er tatt med som et av forslagene vi skal diskutere. Men som sagt ønsker vi å fremme vårt forslag om vern av liv, og det er dette forslaget jeg kommer til å konsentrere meg om i mitt innlegg her i dag.

Kampen om å grunnlovfeste retten til liv hører jo til Kristelig Folkepartis kjernesaker. Ved flere anledninger har vi stilt oss bak forslag til en egen grunnlovsbestemmelse som fastslår menneskeverdets ukrenkelighet og alle menneskers rett til liv og legemlig integritet. Retten til liv og menneskeverd er det bærende grunnprinsipp i vår kulturarv. Som en naturlig følge av det burde det også, etter vårt syn, vært nedfelt i vår grunnlov – ikke minst skulle dette være naturlig i en tid der vi opplever at menneskelivet er mer utsatt enn noen gang.

For ca. tusen år siden ble kristenretten innført i Norge. Den banet veien for et nytt menneskesyn, og med det skjedde det en markert oppgradering av menneskeverdet. Gjennom tiden ble dette synet på mennesket videreutviklet – vi vil kanskje si kvalitetssikret og aktualisert – i møte med nye utfordringer. Dette er en prosess som fortsatt pågår. Denne forståelsen av hva et menneskeliv er, legger til grunn at alle har samme ukrenkelige verdi, uavhengig av funksjonsdyktighet, kjønn, tro, alder, sivil status eller etnisk opprinnelse. Disse verdiene er også sentrale elementer i Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948 og andre internasjonale konvensjoner, men så langt – i 2012 – har det altså ikke vært stemning her på Stortinget

for å nedfelle dem i den norske grunnloven. Men som sagt ser jeg fram til den debatten vi skal ha om dette temaet når vi behandler Menneskerettighetsutvalgets forslag om å grunnlovfeste retten til liv. Det kommer vi tilbake til da.

I 1994 vedtok riktignok Stortinget en ny paragraf 110 c, som sier:

«Det paaligger Statens Myndigheter at respektere og sikre Menneskerettighetene.»

Det er det nærmeste man kommer, foreløpig, når det gjelder dette med å grunnlovfeste retten til liv.

Kristelig Folkeparti og undertegnede tviler ikke på at retten til liv og legemlig integritet har stor oppslutning i det norske folk – også her i Stortinget. Om vi spurte, ville vi sikkert fått bekreftet at alle betrakter retten til trygghet for liv og legeme som fundamentalt. Ingen vil protestere mot en slik tanke. Nei, faren er snarere at vi tar disse verdiene som en selvfølge. Men på dette området vet vi at intet er selvfølgelig. Ser vi rundt oss, må vi erkjenne at menneskelivet er mer truet enn noen gang. Bruken av vold øker, både i vårt samfunn og andre steder. Terrorhandlinger har også rammet oss. Vi er vitne til rasisme, etniske konflikter, menneskehandel og slaveri. Vi føler alle en uro for at ideologier som svekker respekten for liv og menneskeverd, skal få feste seg, særlig hos den oppvoksende generasjon. I en slik situasjon burde det ikke være noen grunn til å legge mindre vekt på respekten for liv og menneskeverd enn før – snarere tvert imot.

Kristelig Folkeparti mener imidlertid at vi mer enn noen gang trenger en faneparagraf i vårt mest fundamentale lovverk, som løfter retten til liv høyt – ikke fordi en slik paragraf alene vil føre til så mye konkret på kort sikt, men fordi den for framtiden vil være et viktig signal til påminnelse for alle og enhver, og ikke minst for lovgiverne, om hvilke grunnleggende verdier vårt samfunn og vårt lovverk skal bygge på.

Vårt samfunn blir mer og mer komplisert. Ikke minst gjelder dette på det teknologiske området. Forskerne viser stadig fram sine nyvinninger. Dette gjelder også den medisinske forskningen, og en del av denne forskningen foregår i grenselandet mellom liv og død. Bioteknologiloven utfordrer oss stadig. Stadig blir det viktigere å finne den rette balansen mellom etikk og teknikk, og i debatten om tidlig ultralyd utfordres vi også til å ta den store debatten om sorteringssamfunnet. Bioteknologiloven gir oss muligheter og kan gjøre mye for mennesker. Disse mulighetene skal vi også gripe, og vi skal gripe dem samtidig som vi tar hensyn til at bioteknologien også rører ved verdier som er sentrale for samfunnet vårt – menneskets verdi og et samfunn med plass til alle.

Retten til liv er den mest grunnleggende av alle menneskerettigheter. Respekten for menneskeliv og menneskeverd er også helt grunnleggende for vår egen kulturarv. Dette er selve bærebjelken i vårt verdisyn. Vår kultur er bygd på at alle mennesker har samme verdi, uavhengig av funksjonsdyktighet, alder, kjønn, sivil status og etnisk opprinnelse. Denne retten har preget både lovgivningen og etiske normer i vårt land. Mennesket har krav på både menneskeverd og liv, fordi det er et menneske.

Dette er utgangspunktet for vår holdning til tenden-

sen vi i dag ser til et begynnende sorteringssamfunn. Den medisinske utviklingen har gjort at man stadig står overfor nye problemstillinger, både i livets første fase og ved livets slutt. Stadig flere sykdommer kan fastslås allerede på fosterstadiet. Med en stadig mer avansert fosterdiagnostikk åpnes det for å sortere bort barn på grunnlag av kjønn eller funksjonshemninger. Det reises også mange vanskelige etiske dilemmaer rundt avslutningen av livet, f.eks. om hvor lenge en behandling skal fortsette, og uten en lov som konkret verner livet, kan faren være at det blir gjort kvalitative vurderinger av menneskeverdet. Det er en utvikling jeg vil advare mot.

Jeg vil avslutte der jeg begynte, med å si at for Kristelig Folkeparti er kampen for grunnlovfesting av retten til liv et kjernesporsmål. Jeg er fullt klar over at vi ikke får tilslutning denne gangen heller. Det får vi leve med, men vi vil håpe at det finnes politikere også i kommende perioder som til tross for manglende tilslutning vil heise fanen for den mest fundamentale av alle verdier, nemlig retten til liv og menneskeverd. Uansett er det viktig at også framtidige aktører i det politiske liv blir konfrontert med disse spørsmålene og må ta stilling til dem.

Jeg tar opp det forslaget som Kristelig Folkeparti har fremmet i denne saken.

Presidenten: Da har representanten Geir Jørgen Bekkevold tatt opp det forslaget han refererte til.

Trine Skei Grande (V) [14:30:24]: La meg først begynne med å si at Venstre nok kommer til å støtte mange av forslagene som handler om å inkorporere menneskerettighetene i Grunnloven, og vi kommer nok til å støtte mye av den prosessen, slik saksordføreren har beskrevet den. Men vi har likevel valgt å løfte fire av våre primære forslag her i dag, fordi vi mener de er viktige og riktige, og vi mener at de ikke trenger å vente.

Det første forslaget er om ytringsfrihet knyttet til kritikk av og diskusjon om religion. Bakgrunnen for det forslaget, skjønner sikkert presidenten, har utgangspunkt i at det i løpet av de siste årene faktisk har blitt reist en debatt om hvorvidt ytringsfrihet også gjelder kritikk av religion. Det har blitt reist en debatt om hvorvidt det er lov å tegne karikaturer av religiøse personer i andres religioner. For Venstre er det viktig å befeste i Grunnloven ytringsfrihetens ukrenkelighet, også når det gjelder diskusjonen om religion. Derfor opprettholder vi forslaget som vi fremmet i forrige periode.

Det andre forslaget vi opprettholder, er retten til å søke asyl. Det er ikke retten til å få asyl, selvfølgelig, men retten til å søke asyl, som er en menneskerett. Vi opplever stadig vekk, også i norsk debatt, at det er en rettighet som skal legges ut til lokal folkeavstemning, eller som skal stoppes av andre hensyn. Retten til å levere en søknad om asyl er en grunnleggende menneskerett, og ikke en rettighet som skal legges ut til lokal folkeavstemning eller hvor det foretas andre typer innskrenkninger. Derfor mener vi det er en menneskerettighet som bør ligge i Norges grunnlov.

Det tredje forslaget som vi velger å opprettholde, er også preget av debatten og av det som jeg mener utford-

res stadig vekk, nemlig privatlivets fred. Vi hadde i fjor en opphetet debatt i denne salen knyttet til datalagringsdirektivet, og jeg mener det er viktig at parlamentet sier noe om hvilke grunnleggende rettigheter norske borgere har når det gjelder å ha et privatliv, og at det privatlivet skal vernes. Jeg merker meg også at det er en del av det Menneskerettighetsutvalget har lagt fram, og jeg håper intenst at noen av de formuleringene som ligger i det forslaget, vil kunne skape et grunnlovsmessig flertall i neste periode.

Det fjerde, og siste, forslaget som vi har valgt å opprettholde, gjelder det å grunnlovfeste rettssikkerhetsgarantiene. Det er egentlig rart at det ikke står i vår grunnlov, for det er en ganske grunnleggende del av menneskerettighetene og av vår statsorganisering. Men det er også en rettighet som stadig vekk blir diskutert, og som settes under press. Derfor ønsker vi også å opprettholde det forslaget.

Jeg skal ikke kommentere alle de andre forslagene som ligger her, sjøl om jeg må uttrykke en viss skepsis til SVs forslag om rett til bolig, i forhold til hvor mange av de sosiale rettighetene våre som skal grunnlovfestes, og hvor mange av dem som skal lovfestes på andre områder, og hvilken praksis en slik type lovfesting faktisk vil føre til.

Jeg mener at det ligger mange gode forslag her når det gjelder vern mot diskriminering på grunn av kjønn og av minoriteter, og det ligger mange gode forslag fra Lønning-utvalget, så vi ser slik sett ikke noen grunn til at det forslaget opprettholdes.

De fire forslagene vi vil ha til votering, gjelder ytringsfrihet – basert på kritikk av religion – retten til asyl, privatlivets fred og de grunnleggende rettssikkerhetsgarantiene. Disse forslagene ønsker Venstre å stemme for ved denne behandlingen, og jeg tar dem hermed opp.

D a g T e r j e A n d e r s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [14:35:05]: I forrige periode fremmet jeg, sammen med representanten Dagfinn Høybråten, representanten Laila Dāvøy og representanten Åse Gunhild Woie Duesund, forslag om endringer av § 95 a i Grunnloven, vern av liv. Jeg ønsker i dette innlegget å gå litt inn i realiteten av dette forslaget fordi Kristelig Folkeparti løfter denne saken, til tross for den enigheten som er i kontroll- og konstitusjonskomiteen om også å komme tilbake til disse sakene i neste periode.

Det synes å være bred enighet om at respekt for liv og menneskeverd er grunnleggende verdier i vårt samfunn. Med det utgangspunktet kan det synes litt paradoksalt at flertallet avviser å grunnlovfeste retten til liv, for retten til liv er jo den mest grunnleggende av alle menneskerettigheter. Hva ville da være mer naturlig enn at denne retten ble en del av grunnloven vår?

Som menneske har vi en egenverdi, nettopp i kraft av å være et menneske. Ingen av oss har gjort oss for tjent til denne, den er gitt oss. Med mitt syn på mennesket, på samfunnet og på naturen er dette perspektivet

helt grunnleggende. Dagens grunnlovsforslag fra Kristelig Folkeparti berører den mest fundamentale rettigheten av dem alle – retten til liv. Alle andre rettigheter avhenger av denne. Kanskje er det nettopp dette perspektivet – det at vi snakker om den mest grunnleggende rettighet – som gjør denne debatten så viktig.

Utgangspunktet for Kristelig Folkepartis politikk er at alt menneskeliv har samme uendelige verdi. Dagens forslag dreier seg om retten til liv i alle livets faser – fra starten, ved unnfangelse, til en naturlig død. For oss starter livet ved unnfangelser, allerede da blir alt dannet som siden blir det mennesket som vokser, som utvikler seg, og som til slutt en dag skal dø. Det er det samme individet som i alle livets faser har krav på å bli møtt med respekt og verdighet. Med en lovfestet rett i Grunnloven vil vi også med tydelighet vise vårt syn på mennesket.

Som politiker er jeg verdiorientert og ikke systemorientert. Jeg er derfor opptatt av at det ikke må skje noen instrumentalisering av mennesket, da jeg finner en slik tankegang problematisk i forhold til selve menneskeverdet. Med dagens rivende utvikling innen bioteknologi mener jeg det er nødvendig å drøfte, reflektere, ja, kanskje stoppe litt opp og tenke over menneskets stilling. Vi må ikke bare se muligheten som bioteknologien gir oss, men også ta inn over oss den skjøre linjen som er mellom etikk og teknikk. Med dagens sterke betoning av retten til liv vil selve livet stå sterkere i møte med teknologien.

Grensen mellom når et barn som fødes for tidlig, kan leve opp, og når det ikke har mulighet til det, blir stadig mindre. Ja, den siste tids debatt om senaborter der aborterte fostre blir lagt bort for å dø, mens man i naborommet prøver å redde et barn på omtrent samme alder, har vist dette med all tydelighet. Dette er et dagsaktuelt eksempel, men også debatten rundt livshjelp er et eksempel på at det dreier seg om menneskeverdet.

Kristelig Folkeparti ønsker et samfunn med plass til alle. Det er et samfunn der alle mennesker har samme verdi, samme menneskeverd. Menneskeverdet er ikke betinget av kjønn, hvor vi kommer fra, vår alder, vår seksuelle legning eller funksjonsdyktighet. Menneskeverdet gjelder oss alle. En grunnlovfesting av retten til liv ville understreket menneskeverdets betydning i enda sterkere grad enn det er i dag. Kanskje det nettopp er det vi trenger i et samfunn som går raskere og raskere framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 6–12.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 16 (2011–2012) – om gjennomføring av råfisklova og fiskeeksportlova i 2009 og 2010 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

Lov

om endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven

I

I lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst vert det gjort følgende endringer:

Ny § 1 a skal lyde:

§ 1 a *Forholdet til folkeretten*

Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

§ 21 nytt tredje ledd skal lyde:

Uten hinder av bestemmelser fastsatt i medhold av første ledd har personer som er bosatt i Finnmark, kommunene Kåffjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Karlsøy, Lyngen og Storfjord og de områder med sjøsamisk innslag i resten av Troms og Nordland som Kongen fastsetter, rett til å fiske torsk, hyse og sei med konvensjonelle redskaper. Retten etter første punktum gjelder bare for den som står i fiskermanntallet og eier et merkeregistrert fartøy under 11 meter. Kongen kan ved forskrift fastsette at bestemmelsen i første punktum også gjelder andre fiskerier.

II

I lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villtlevende marine ressursar vert det gjort følgende endringer:

Ny § 8 b skal lyde:

§ 8 b *Fjordfiskeriemnd*

Departementet kan opprette ei fjordfiskeriemnd for Finnmark, Troms og Nordland. Sametinget og dei tre fylkeskommunane skal ha rett til å nemne opp medlemmer til nemnda. Departementet kan gje nærare reglar om samansetjinga av fjordfiskeriemnda og kva for oppgåver ho skal ha.

§ 11 nytt sjetste ledd skal lyde:

I område som er omfatta av deltakerloven § 21 tredje ledd, skal det ved tildeling av kvotar av villtlevende marine ressursar, og ved andre former for regulering av desse ressursane, leggjast vesentleg vekt på samisk bruk og kva denne bruken har å seie for samiske lokalsamfunn.

III

I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke vert det gjort følgende endring:

§ 29 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Kommisjonen skal også utrede krav om kollektive eller individuelle rettigheter til fiskeplasser i sjø- og fjordområder i Finnmark dersom noen med rettslig interesse i en avklaring krever det.

IV

Lova gjeld frå den tid Kongen bestemmer. Kongen kan setje i kraft dei enkelte føresegnene til ulik tid.

Presidenten: Det voteres over I ny § 1 a.

Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I ny § 1 a ble bifalt med 105 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.49.35)

Presidenten: Det voteres over I § 21 nytt tredje ledd.

Her har Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti varslet at de ønsker å stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 42 stemmer for og 27 stemmer imot komiteens innstilling til I § 21 nytt tredje ledd.

(Voteringsutskrift kl. 14.50.01)

Presidenten: Det ser ut til at vi må ta avstemningen om igjen.

Her har altså Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I § 21 nytt tredje ledd ble bifalt med 74 mot 69 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.50.37)

Presidenten: Det voteres over II ny § 8 b.

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til II ny § 8 b ble bifalt med 84 mot 59 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.51.01)

Presidenten: Det voteres over II § 11 nytt sjette ledd og III.

Her har Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til II § 11 nytt sjette ledd og III ble bifalt med 74 mot 68 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.51.29)

Presidenten: Det voteres over IV.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til IV ble bifalt med 107 mot 36 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.51.50)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 106 mot 34 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.52.13)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak. nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v
om endringer i utlendingsloven m.m. (delegering
av avslagskompetanse i visumsaker til andre
Schengenland mv.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 13 første ledd skal lyde:

Søknader om visum avgjøres av Utlendingsdirektoratet. Myndighet til å avgjøre søknader om visum i henhold til §§ 10 og 12 kan også legges til utenriktjenesten og til Sysselmannen på Svalbard. Myndighet til å avgjøre søknad om visum i henhold til § 10 kan dessuten legges til en utenriktjenesten tilhørende et annet Schengenland. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 28 første ledd bokstav a skal lyde:

- a) har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av *etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet*, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967, eller

§ 102 e annet ledd skal lyde:

Søk i VIS skal i disse tilfellene begrenses til *søk på en eller flere* av følgende opplysninger:

- a) navn, kjønn, fødested og fødselsdato,
- b) nasjonalitet,
- c) reisedokument med dato for utstedelse og utløp og utstedende myndighet,
- d) hovedreisemål, reisens varighet og formål,
- e) dato for ankomst og avreise,
- f) planlagt ankomststed eller transitt rute,
- g) oppholdssted,
- h) fingeravtrykk,
- i) visumtype og nummer på visumblanketten, og
- j) identitet på person som har utstedt invitasjon og/eller som garanterer for visumsøkerens opphold.

§ 105 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser og av andre grunner enn nevnt i bokstav d ikke har innrettet seg etter vedtak om at vedkommende må forlate riket, eller dersom tvangsretur for øvrig ikke lar seg gjennomføre.

§ 106 tredje ledd skal lyde:

Pågrepelse besluttet av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågrepelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågrepsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd bokstav b til f kan besluttet for høyst fire uker av gangen.

II

I lov 20. januar 2012 nr. 5 om endringer i utlendingsloven m.m. oppheves i avsnitt I endringene i utlendingsloven § 28.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

I sak nr. 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bent Høie på vegne av Høyre
- forslag nr. 2, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre

I denne og de etterfølgende sakene skal vi votere over grunnlovsforslag. Presidenten foreslår at vi voterer på vanlig måte ved bruk av voteringsanlegget. – Det har ikke kommet innvendinger mot det, og det anses vedtatt.

Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:13 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Svein Roald Hansen, Tore Hagebakken, Berit Brørby, Ivar Skulstad, Øystein Djupedal, Bent Høie, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim, Ib Thomsen, Ola T. Lånke, Lars Sponheim og Trygve Slagsvold Vedum om tillegg i Grunnloven § 49 om grunnlovsfesting av lokaldemokratiet, alternativ 1 – bifalles.»

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 108 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.53.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:13 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Svein Roald Hansen, Tore Hagebakken, Berit Brørby, Ivar Skulstad, Øystein Djupedal, Bent Høie, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim, Ib Thomsen, Ola T. Lånke, Lars Sponheim og Trygve Slagsvold Vedum om tillegg i Grunnloven § 49 om grunnlovsfesting av lokaldemokratiet, alternativ 2 – bifalles.»

Høyre har varslet at de støtter forslaget subsidært.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 101 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.53.58)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:13 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Svein Roald Hansen, Tore Hagebakken, Berit Brørby, Ivar Skulstad, Øystein Djupedal, Bent Høie, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim, Ib Thomsen, Ola T. Lånke, Lars Sponheim og Trygve Slagsvold Vedum om tillegg i Grunnloven § 49 om grunnlovsfesting av lokaldemokratiet, alternativ 1 og 2 – bifalles ikke.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 103 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.54.47)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:4 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen om ny § 110 d alternativt ny § 110 e i Grunnloven (retten til bolig), forslag B alternativ 2 – bifalles.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:4 (2007–2008) om grunnlovsforslag fra Inga Marte Thorkildsen, Hallgeir H. Langeland og Karin Andersen om ny § 110 d alternativt ny § 110 e i Grunnloven (retten til bolig), samtlige alternativer – bifalles ikke.

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti var det avgitt 133 stemmer for innstillingen og 9 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 14.55.39)

Torbjørn Røe Isaksen (H) (fra salen): President! Jeg stemte for sent.

Presidenten: Representanten Røe Isaksen var ikke representert med feil stemme, men har ikke avgitt stemme, slik at det skal være 134 stemmer for innstillingen og 9 stemmer for forslaget. Presidenten har grunn til å tro at vi heretter kommer til å beflitte oss på å stemme riktig. Da er anbefalingen at vi tar en ny votering. Presidenten regner med at det da blir korrekt.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 133 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.57.58)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:5 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Karin Andersen, Hallgeir H. Langeland, May Hansen, Lars Peder Brekk og André N. Skjelstad om innføring av en egen grunnlovsbestemmelse om vern mot diskriminering på grunn av kjønn og diskriminering av minoriteter – alternativ 1 – bifalles.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:5 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Karin Andersen, Hallgeir H. Langeland, May Hansen, Lars Peder Brekk og André N. Skjelstad om innføring av en egen grunnlovsbestemmelse om vern mot diskriminering på grunn av kjønn og diskriminering av minoriteter – alternativ 1 og alternativ 2 – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 134 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.59.06)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten har Trine Skei Grande satt fram et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:12 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasheim om endringer i Grunnloven § 100 (om ytringsfrihet og religion) – bifalles.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:12 (2007–2008) om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasheim om endringer

i Grunnloven § 100 (om ytringsfrihet og religion) – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen bifalt med 138 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.59.48)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:17 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Alvild Hedstein og Anne Margrethe Larsen om ny § 100 d i Grunnloven (om rett til asyl), alternativ 2 B – bifalles.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:17 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Alvild Hedstein og Anne Margrethe Larsen om ny § 100 d i Grunnloven (om rett til asyl), samtlige alternativer – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 132 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.43)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Trine Skei Grande satt fram et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:18 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum om ny § 100b og ny § 100c i Grunnloven (om privatlivets fred og personopplysninger), forslag I alternativ 1B og forslag II alternativ 1B – bifalles.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:18 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum om ny § 100b og ny

§ 100c i Grunnloven (om privatlivets fred og personopplysninger), samtlige alternativer – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen bifalt med 138 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.28)

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten har Trine Skei Grande satt fram et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:19 (2007–2008) om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny § 100a i Grunnloven (om likhet for loven og om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier), alternativ 2 – bifalles.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:19 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny § 100a i Grunnloven (om likhet for loven og om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier), alternativ 1 og 2 – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen bifalt med 141 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.20)

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten har Geir Jørgen Bekkevold satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 12:22 (2007–2008) – om grunnlovsforslag fra Åse Gunhild Woie Duesund, Laila Dævøy, Line Henriette Holten Hjemdal og Dagfinn Høybråten om ny § 95 a i Grunnloven (Vern av liv) – bifalles.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 12:22 (2007–2008) om grunnlovsforslag fra Åse Gunhild Woie Duesund, Laila Dævøy, Line Henriette Holten Hjemdal og Dagfinn Høybråten om ny § 95 a i Grunnloven (Vern av liv) – bifalles ikke.

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti var det avgitt 132 stemmer for innstillingen og 9 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.08)

Marianne Aasen (A) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da voteses det på nytt – all erfaring tilsier at det lønner seg.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 134 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.45)

Sak nr. 13 [15:03:56]

Referat

1. (341) Tilleggslovvingar som følgje av reguleringa av grunnbeløpet og pensjonar i folketrygda mv. frå 1. mai 2012 (Prop. 125 S (2011–2012))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (342) Endringer i likestillingsloven (tydeliggjøring av rettigheter ved foreldrepermisjon) (Prop. 126 L (2011–2012))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
3. (343) Fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2012 og fisket etter avtalane i 2010 og 2011 (Meld. St. 25 (2011–2012))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
4. (344) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om å utsette implementeringen av datalagringsdirektivet (Dokument 8:121 S (2011–2012))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.05.